Européen du Premier Roman ■ 24—27 Avril 2014

European First Novel Festival ■ 24—27 April 2014 ■ Festival

Európai Elsőkönyvesek Fesztiválja ■ 2014. április 24-27.

European First Novel Festival

"First novels", while they do not represent a genre in themselves, offer an as yet unexplored "raw material". These authors are as yet unknown as writers, and this allows the texts to be approached without prejudice. The yearly parade of first novels is thus an opportunity to clear an emotional and critical path, without signposts.

A real dialogue about books can begin with authors who have not been idolised. By their presence, these burgeoning literary talents, bring literature closer to life, and the mystery of writing provides a basis for many exciting and significant encounters. It is also true that in France, for instance, the term "first novel" is an accepted label of standard categorization, used in library catalogues or publisher's brochures. It is as though book publishers are conscious of their image as the discoverers of new talents; at a minimum they fear passing over that rare pearl, the writer prodigy. The diversity of the publishing market, together with European publishing policy, offer an exciting perspective for encounters and dialogues in a country whose literature is being translated into more and more languages.

The launch in Budapest of a regular European Festival of First Novels, provided a chance for today's young European literary talents, and also to their publishers, to communicate — and also provides an opportunity for possible new translations and publications.

Európai Elsőkönyvesek Fesztiválja

Ha nem is alkotnak külön irodalmi műfajt, az „első regényeknek" megvan az a közös sajátosságuk, hogy az olvasó számára még idegen és felderítetlen terepet jelentenek. Szerzőik íróként egyelőre ismeretlenek: nyugodtan koncentrálhatunk tehát az általuk létrehozott szövegekre, és csakis ezekre. Ily módon igazi párbeszéd alakulhat ki az olvasó és a jelenlevő szerző, illetve műve között. Bontakozó irodalmi tehetségükkel és megjelenésükkel ezek a még nem futtatott írók közelebb hozzák az élethez az irodalmat, az írás rejtélyeit; ez sok érdekes és jelentős találkozásnak lehet az alapja.

Az is igaz persze, hogy például Franciarországban az „első regény" olyan bevett címke, amellyel gyakorta találkozunk a könyvtári katalógusokban és a kiadói prospektusok oldalain. Úgy tűnik, a könyvkiadók nagy súlyt fektetnek arra, hogy imázsuk része legyen az új tehetségek felfedezése és kiadása, de legalább is igyekeznek nem elszalasztani azt a lehetőséget, amit egy őstehetség megjelenése jelent az irodalomban. A könyvkiadói piac sokszínűsége és gazdagsága valamint az európai könyvkiadási politika érdekes perspektívát nyújt a különböző találkozásokra és párbeszédekre egy olyan országban, melynek irodalmát egyre több nyelvre fordítják le külföldön.

Az európai elsőkönyves szerzők találkozója a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon alkalmat kínál az ismerkedésre a mai Európa fiatal irodalmi tehetségeinek egymással, a közönséggel és persze a kiadókkal is, megnyitja az újabb nyelveken való megjelenés és hasonló további találkozók lehetőségeit.

Európai Elsőkönyvesek Fesztiválja a 21. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon / European First Novel Festival at the 21st International Book Festival Budapest

Millenáris, 1024 Budapest, Kis Rókus u. 16–20.
www.bookfestival.hu

Nyitva tartás / Business hours:

- 2014. április 24. 12.00–19.00
- 2014. április 25. és 27. 10.00–19.00
- 2014. április 26. 10.00–20.00

Programok / Programs

Pódiumbeszélgetések az elsőkönyves szerzőkkel / first novelists' podium discussions

Április 26., szombat / Saturday, April 26

Millenáris D épület / building, Lázár Ervin terem / hall

I. panel ▪ 14.00 – 15.30 / 2.00 pm – 3.30 pm
Házigazda / Hosted by ▪ Forgách, András
Résztvevők / Participants ▪ Alida Bremer (Németország / Germany) ▪ Ana Margarida de Carvalho (Portugália / Portugal) ▪ Annemarie de Gee (Hollandia / The Netherlands) ▪ Hidas Judit (Magyarország / Hungary) ▪ Vessela Lyahova (Bulgária / Bulgaria) ▪ Hilde Østby (Norvégia / Norway) ▪ Yael Pieren (Svájc / Switzerland) ▪ Hassan Preisler (Dánia / Denmark) ▪ Tomáš Zmeškal (Csehország / Czech Republic)

II. panel ▪ 15.40 – 17.15 / 3.40 pm – 5.15 pm
Házigazda / Hosted by ▪ Gács, Anna
Résztvevők / Participants ▪ Jesus Carrasco (Spanyolország / Spain) ▪ Harald Darer (Ausztria / Austria) ▪ Jasmin B. Frelih (Szlovénia / Slovenia) ▪ Maria A. Ioannou (Ciprus / Cyprus) ▪ Marco Magini (Olaszország / Italy) ▪ Kristian Novak (Horvátország / Croatia) ▪ Patrycja Pustkowiak (Lengyelország / Poland) ▪ Pauliina Rauhala (Finnország / Finland) ▪ Roderik Six (Belgium / Belgium) ▪ Ondrej Štefánik (Szlovákia / Slovakia)

Dedikálások / Book signing

Április 26., szombat / Saturday, April 26

12:30 / 12.30 pm ▪ Tomáš Zmeškal (Typotex)
13:00 / 1.00 pm ▪ Jesús Carrasco (Magvető)
13:30 / 1.30 pm ▪ Hidas Judit (L'Harmattan)
dedikálja magyarul megjelent könyveit a D4-es elsőkönyves standon / will sign their books published in Hungarian at the D4 stand of the First Novelists

Külső helyszínen zajló programok / Off site programs

Április 24., csütörtök / Thursday, April 24

12.00 ▪ Jesús Carrasco – ELTE-BTK Spanyol Tanszék 278

15.00 / 3.00 pm ▪ Tomáš Zmeškal ▪ Kateřina Tučková, David Zábranský – ELTE-BTK Cseh Tanszék 108

15.30 / 3.30 pm ▪ Kristian Novak – ELTE Szláv és Balti Filológiai Intézet Könyvtára fszt. 17–19.

16.00 / 4.00 pm ▪ Ana Margarida de Carvalho – az ELTE Portugál Tanszékén

18.00 / 6.00 pm ▪ Jesús Carrasco – Cervantes Intézet (1064 Budapest, Vörösmarty utca 32.)

Vessela Lyahova Bolgár Kulturális Központ (1062 Budapest, Bajza u. 44.)

Április 25., péntek / Friday, April 25

10.00 / 10.00 am ▪ Harald Darer (A) ▪ Yael Pieren (CH) közös felolvasása az Osztrák Kulturális Fórum könyvtárában az Andrássy Egyetemen (1088 Budapest, Polack Mihály tér 3.)

EURÓPAI ÍRÓTALÁLKOZÓ /EUROPEAN WRITERS MEETING

Európa Pont, Millenáris, 1024 Budapest, Lövőház u. 35.

1. panel ▪ 10.00 – 11.30 / 10.00 am – 11.30 am ▪ Európa száz éve / Hundred years of Europe ▪ Aleš Debeljak ▪ Alida Bremer ▪ Kristian Novak ▪ Marco Magini ▪ Ana Margarida de Carvalho ▪ Alina Molisak ▪ Spiró György (moderátor / chair ▪ Csordás Gábor)

2. panel ▪ 12.00 – 13.30 / 12.00 pm – 1.30 pm ▪ 25 év vasfüggöny nélkül / 25 years without the Iron Courtain ▪ Sofi Oksanen ▪ Norman Manea ▪ Konrád György ▪ Ulla-Lena Lundberg ▪ Daniel Banulescu ▪ David Zábranský ▪ Háy János (moderátor / chair ▪ Barna Imre)

3. panel ▪ 14.30–16.00 / 2.30 pm – 4.00 pm ▪ Egyéni és kollektív válaszutak és életstratégiák a kibővült Európában / Individual and collective choices and life strategies in the enlarged Europe ▪ Rosa Liksom ▪ Judith Rotem ▪ Jørgen Lorentzen ▪ Pauliina Rauhala ▪ Patrycja Pustkowiak ▪ Jasmin B. Frelih ▪ Maria A. Ioannou ▪ Hidas Judit (moderátor/ chair ▪ Gács Anna)

4. panel ▪ 16.30 – 18.00 / 4.30 pm – 6.00 pm ▪ Európa globális perspektívából ▪ Hassan Preisler ▪ Tomáš Zmeškál ▪ Kateřina Tučková ▪ Vessela Lyahova ▪ Maria A. Ioannou ▪ Roderik Six ▪ Jesus Carrasco ▪ Harald Darer (moderátor/ chair ▪ Forgách András)

Április 26., szombat / Saturday, April 26

13.30 / 1.30 pm ▪ Pauliina Rauhala ▪ Rosa Liksom ▪ Ulla-Lena Lundberg – Osztovits Levente terem / hall

Az elsőkönyvesek könyvei és a róluk készült kiadványok a Fesztivál D4-es standján / Books and publications of the first novelists at Festival stand D4

Önálló melléklet az elsőkönyvesekről a Népszabadság 2014. április 24-i, az *Élet és Irodalom* 2014. április 18-i és a *Lettre* tavaszi számában /Special supplements on the First Novelists in the April 24 issue of the daily *Népszabadság*, in the April 18 issue of the weekly *Élet és Irodalom* and in the Spring issue of the Hungarian edition of the European cultural journal *Lettre Internationale*

Edited by: Eva Karadi (lettre@c3.hu) ▪ Design by: Katalin Csizmadia (Katart-Tipografika, e-mail: katart@t-online.hu) ▪ Layout by: Attila Szabó (Houdini Bt., info@houdini.hu)
Printed by: Visit Printing House Budapest

Tartalom / Contents

6 Alida Bremer

11 Jesús Carrasco

17 Ana Margarida de Carvalho

26 Harald Darer

32 Jasmin B. Frelih

38 Annemarie de Gee

45 Hidas Judit

51 Maria A. Ioannou

57 Vessela Lyahova

65 Marco Magini

71 Kristian Novak

74 Hilde Østby

81 Yael Pieren

88 Hassan Preisler

94 Patrycja Pustkowiak

101 Pauliina Rauhala

108 Roderik Six

115 Ondrej Štefánik

122 Tomaš Zmeškal

Alida Bremer

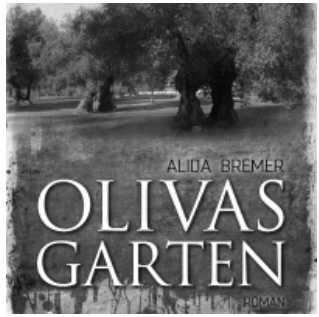

The narrator has been living in Germany for a long time. When she learns that she has inherited an olive grove on the Eastern Adriatic coast from her grandmother, she knows one thing for sure: she is heading for a daredevil adventure, a fight against the headstrong Mediterranean bureaucracy. There will be chaos, passion, laughter, tears and a lot of food. Supported by her Northern German husband, a paragon of organization, the narrator sets out. She dives into the charming stories of her copious relatives. And into the cruel confrontations of a blood-stained century.

Alida Bremer, born in Split/Croatia in 1959, obtained her PhD at Saarbrücken with a comparative study on the topic "detective novel". She writes essays, prose and poetry in German as well as in Croatian. She has translated many books by Croatian authors into German. She was granted the "Grenzgänger"-scholarship for her novel by the Robert Bosch Foundation.

Az elbeszélő hosszú ideje él Németországban. Amikor megtudja, hogy egy olajfaültetvényt örökölt a nagymamájától az Adria keleti partján, nincsenek kétségei afelől, hogy pokoljárásnak néz elébe a mediterrán bürokrácia útvesztőiben. Kalandjai során lesz része kaotikus állapotokban, szenvedélyekben, könnyekben, nevetésben és sok-sok ennivalóban. Elmerül kiterjedt rokonságának anekdotáiban és szembesül egy véres évszázad sokáig elmeséletlen történeteivel.

Alida Bremer (1959) Splitben született, Németországban tanult, ott is ment férjhez. A horvát irodalom fordítója, közvetítője. Németül és horvátul is ír esszét, verset és prózát. Első regényét a Robert Bosch Stiftung ösztöndíjasaként írta.

Olivas Garten

Der Geschmack von Olivenöl drang in meine Erinnerung. Ich wusste, das der Briefschreiber nicht jene blass gelben, dünnflüssigen, jungfräulichen Öle in eleganten italienischen Fläschchen meinte, sondern die leuchtend grünen, zähflüssigen, leicht bitteren Öle, die mich in Deutschland in Fanta- oder Cola-Plastikflaschen erreichen, mein Vater schickt sie mir, sobald sich eine Gelegenheit ergibt, er kauft sie bei den Marktfrauen in Šibenik oder Split, ich fülle sie dann in dunkelgrüne Mineralwasserflaschen um.

Mein Vater hat schon manche Güter über die EU-Grenzen geschmuggelt: Einen Oktopus etwa, der am frühen Morgen in Dalmatien aus dem Eis genommen wurde und am nächsten Tag gerade rechtzeitig aufgetaut in Westfalen eintraf, denn einen Oktopus muss man nach dem Fang entweder lange genug gegen die Hafenmauer schlagen oder – seit dem Beginn des technischen Zeitalters – einfrieren, um ihn so hinreichend weich für einen Oktopussalat zu bekommen. Auch ein geräuchertes Schinkenbein, an dem nur noch sehr wenig Fleisch saß, und dazu ein Säckchen Wachtelbohnen, woraus mein Vater – kaum aus dem Auto gestiegen – eine *pašta-fažol* ansetzte, eine Bohnen-Nudel-Suppe, ursprünglich unter dem italienischen Namen *pasta e fagioli* bekannt, eine Tatsache, über die sich mein Vater nur entrüstet hätte, so dass ich ihn nie darauf aufmerksam gemacht habe. Dieses Gericht gelingt nur, wenn man als Grundlage ein solches Schinkenbein aus der Region Drniš zur Verfügung hat. Da es nicht mehr beliebig viele Schinken aus Drniš gibt, vor allem nicht, seitdem Ratko Mladić für gewisse Dienste ausgerechnet in dieser Gegend seinen Generalsgrad verliehen bekam, bevor er dann weiter nach Bosnien und Herzegowina zog, brachte mir mein Vater dieses Mal keinen ganzen Schinken, sondern nur den Knochen mit.

Als ich in Italien studierte, ließ er einmal eine Portion gekochten Mangolds mit Kartoffelwürfeln, mit Olivenöl und einem Hauch schwarzen Pfeffer abgeschmeckt, auf einer Fähre nach Ancona und dann weiter mit dem Zug nach Rom transportieren. Als mich diese Mahlzeit an einem Aprilabend in meinem römischen Zimmer erreicht hatte, erzählte mir die Überbringerin dieses Geschenks, dass mein Vater auf ihren Einwand, in Rom gebe es nun wirklich auch Mangold und Olivenöl, von Kartoffeln ganz zu schweigen, trocken geantwortet habe: „Aber doch nicht solche".

Er transportierte geräucherte Würste aus Vrlika, frische runde Käselaibe, die mich an Mozzarella erinnerten, was er aber mit einer wegwerfenden Geste zurückwies und behauptete, Mozzarella schmecke wie Seife, er schickte Mandeln, Walnüsse, Birnen, Anchovis, milchgesäuerte Kohlköpfe, ohne die man keine *sarma* kochen kann, ein Gericht, das seinen Ursprung eindeutig in der türkischen *dolma* hat – aber was ist schon der fremde Ursprung im Vergleich mit unserer einheimischen Verfeinerung!

Als die Nachricht vom Rinderwahn in Europa auch meine Geburtsstadt erreicht hatte, rief mein Vater mich an und fragte besorgt, ob ich glaube, dass ein Pilot, der von Split nach Düsseldorf fliege, bereit sei – für etwas Entgelt natürlich, und wenn er, ein alter Mann, ganz höflich bitte -, einige dünn geschnittene Schnitzel mit nach Deutschland zu nehmen? Sein Bruder habe gerade ein Kälbchen geschlachtet, und da ich in Europa auf Dauer sowieso entweder vergiftet, wahnsinnig oder anämisch werden würde, könnten mich

diese Schnitzelchen von einem gesunden Kälbchen zumindest vorläufig retten. Sollte der Pilot nichts dagegen haben, werde er ihm einmal in der Woche kleinere Fleischportionen in geeigneter Verpackung zum Flughafen bringen, freilich gute Kälbchen seien rar, so mein Vater, aber er werde schon immer wieder etwas finden können, ob Schwein, Rind oder Lamm, es werde immer von bester Qualität sein, auch vernünftige Hühner könne er auftreiben und natürlich die frischen Eier dazu, für den Piloten würde er ebenfalls gerne jeweils ein Päckchen zusammenstellen, er beabsichtige selbstverständlich das Entgegenkommen des Piloten mit eigenem Entgegenkommen zu vergelten. Ich müsse dann nur die 120 km zum Flughafen fahren und dort seine Sendungen in Empfang nehmen.

Zum Glück konnte ich ihm diese Idee ausreden, indem ich unter großem Bedauern meinen Zweifel an der Flexibilität heutiger kroatischer Piloten äußerte, die einem ganz anderen Menschenschlag angehören würden als die guten alten Jugo-Busfahrer, die tagelang Gastarbeiter hin und her transportieren.

Nicht selten wanderten seine Sendungen in den Müll. Die geräucherten Rippchen verbreiteten einen unangenehmen Geruch, aus dem Mehl stiegen Motten auf, aus schlecht verschlossenen Behältern tröpfelte es und stank nach Fisch, die Miesmuscheln zeigten dunkle Verfärbungen in ihrem erschlafften gelben Fleisch, dem hausgemachten Wein schmeckte man jeden Hitzestau und alle Erschütterungen an, denen er im Kofferraum ausgesetzt war. Nur den Schnäpsen und Ölen konnte der Transport nichts anhaben.

Jetzt eröffnete sich für mich die Perspektive einer eigenen Ölproduktion!

Oliva's Garden

The taste of olive oil asserted itself in my memory. I knew that the letter writer was not talking of those pale yellow, thin, virginal oils in tiny, elegant, Italian bottles, but of those vividly green, viscous, slightly bitter oils, reaching me in Germany in Fanta or Cola plastic bottles; my father sends them to me whenever an opportunity arises, he buys them from the market-women in Šibenik or Split, I then decant them into dark green mineral water bottles.

My father has smuggled quite a few goods across EU borders for that matter: an octopus, for instance, which was taken out of the ice in Dalmatia in the early morning, arriving in Westphalia the next day thawed just on time, because you either have to beat an octopus after the catch against the quay wall for a sufficient amount of time, or – since the beginning of the technical era – you have to freeze it, in order to get it soft enough for an octopus salad. There was also a leg of smoked ham with very little meat left on it, together with a little pouch of pinto beans, which my father – hardly out of the car – set up for a *pašta-fažol*, a bean-pasta stew, originally known under the Italian name of*pasta e fagioli*, a fact which would have merely roused my father to indignation, so I have never brought it to his notice. This dish can only be a success, if one has a ham shank from the Drniš region for the stock at one's disposal. The number of hams from Drniš is now somewhat limited, particularly since Ratko Mladić was given his general's rank for certain services in - of all places! - this region, before moving on to Bosnia and Herzegovina; this time, therefore, my father brought along for me not a whole ham, but merely the bone.

While I was studying in Italy, he once had had a portion of cooked chard with potato cubes, seasoned with olive oil and a hint of black pepper transported by ferry to Ancona and then on to Rome by train. Upon arrival of the meal in my Roman room on an April evening, the bearer of this present told me that my father, confronted with her remark olive oil and chard, let alone potatoes, were really to be found in Rome as well, had replied dryly: "But not such."

He transported smoked sausages from Vrlika, fresh, round pieces of cheese, reminding me of Mozzarella, a remark he dismissed with a disdainful gesturedeclaring Mozzarella would taste like soap, he sent almonds, walnuts, pears, anchovies, milk-fermented cabbages, indispensable for cooking *sarma*, a dish originating undoubtedly in the Turkish *dolma* – but how can the foreign origin stand up to our indigenous refinement!

When the news of mad cow disease in Europe had also made it to my town of birth, my father called, asking worriedly, whether I thought a pilot flying from Split to Düsseldorf would be prepared – of course for some remuneration, and if he, an old man, asked very politely – to take some thinly cut schnitzels with him to Germany? His brother had just slaughtered a calf, and because Iwould become either poisoned, crazy or anaemic in Europe in the long run anyway, these little schnitzels from a healthy calf could at least save me for the time being. If the pilot had no objections, he would bring small, suitably packaged portions of meat to him at the airport once a week, but then again, good calves being rare, so my father, he would surely be able to find something regularly, whether pig, veal or lamb, it would always be of the best quality, he could also get hold of decent chickens and naturally of fresh eggs, too, he would happily assemble a packet respectively for the pilot as well, needless to say that he would meet the pilot's goodwill with his own. I would just have to drive the 120 km to the airport and receive his consignments there.

Luckily, I could talk him out of the idea, by mentioning with great regret my doubts regarding the flexibility of today's Croatian pilots, a completely different breed compared to the good old Yugo-bus drivers, who transport guest workers back and forth for days.

Quite often, his consignments ended up in the rubbish.The smoked ribs exuded an unpleasant odour, moths flew up from the flour, it dripped out of badly closed containers and stank of fish, themussels showed dark discolourations in their sagging yellow flesh, the homemade wine tasted of every heat wave and all the shaking it had been exposed to in the car boot. Only the spirits and oils remained unharmed by transport.

Now, there opened up the prospect of an oil production of my own!

Translated by Trude Stegmann

Oliva kertje

Az olívaolaj íze betört az emlékezetembe. Tudtam, hogy a levélíró nem az elegáns olasz üvegekben sápadtan sárgálló, híg, szűz olajokra gondolt, hanem azokra a ragyogó zöld, lassú folyású, enyhén keserű olajokra, amelyek Fanta- vagy Cola-pilleüvegekben értek el engem Németországban. Apám küldözgette őket, ha csak alkalma nyílt rá, Šibenikben vagy Splitben vásárolta a piacon a kofaasszonyoktól; én aztán áttöltöttem sötétzöld ásványvizes üvegekbe.

Apám különféle javakat átcsempészett már az EU-határokon: például egy polipot, melyet hajnalban vettek ki a jégből Dalmáciában, másnap pedig épp a kellő időben bukkant fel Vesztfáliában, ugyanis egy polipot, miután kihalászták, egy darabig a kikötőfalnak kell veregetni, vagy – amióta technikai civilizációban élünk – lefagyasztani, hogy jól megpuhuljon a polipsalátához. Meg szikkadt, vékony füstölt sonkát, mellé egy kis zsák tarkababot, amiből apám – alig szállt ki az autóból – *pašta fažolt* készített, egyfajta bablevest tésztával, melynek eredeti olasz neve *pasta e fagioli*, de ez a tény apámat csak megbotránkoztatta volna, úgyhogy inkább meg sem említettem neki soha. Ahhoz, hogy ez az étel sikerüljön, elengedhetetlen alapot készíteni hozzá az említett drniši sonkából. Mivel drniši sonkát már nehéz kapni, főleg amióta Ratko Mladić pont azon a környéken tett bizonyos szolgálatokat, amiért kiérdemelte a tábornoki rangját, még mielőtt továbbállt volna Bosznia-Hercegovinába, apám ezúttal nem egész sonkát hozott, hanem csak a csontját.

Amikor Olaszországban tanultam, egy alkalommal eljuttatott hozzám – komppal Anconába, majd onnan tovább vonattal Rómába – egy porció főtt mángoldot krumplival, olívaolajjal és leheletnyi feketeborssal fűszerezve. Az asszony, aki egy áprilisi estén meghozta nekem az ételt a római szobámba, elmesélte, hogy apám a megjegyzésére, miszerint Rómában aztán igazán van elég mángold és olívaolaj, hogy a krumpliról ne is beszéljünk, csak ennyit mondott szárazon: „De nem ilyen."

Szállított nekem vrlikai füstölt kolbászt, friss, kerek sajtcipót, ami engem a mozarellára emlékeztetett – erről ő persze hallani sem akart, azt mondta, a mozarella szappanízű –, küldött mandulát, mogyorót, körtét, szardellát, tejben savanyított káposztafejeket, mert csak abból lehet *szármát* főzni, ami egyértelműen török étel, a *dolma* származéka, de mit számít az idegen eredet a mi hazai kifinomultságunkhoz képest!

Amikor az Európában terjedő kergemarhakór híre eljutott szülővárosomba, apám felhívott és aggodalmasan érdeklődött, vajon a pilóta, aki a Split-Düsseldorf járaton repül, hajlandó lenne-e – némi borravaló fejében, természetesen, s ha ő, egy öregember, nagyon udvariasan megkérné – magával vinni Németországba néhány vékonyra vágott hússzeletet? A fivére épp most vágott le egy borjút, s mivel én Európában idővel úgyis megbolondulok, vérszegény leszek vagy megmérgeznek, ezek a vékonyka szeletek egy egészséges kis borjú húsából legalább ideiglenesen megmentenek. Ha a pilóta rááll, hetente egyszer elvinne neki kisebb húsporciókat, megfelelően becsomagolva, a reptérre, igaz, ritka a jó borjú, így apám, no de hát majd csak talál valamit, sertést, marhát vagy bárányt, csakis a legjobb minőséget, takaros tyúkocskákat is előteremthet és természetesen mellé a friss tojást, nagyon szívesen összeállítana egy kis csomagot minden alkalommal a pilótának is, természetesen természetben is viszonozná a pilóta szívességét. Nekem csak meg kell tennem azt a 120 km-t a reptérig, és átvenni a küldeményeit.

Szerencsére le tudtam beszélni erről az ötletéről, kifejezvén gyanúmat a mai horvát pilóták rugalmasságát illetően, akik, legnagyobb sajnálatomra, egészen más embertípusba tartoznak, mint a régi jó jugó buszsofőrök, akik éjt nappallá téve szállították ide-oda a vendégmunkásokat.

Apám küldeményei nem ritkán a szemétben kötöttek ki. A füstölt borda kellemetlen szagot árasztott, a lisztből molypillék szálltak fel, a rosszul záródó dobozokból kicsöpögött a halszagú lé, a fekete kagylók lankadt sárga húsán sötét elszíneződés látszott, a házi boron érződött a csomagtérben elszenvedett forróság meg a zötykölődés hatása. A transzport csak a pálinkának és az olajnak nem árthatott.

És most megnyílt előttem a saját olajtermelés perspektívája!

Radics Viktória fordítása

Jesús Carrasco

Seix Barral, Spain

Intemperie tells the flight of a child through a drought-stricken country ruled by violence. A closed world, without names or dates, where morale has escaped down the same drain that took the water. In such a scenario, the child, not yet quite ill-fated, will have opportunity to learn the painful rudiments of judgement or, conversely, exercise forever the violence with which he grew up. Through archetypes such as the child, the goatherd or the constable, Jesús Carrasco builds up a tough story plenty of moments of great lyricism. A novel sculpted word by word, where the presence of an unpleasant nature "tracks" the story, and in which human dignity sprouts among the soil dry cracks with an unusual strength.

Jesús Carrasco (b. 1972) has been working as an advertising editor, activity he combines with writing, since 1996. *Out in the Open* has established him as one of the most remarkable debut of the international literary scene.

A *Kegyetlen idő* egy fiú menekülésének története egy szárazságtól sújtott és erőszaktól vezérelt országon át. Egy zárt világ, nevek és dátumok nélkül, amelyben az erkölcsöt a vízzel együtt a föld nyelte el. Ebben a környezetben, a fiúnak még van választása: rálép az erkölcs viszontagságokkal teli ösvényére, vagy elmerül az őt kezdettől körülvevő erőszakban.A fiú, a kecskepásztor és a törvényszolga archetipusán keresztül Jesús Carrasco kemény alaphangvételű, lírai elemekkel tarkított elbeszélést alkotott.

Jesús Carrasco (1972) spanyol író Sevillában él, szerkesztőként dolgozik. *Kegyetlen idő* című első regényét számos nyelvre lefordították, magyarul is megjelent a Magvető kiadónál.

Intemperie

Desde su agujero de arcilla escuchó el eco de las voces que lo llamaban y, como si de grillos se tratara, intentó ubicar a cada hombre dentro de los límites del olivar. Berreos como jaras calcinadas. Tumbado sobre un costado, su cuerpo en forma de zeta se encajaba en el hoyo sin dejarle apenas espacio para moverse. Los brazos envolviendo las rodillas o sirviendo de almohada, y tan sólo una mínima hornacina para el morral de las provisiones. Había dispuesto una tapadera de varas de poda sobre dos ramas gruesas que hacían las veces de vigas. Tensó el cuello y dejó suspendida la cabeza para poder escuchar con mayor claridad y, entrecerrando los ojos, aguzó el oído en busca de la voz que le había obligado a huir. No la encontró, ni tampoco distinguió ladridos y eso le alivió porque sabía que sólo un perro bien adiestrado podría descubrir su guarida. Un perdiguero o un buen trufero cojo. Quizá un sabueso inglés, uno de esos animales de cortas patas leñosas y orejas lacias que había visto una vez en un periódico llegado de la capital.

Por suerte para él, el llano no daba para exotismos. Allí sólo había galgos. Carnes escurridas sobre largos huesos. Animales místicos que corrían tras las liebres a toda velocidad y que no se detenían a olfatear porque habían sido arrojados a la Tierra con el único mandato de la persecución y el derribo. Flameaban líneas rojas en sus costados como recuerdos de las fustas de los amos. Las mismas que en el secarral sometían a niños, mujeres y perros. Corrían, al fin y al cabo, y él estaba parado en su pequeña cueva arcillosa. Perdido entre los cientos de olores que la profundidad reserva a las lombrices y los muertos. Olores que no debería estar oliendo, pero que él había buscado. Olores que lo alejaban de la madre.

Siempre que veía galgos o que pensaba en ellos, le venía a la memoria un hombre del pueblo. Un inválido que recorría las calles sobre una especie de triciclo con una manivela delante que el hombre hacía girar, encorvado como un organillero. Al atardecer, dejaba atrás las casas y recorría los caminos apisonados del norte, los únicos por los que podía avanzar con su silla. Los perros le escoltaban, amarrados del cuello con cuerdas de pita deshilachadas. Era penoso verle avanzar con su tosca máquina, y él siempre se preguntaba por qué no ponía a los animales a tirar de aquel carro. En la escuela decían que, cuando ya no quería a uno de sus bichos, lo colgaba de algún olivo. En su corta vida ya había visto decenas de perros suspendidos por el cuello oreándose en árboles remotos. Sacos de pellejo cargados de huesos descoyuntados como crisálidas gigantes.

Notó que los hombres ya estaban cerca y se dispuso para el sigilo. Escuchó su nombre multiplicándose entre los árboles como gotas sobre una lámina de agua. Agazapado en su escondrijo, pensó que quizá ésa sería toda su recompensa: oír cómo le llamaban una y otra vez entre los olivos al despuntar la mañana. Reconoció la voz del tabernero y la de uno de los arrieros que pasaban el verano en el pueblo. Y aunque no los distinguió, supuso que también estarían el cartero y el espartero. Experimentó un inesperado regocijo, húmedo y caliente, en el fondo de su pozo. Una suerte de algarabía infantil y sorda que le puso la piel de gallina. Se preguntó si buscarían a su hermano del mismo modo, si él sería capaz de convocar a tantos hombres en su búsqueda. Ante el coro de voces, sintió que quizá había desempolvado algún tipo de lazo comunitario y por un momento su rencor se replegó hacia

algún lugar de su estómago. Había reunido en torno a él a los hombres del pueblo, a todos los brazos curtidos y poderosos que hundían los arados en la tierra y llenaban los doblados de grano. Había provocado un acontecimiento. Pensó que quizá la necesidad de reunir a aquella partida habría obligado a remangarse, codo con codo, a viejos enemigos. Se preguntó si quedaría algo de aquel momento en unos años o en unas semanas. Si sería asunto de conversación a la salida de misa o en la taberna. Entonces pensó en su padre y lo imaginó dando explicaciones a unos y a otros. Lo vio, como tantas veces, fingiendo desamparo. Tratando de hacer creer a todos que, seguramente, el chico, mientras corría tras algún perdigón, había caído en un pozo ciego. Que la desgracia se cebaba una vez más con su familia y que Dios le acababa de arrancar una parte de su carne. Meneó la cabeza entre las rodillas como si así fuera a sacudirse esos pensamientos. La estampa del padre, solícito y servil, volvió a su mente en compañía del alguacil. Una escena que, como ninguna otra, provocaba en su cuerpo desórdenes de todo tipo. Afinó el oído cuanto pudo sin hallar rastros de la voz del alguacil, y hasta esa ausencia le dio miedo. Lo imaginó caminando con un cigarro en la boca tras la línea de hombres que en ese momento batían el olivar. Daba patadas a los terrones o se agachaba, indolente, para recoger alguna aceituna escapada de la última varea. La cadena del reloj asomando bajo la chaqueta. El sombrero de fieltro marrón, el corbatín, el cuello prieto, el bigote bien armado con agua azucarada.

Out in the Open

From his hole in the ground he could hear the echo of the voices calling out his name and, as if they were crickets, he tried to pinpoint the location of each man within the limits of the olive grove. Bellows like charred rockrose. Lying on one side, his body in the shape of a z fitted inside the hole, leaving him barely room to move. His arms cradled his legs or served as a pillow, with just a tiny recess for his bag of provisions. He had assembled a cover by placing twigs on top of two thick branches that functioned as beams. The boy tensed his neck muscles; his head suspended in mid air, and squinted, pricking up his ears in search of the voice that had forced him to take flight. He could not hear it, nor could he make out any barking and this came as a relief for he knew that only a well-trained dog could discover his hideout. A hunting dog or a lame truffle hound. A bloodhound perhaps, one of those animals with stubby legs and droopy ears he had once seen in a newspaper sent from the capital.

Fortunately for him, the plain was no place for the exotic. Nothing but greyhounds here. Stretched flesh over long bones. Otherworldly creatures that chased hares at breakneck speed without stopping to sniff out the terrain for they had been cast out on to the earth with the sole mission to search and destroy. Their flanks streaked with red lines in remembrance of their masters' whips. The same whips that, back on the dry plain, submitted women, children and dogs to their will. They could run, at the end of the day, and he was stuck inside his small earthen cave. Lost among the hundreds of odors that the depths keep in store for the worms and the dead. Odors that he should not smell, but which he had sought out. Odors that estranged him from his mother.

Whenever he saw greyhounds or thought of them, his mind went back to a man in the village. A cripple who took to the streets on a makeshift tricycle with a handle to the front, which the man maneuvered, hunched over like an organ grinder. As night fell, he left the houses behind him and roamed the well-trodden roads to the north, the only ones on which he could make progress from his chair. Flanked by dogs tethered at the neck with frayed ropes. To see the man advance with his crude contraption was a pitiful sight, and the boy often wondered why he didn't set his animals to pull the cart. At school it was said that, when the man no longer had use for one of his animals, he would hang it from an olive tree. In his short life, the boy had already seen dozens of dogs hung by their necks, drying out on distant trees. Sacks of skin stuffed with dislocated bones like enormous chrysalids.

The boy realized that the men were now close by and he prepared himself to keep stock still. He heard his name scattered among the trees like droplets falling on the water's surface. Crouching in his hideout, he thought that this would perhaps be his sole reward: hearing how they called out his name again and again as dawn broke. He recognized the voice of the innkeeper and of one of the mule drivers who spent the summer in the village. And though he could not make them out, he figured that the postman and the weaver would also be there. An unexpected delight came over him, damp and warm, at the bottom of his pit. A sort of childlike, voiceless joy that made his hair stand on end. He wondered if they would look for his brother in quite the same way, if *he* would be able to summon so many men in his search. Hearing the din of voices, he felt that he had perhaps awakened some sort of community spirit and for an instant his bitterness retreated to somewhere in his gut. He had assembled around him all of the men of the village, all of the weather-beaten, mighty arms that sank their ploughs into the earth and filled the lofts with grain. He was the cause of an event. He thought that perhaps the need to call the search party would have forced old enemies to roll up their sleeves, side by side. He wondered if anything would remain of that moment in a few years or a few weeks. If he would be a topic of conversation on the way out from mass or the inn. He then thought of his father and pictured him offering explanations to all and sundry. He saw him, as so often, feigning helplessness. Trying to convince them all that the boy had no doubt fallen down a dry well when chasing after a partridge. That fate had once again shown his family no mercy and that God had ripped out a piece of his flesh. The boy shook his head between his knees as if to rid himself of such thoughts. The image of his father, meek and servile in the company of the sheriff, came back to him. A scene that, like no other, caused his body to rebel in all manner of ways. He strained his hearing as far as possible, unable to pick out the sheriff's voice, and even that absence made him afraid. He pictured him walking with a cigarette between his lips behind the line of men who were at that moment combing the olive grove. The sheriff kicked lumps of earth or squatted on his haunches, nonchalant, to pick up an olive or two that had escaped from the last haul. His watch chain showing beneath his jacket. His brown felt hat, bow tie, stiff neck and moustache carefully plumped with sugar water.

Translated by Michael McDevitt

Kegyetlen idő

Hallotta az agyagos lyukból az őt szólongató emberek kiáltásainak visszhangját, s mintha csak kabócákról volna szó, próbálta meghatározni minden egyes ember helyét az olajfaliget határain belül. Rekedt rikoltások, mint a balzsamos szuhar elszenesedett termésének ropogása. Oldalának támaszkodott, „z" alakban összehúzott teste épp elfért a lyukban, de mozdulni már nemigen tudott. Két karja a térdét kulcsolta át, vagy párnaként szolgált, és épp csak egy apró kis mélyedés volt még az élelmiszeres tarisznyának. A lyuk fedelét lenyesett vesszőkből készítette el jó előre, ezekkel borította be a két, gerendaként szolgáló vastag ágat. Nyakát megfeszítve fölemelte a fejét, hogy tisztábban halljon, s félig lehunyt szemmel hegyezte a fülét, hogy rátaláljon a hangra, amely menekülésre késztette. Nem talált rá, s ugatást sem hallott, amitől megkönnyebbült, mert tudta, hogy csak egy jól betanított kutya tudná fölfedezni a búvóhelyét. Egy fogolymadár hajtó kutya, vagy egy jó, sánta szarvasgomba kereső. Esetleg egy angol véreb, az a kurta, fatönklábú és lógó fülű fajta, amilyet egyszer egy fővárosból jött újságban látott.

Szerencséjére, a síkságon nem voltak divatban ilyen egzotikus fajták. Ott csak agarakat tartottak. Ösztövér test a hosszú csontokon. Misztikus állatok, amelyek szélsebesen száguldottak a mezei nyulak után, és még csak szaglászni sem álltak meg, mert azzal az egyetlen paranccsal szabadították rá őket a Földre, hogy üldözzenek és sújtsanak le. Oldalukon piros csíkok égtek, a gazdák bikacsökjeire emlékeztetve. Ugyanazokra, amelyek gyerekeket, nőket és kutyákat kényszerítettek meghunyászkodásra az aszályos pusztaságon. De az agarak végtére is futottak, ő pedig ott állt kis, agyagos barlangjában. Elveszve a szagok százai közt, amelyeket a mélység a férgeknek és a halottaknak tart fenn. Szagok, melyeket nem kéne szagolnia, de hát a maga jószántából került ide. Szagok, melyek mind messzebbre sodorják az anyjától.

Valahányszor agarakat látott, vagy rájuk gondolt, egy falubeli ember jutott az eszébe. Egy nyomorék, aki valami tricikli félén járta az utcákat, elöl fogantyú volt, azt forgatta az ember görnyedten ráhajolva, mint egy kintornás. Alkonyattájt maga mögött hagyta a házakat, és az északi, hengerelt földű utakon indult el, ezek voltak az egyetlenek, amelyeken haladni tudott a székével. Egy csapat kutya kísérte, foszladozó kenderkötelekkel voltak megkötözve, a nyakuknál fogva. Rossz volt nézni, milyen kínkeservesen araszol előre otromba járgányával, s ő mindig azon töprengett, miért nem fogja be az állatokat, hogy húzzák a kocsit. Az iskolában azt mondták, hogy amikor már nem kedvelte az egyiket, felakasztotta egy olajfára. Rövid életében már több tucatnyi kutyát látott a nyakánál fogva himbálózni távoli fákon. Úgy függtek ott azok a kificamodott csontokkal teli szőrzsákok, mint holmi óriás rovarok bábjai.

Észrevette, hogy az emberek már a közelben vannak, és résen volt. Hallotta, hogy neve záporozva sokszorozódik meg a fák közt, mintha cseppek hullanának a víztükörre. Búvóhelyén gubbasztva arra gondolt, hogy talán ez minden elégtétele: hallani, mint szólongatják újra és újra az olajfák közt, virradatkor. Felismerte a kocsmáros hangját meg az öszvérhajcsárok egyikéét, akik a nyarat a faluban töltik. S noha nem hallotta őket, úgy gondolta, a postásnak meg a kosárfonónak is köztük kell lennie. Váratlan öröm töltötte el ott a kútja mélyén. Valami tompa, gyermeki izgalom, amitől libabőrös lett. Azon töprengett, vajon a bátyját is ugyanígy keresnék-e, vajon ha őt keresnék, az is képes volna-e

ennyi embert mozgósítani? A hangok kórusa hallatán úgy érezte, hogy talán újból létrejött valamiféle közösségi kötelék, s egy pillanatra valahová a gyomra tájékára húzódott a nehezelése. Maga köré gyűjtötte a falu férfijait, az összes cserzett karú és nagy erejű férfit, aki a földbe mélyeszti az eké jét, és magvakkal tölti meg az inge alját. Kiprovokált egy eseményt. Arra gondolt, hogy talán épp az hozott most össze régi ellenségeket, hogy kénytelenek voltak csapatba szerveződve, vállvetve nekigyürkőzni a keresésnek. Eltűnődött, vajon marade abból a pillanatból valami évek vagy akár hetek múltán. Beszédtéma lesz-e a miséről vagy a kocsmából kijövet. Ekkor az apjára gondolt, és elképzelte, mint magyarázkodik hol ennek, hol annak. Épp olyannak látta, mint már annyiszor, ahogyan védtelenséget színlel. Igyekszik elhitetni mindenkivel, hogy a gyerek alighanem egy fogolycsibét kergetett, s közben pöcegödörbe pottyant. S hogy a szerencsétlenség megint az ő családján lakmározik, és hogy Isten húst szakított ki a húsából. Térde közt ingatta a fejét, mintha így akarná kirázni belőle ezeket a gondolatokat. Apja készséges és alázatos képe a csendbiztos társaságában jelent meg újra előtte. Semmitől sem bolydult fel annyira egész bensője, mint ettől a jelenettől. Hegyezte a fülét, amennyire csak tudta, de nyoma sem volt a csendbiztos hangjának, és még ez a hiány is félelemmel töltötte el. Elképzelte, ahogy szivarral a szájában ballag az emberek sora mögött, akik éppen átfésülik az olajfaültetvényt. Bele-belerúg a göröngyökbe, vagy hanyagul lehajol egy-egy olajbogyóért, amely a legutóbbi leverésnél elgurult. Óralánca kikandikál a zakója alól. A gesztenyebarna nemezkalap, a csokornyakkendő, a szoros gallér, a cukros vízzel jól kipödört bajusz.

Dobos Éva fordítása

Ana Margarida de Carvalho

Teorema, Portugal

Eugénia, a TV reporter, is sent in a mission, to interview survivors and ex-political prisoners, which have been involved in a storm against Salazar's Dictatorship. Gradually, she is being hooked by the green eyes of an old man. And little by little, she moves herself to his particular old home and to his particular old past.

Ana Margarida de Carvalho is a journalist for more than 20 years at "VISÃO", the main Portuguese newsmagazine, she signed several reports and received the most important national awards on journalism. She has worked on television, signed the column "Elevator Talk" and written film scripts and a theatre play. *What Matters the Raging Sea* is her first novel.

Egy vonat ablakából 1936 egyik reggelén kidobnak egy csomag levelet. Eugénia tv-riporter. Több évtizeddel később akarata ellenére a szigetre küldik, hogy készítsen interjúkat a Salazar-rendszer elleni küzdelem során bebörtönzött, egykori politikai foglyokkal és a munkatábor túlélőivel. Egy öreg férfi szemei lassan rabul ejtik; végül beköltözik a férfi házába és múltjába. De sosem találhatnak egymásra. Elválasztja őket az idő, a tér és a láger szögesdrótja.

Ana Margarida de Carvalho több mint húsz éve a vezető portugál hírmagazin a „Visão" munkatársa, számos nagyhatású cikk szerzője, elnyerte többek között a legrangosabb portugál újságíró-díjat. Dolgozott televíziós projekteken, volt önálló rovata, írt forgatókönyvet és színdarabot. *Mit érdekli a tenger haragja* az első regénye, 2013-ban jelent meg a Teorema kiadónál.

Que Importa a Fúria do Mar

De como nem todos os dias são dias passados

«(...) Há tantas coisas bonitas que não há
Bichos que houve e já não há
Livros por ler, coisas por ver
Feitos desfeitos, outros feitos por fazer
Pessoas tão boas ainda por nascer
E outras que morreram há tanto tempo
Tantas lembranças de que não me lembro (...)»
Manuel António Pina

Maria Silvestre, querida irmã:
Peço desculpa por esta carta que não te escrevo.

A caneta resvala-me dos dedos, escorrega-me a mão sobre o papel e deixo um borrão seguido de um traço sem firmeza, nem rota nem paradeiro. Saberás tu ler nas pregas desta linha incerta? Nesta nódoa de mosca esmagada, que já não voa e, ainda assim, arrasta o seu último fiozinho de vida, à deriva, largando esta desprezível impressão, hesitante e perplexa prova da sua vil existência?

Maria Silvestre, querida irmã, não te escrevo a dizer que já não volto a voar.

Encontro-me rebentado por dentro, todo eu sou chão, pregado a ele, neste colchão pantanoso feito de uma pasta de limos que já não vêem água há tanto tempo que nem atinam na consistência, ora acham que são capim seco, ora tomam-se pelas giestas bravias da nossa infância. Às vezes, penso que é ela que me sustem, a água, traz-me a clemência de me manter à superfície. E vogo nesta jangada de limos apodrecidos, sobre as rugas das ondas num mar sem fúria. Mas o que eu mais desejo agora é a inclemência, voltar para um útero de lama, eu que vim de um ventre que sempre me considerou um hóspede intruso e inoportuno. Já não sei o que é o mundo fora de mim. Vejo vultos, ouço vozes, manipulam-me, puxam-me pelos braços, não dou sinal de mim. Ou dou? Sou um resto de entulho humano, irmã, mais entulho do que humano, se não consigo proferir uma palavra e o que escrevo é um traço contínuo, até a caneta tombar, abatida por ter ido calhar a tão flácida e inepta mão. Lembras-te de me dizeres que a morte é um cão preto preso num quintal? Há dias que o ouço a ladrar. Só está à espera de que alguém lhe corte a corda que o estrafega, o meu fio de vida, para vir a correr, todo ele baba, raiva e dentes, na ânsia de me vir buscar. E devorar-me, primeiro o cérebro, por dentro. Maria Silvestre, querida irmã, queria contar-te tantas coisas, dizer-te coisas importantes, mas sinto que o cão se escapule de noite e vem até mim, saciar-se da minha morte adiada e roer-me um bocado de massa encefálica. Assim me vou aos poucos. Daqui e de ti. Irmã querida, que agasalhaste sempre a minha infância, encobriste as minhas faltas, custodiaste as minhas ausências, e quando eu, gato vadio, chegava de noite e entrava pela janela, tinha debaixo da almofada qualquer coisa que afagava o meu estômago deserto. Um figo seco, um resto de jantar. E não sei quantos desses afagos para

mim foram privações para ti. Perdoa, querida irmã, não ter indagado, não ter querido saber, são demandas que se deixam para amanhã, e a vida corre tão rápido, e havia semanas que só trocávamos um olhar. E o teu estava sempre tão cheio de perdão, que o meu nem se lembrava do arrependimento.

Recordo-me do cheiro a sabão azul e branco das tuas pernas, pilares do meu mundo, quando corrias pelos campos, a carregar comigo como um saco de batatas, no entusiasmo de mostrares às tuas amigas que o irmão mais novo, o Francisco já andava. E largavas-me no terreiro, e eu todo vertigens, todo tremeliques, lá dava uns passos na tua direcção,

um, dois, já não falta muito, tens de conseguir,

e abraçava-me às tuas pernas porto seguro, e a minha cabeça de vergonha escondida nas tuas saias.

Vem devagarinho para a minha beira.

Se pudesses agora, o cão não me metia tanto medo. Que eras sempre tu que te interpunhas entre mim e os sustos todos do mundo, os cães gigantes que me derrubavam só com a cauda, os irmãos que já só conheci com voz grossa e mãos de segurar enxada, o pai que nem me pousava os olhos, a mãe, sem dentes, descalcificada, sempre com os nervos desfeitos de nove filhos criados. O décimo só vinha atrapalhar a economia doméstica, já de si tão precária, ainda por cima, não medrava o raio do rapaz,

Maria Silvestre, o que se passa com este miúdo?

que uma placenta tão exaurida deu fruto mirrado, e lá vinha ela com o molho de urtigas que me esfregava entre as pernas para eu não molhar a cama de noite. E eu aterrado, e tu, querida irmã, amparavas as minhas mágoas, tomavas as minhas dores, os meus ardores e toda a minha humidade nocturna na tua cama.

Querida irmã, há tantas coisas bonitas que não há. Na carta que te não escrevo, pergunto-te se posso morrer antes de ter vivido. Ou se posso ressuscitar sem ter morrido primeiro. O tempo arrasta-me e aquele em que te não escrevo já está longe demais. Tu tens a sabedoria da paciência. Agora sei, agora aprendi. Para se saber é preciso ter paciência. Esperar e ver. E tu esperaste e eu aprendi a andar como os outros, e a falar como os outros, e veio o dia em que me escoltaste até à escola, e me despregaste cada dedo enganchado no teu vestido, um por um, até eu parar de chorar e entrar naquela casa cheia de sustos também. E esperavas para ver se eu não me escapulia pela janela dos fundos. Maria Silvestre, querida irmã, a minha memória não distingue esta semana da anterior, os dias são iguais, aqui é verão em pleno inverno e os cheiros nunca mudam. Pó e água... Sabes, estou convencido de que a felicidade é um quadro que se pinta na vida de uma pessoa. E fica para sempre ali, cristalizado. Cada um tem o seu, e leva-o sempre debaixo do braço. Às vezes, esquece-o em qualquer lado, mas, mais cedo ou mais tarde, volta atrás a buscá-lo. (...)

Que desgosto te dei, Maria Silvestre, prometi-te oferecer os teus primeiros sapatos com o meu salário da fábrica, mas faltou-me o tempo. E o dinheiro. Surgiam sempre outras coisas, outros namoricos, outras latas soltas para dar pontapés no meio da estrada, o funeral da mãe, a prisão dos irmãos, o pai sempre perdido de bebedeira, e nós a procurá-lo pela vila fora, com medo que ele adormecesse ao relento, ao frio, e já não voltasse a acordar... E foste, querida irmã, para o teu casamento com uns sapatos emprestados e eu roí-me de amargura... nem uns sapatos te pude dar...eu, que sempre andei calçado, de sapatos herdados e remendados, tu, órfã de irmãs mais velhas, que te legassem essa dádiva de pobre, falhei-te. Como te falho agora. Era isso que eu te queria escrever na carta que te não escrevo.

Maria Silvestre, irmã cotovia, perdi a vontade de ter vontade. O meu caminho recusou-me, sou um caminhante sem pernas. Estou no terreiro da minha infância, dizem-me para andar, dar mais uns passos,

um, dois, já não falta muito, tens de conseguir, (...)

(...) Gostava de ser lembrado, Maria Silvestre. O mais triste moribundo é aquele que morre com a suspeita de não ser lembrado. Se eu te tivesse oferecido uns sapatos, estaria sempre no teu andar. E tu em cada passo, lembravas-te do teu irmão, que um dia te desapareceu, sem se despedir, levado para uns calabouços de onde não se via o céu, nem o reunir dos pássaros. (...). É tarde, é muito tarde, cada vez mais tarde, já não sei se dia se noite, perco-me de mim, as horas não me repelem nem me arrastam para o sono. Acho que faz dias que não acordo. Só sonho. A carta que não te escrevo é um sonho. Um sonho de saudade e de paciência, a mesma que me ensinaste. Quando só resta esperar só resta esperar. Eu espero. Não sei se são estas palavras que te não escrevo que trazem o meu resto de vida arrastado ou o contrário. Tanto faz. Atordoado, eu permaneço aceso. Tens de ser tu a soprar a vela, como sempre fazias ao deitar. Sopra-me.

(...)

O cão está a chegar, querida irmã, sinto-lhe o bafo no pescoço. As suas pulgas já se me desinquietam a pele no corpo todo. Avisados bicharocos, querem sorver-me a mim, antes de se me estagnar a circulação nas veias. Já só quero os teus olhos, quero tanto as tuas pernas, quero o cheiro das tuas pernas a sabão azul e branco, quero a água da fonte da nossa aldeia, quero os pássaros na agitação ordeira do fim de tarde. A um morto nada se recusa, mas nada do que eu quero me podem oferecer aqui. Não tenho últimas palavras. Não me façam epitáfios. Fui só um rapaz que cresceu e aprendeu o bailado das aves. Sou uma história incompleta. Um capítulo interrompido. Um impunemente nascido, um filho da menopausa. Procuro os teus pés na cama e não os encontro. Desiludi-te, querida irmã. Quero morrer. Sim. Mas devagar. Já levo o nosso quadro preso entre a retina e as pálpebras, Maria Silvestre, minha querida irmã cotovia.

Do teu irmão, que muito te adora e nunca esquece,

Francisco.

What Matters the Raging Sea

As not all days are days spent

Maria Silvestre, beloved sister:

I apologize for this letter that I do not write to you.

The pen slides from my fingers, my hand slipping over the paper and I leave a smudge followed by a dash without firmness, nor route or whereabouts. Will you know how to read the folds of this uncertain line? In this stain of a crushed fly, that no longer flies, and even so, drags its last little thread of life, drifting, dropping this negligible print, a hesitant and perplexed proof of its vile existence?

Maria Silvestre, beloved sister, I do not write to you to say that I won't fly again.

I find myself torn apart from the inside, all of me is floor, nailed to it, in this swampy mattress made of a folder of silt that hasn't seen water for such a long time that it doesn't even

get the consistency right. Now it thinks it's dry grass, now it takes itself as wild broom from our childhood. Sometimes, I think that it is the one who sustains me, the water, bringing me clemency to keep me at the surface. And I sail in this raft of rotted silt, on the wrinkles of waves in a wrathless sea. But what I most desire now is inclemency, to return to a uterus of mud, I, who came from a womb that always considered me to be an intruding and inappropriate guest. I no longer know what the world is outside of me. I see figures, I hear voices, they manipulate me, pull me by the arms. I don't give a sign of who I am. Or do I? I am a remnant of human trash, sister, more trash than human, if I can't say a word and what I write is a continuous line, until the pen tips, weighed down for ending up in such a flaccid and clumsy hand. Do you remember telling me that death is a black dog stuck in a backyard? There are days that I hear him barking. He is only waiting for someone to cut the rope that grabs him by the throat, my thread of life, to come running with all his slobber, rabies and teeth, in an eagerness to come fetch me. And devour me from the inside, brain first. Maria Silvestre, beloved sister, I wanted to tell you so many things, tell you important things, but I feel that the dog will slip away at night and come to me, indulge in my postponed death, and gnaw a piece of enchephalic mass. And this is how I slowly go. From here and from you. Beloved sister, you always sheltered my childhood, hid my shortcomings, guarded my absences, and when I, a stray cat, arrived in the night and went through the window, there was something underneath the pillow that caressed my desert stomach. A dry fig, some leftovers from dinner. And I do not know how much of this caressing was a privation for you. Forgive me, beloved sister, for not having asked, for not wanting to know. These are requests that are left for tomorrow, and life runs so fast, and there were weeks that we only exchanged a look. And yours was always so full of forgiveness, that mine couldn't even recall its repentance.

I remember the smell of the blue and white soap on your legs, pillars of my world, when you ran through the fields, carrying me like a sack of potatoes, with the enthusiasm of showing your girlfriends that the youngest brother, Francisco, already walked. And you would leave me in the farmyard, and all of me filled with vertigo, all shaky, and there I would take a few steps in your direction,

One, two, you're almost there, you have to do it,

And I would embrace your legs, a safe harbour, and my ashamed head hidden in your skirt.

Come slowly to my bedside.

If you could now, the dog wouldn't frighten me so. It was always you who interposed between me and all the fears of the world, the giant dogs that knocked me down with just their tail, the brothers that I only met with thick voices and hoe holding hands, the father that wouldn't even rest his eyes on me, the mother, toothless, decalcified, who always had ravaged nerves from raising nine children. The tenth would only get in the way of the domestic economy, which was already so precarious, and besides that, the damn boy wouldn't grow up,

Maria Silvestre, what is wrong with this kid?

that such an exhausted placenta gave withered fruit, and there she would come with the sauce of nettles and rub it between my legs so that I would not wet the bed at night. And I, terrified, and you, beloved sister, protecting my sorrow, you would take my pain, my passions and all of my night humidity into your bed.

Beloved sister, there are so many beautiful things that no longer exist. In the letter that I do not write to you, I ask if I can die before having lived. Or if I can resurrect without

having died first. Time drags me and the time in which I do not write to you is already far gone. You have the wisdom of patience. Now I know, now I have learned. In order to know, you need to have patience. Wait and see. And you waited and I learned to walk like the others, and to speak like the others, and there came the day that you accompanied me to school, and unnailed each finger hooked on your dress, one by one, until I stopped crying and entered that house also full of frights. And you waited to see if I would sneak off through the window in the back. Maria Silvestre, beloved sister, my memory does not distinguish this week from the previous, the days are the same. It is summer here in the heart of winter and the odour never changes. Dust and water ... You know, I am convinced that happiness is a painting that is painted throughout a person's life. And it stays there forever, crystallized. Each person has his own, and always takes it under the arm. Sometimes, he forgets it somewhere, but, sooner or later, he goes back to fetch it. (...)

What grief I have given you, Maria Silvestre, I promised to offer your first pair of shoes with my salary from the factory, but lacked the time. And the money. Other things always came up, other flirtations, other loose cans to kick into the middle of the road, mother's funeral, our brothers' arrest, father always lost in drunkenness, and us looking for him throughout the town, frightened that he may fall asleep outside, in the cold, and never wake up again... And you, beloved sister, went to your wedding with borrowed shoes and I filled with bitterness... I couldn't even give you some shoes... I, who always wore shoes that were inherited and mended, you, the orphan of older sisters, who bequeathed you with the gift of poverty, I failed you. How I fail you now. That was what I wanted to write in the letter that I do not write to you.

Maria Silvestre, sister lark, I lost the desire to have a will. My path refused me, I am a walker without legs. I am in the farmyard of my childhood, they tell me to walk, to give a few more steps,

one, two, you're almost there, you have to do it, (...)

(...) I'd like to be remembered, Maria Silvestre. The saddest dying man is one who dies with the suspicion of not being remembered. If I had offered some shoes, I would always be there when you walk. And you in each step would remember your brother, who one day disappeared from you, without saying goodbye, led to some dungeon where you cannot see the sky, nor the gathering of birds. (...). It is late, it is too late, increasingly late, I no longer know whether it is day or night, I lose myself from myself, the hours do not repel nor do they drag me off to sleep. I think it's been days since I woke up. I only dream. The letter that I do not write you is a dream. A dream of longing and patience, the same that you taught me. When we can only wait, we can only wait. I wait. I don't know if it is these words that I do not write to you that bring the rest of my dragged life or the opposite. It does not matter. Stunned, I remain lit. You've got to be the one to blow out the candle, as you always did at bedtime. Blow at me.

(...)

The dog is coming, beloved sister, I feel its breath on the neck. Its fleas already disquiet the skin of my whole body. Advised small creatures want to swallow me up, before circulation in the veins stagnates. I only want your eyes, I want your legs so much, I want the blue and white soap smell of your legs, I want the spring water from our village, I want the birds in their orderly agitation in the late afternoon. To a dead man nothing is refused, but nothing that I want can be offered here. I have no last words. Do not write me any epitaphs. I was only

a boy who grew up and learned the dance of the birds. I am an incomplete story. An interrupted chapter. Born with impunity, a son of menopause. I search for your feet in bed and cannot find them. I disappointed you, beloved sister. I want to die. Yes. But slowly. I already take our painting trapped between the retina and the eyelids, Maria Silvestre, my beloved sister lark.

From your brother, who loves you very much and never forgets,

Francisco.

Translated by Rui Vitorino Azevedo

Mit érdekli a tenger haragja

Még nem telt el minden nap

„(...) Annyi szép dolog van, ami nincs
Sok kihalt állat, mennyi kincs.
Könyvek, dolgok és tettek,
amik voltak és kellettek,
meg nem született emberek
mások, akik rég meghaltak:
mennyi múló emlék, mennyi nyitott ablak (...)”
Manuel António Pina

Maria Silvestre, drága nővérem:
Elnézésedet kérem ezért a levélért, amit nem írok meg.

Kiesik a toll az ujjaim közül, a kezem pedig csúszkál a papíron, és egy bizonytalan formájú pacát hagy maga után, aminek nincs se iránya, se határozott helye. Tudnál olvasni ennek a bizonytalan vonalnak a redőiben? Ebben a szétlapított légyfoltban, ami már nem repül, csak húzza maga után az élet utolsó szálait, maga mögött hagyva ezt a jelentéktelen lenyomatot, otromba létezésének bizonytalan és zavaros bizonyítékát. Maria Silvestre, drága nővérem, nem azért írok neked, hogy elmondjam, hogy többé már nem fogok repülni.

Szétszakadtam belülről, olyan vagyok, mint a talaj, oda vagyok szögezve ehhez az összefüggő moharétegből álló, ingoványszerű ágyhoz, ami olyan rég nem kapott már vizet, hogy nehéz pontosan megállapítani, mi is pontosan, vagy azt hiszik, hogy száraz szalma, vagy gyerekkorunk vadrekettyésével keverik össze. Néha azt gondolom, hogy ez tart életben, a víz, az ő kegyességének köszönhetem azt, hogy a felszínen tudok maradni. És ezen a rohadó mohatutajon lebegek egy nyugodt tenger hullámainak fordain. De én most inkább kegyetlenséget akarok, vissza akarok térni egy iszapméhbe, én, aki egy olyan méhből jöttem, ami mindig is alkalmatlankodó betolakodónak tartott. Már nem tudom mi a világ körülöttem. Látom az arcokat, hallom a hangokat, manipulálnak, rángatják a karomat és én nem adok életjelet. Vagy adok? Én vagyok az emberi söpredék maradéka, nővérem, inkább söpredék vagyok, mint emberi, ha nem tudok kimondani egy szót és, amit írok az csak egy folytonos vonal, amíg a toll ki nem hull a kezemből, megfáradva erőtlen és gyenge szorításomtól. Emlékszel, azt mondtad, hogy a halál egy udvarba zárt fekete kutya? Vannak

napok, amikor hallom az ugatását. Csak arra vár, hogy valaki elvágja a kötelet, ami fogva tartja, az én életfonalamat, hogy iderohanjon dühösen, nyáladzó, vicsorgó pofával és rám rontson. És felfalja, először az agyamat, belülről. Maria Silvestre, drága nővérem, annyi mindent szeretnék neked elmondani, fontos dolgokat, de érzem, hogy a kutya kiszabadul az éjszakából és értem jön, hogy jóllakjon elodázott halálomból és kirágjon egy kis darabot az agyvelőmből. Így megyek el apránként. Innen és tőled. Drága nővérem, te édesítetted meg a gyerekkoromat, magadra vállaltad a csínytevéseimet, ügyesen eltitkoltad a többiek előtt, ha nem értem haza időben és amikor, mint egy kóbor macska az éjszaka közepén lopakodtam be az ablakon keresztül, ott várt valami a párnám alatt, amivel csillapítani tudtam a gyomromban tátongó, sivatagi űrt. Egy szárított füge, valami maradék a vacsoráról. És én nem tudom, hogy hányszor kellett ezeket magadtól megfosztanod miattam. Bocsáss meg drága nővérem, amiért sosem kérdeztem, sosem akartam ezt tudni, ezek olyan kérdések, amiket mindig másnapra halasztunk, és az élet olyan gyorsan telik, és voltak hetek, amikor szinte alig néztünk egymásra. A te szemed ilyenkor megbocsájtást sugárzott, az enyémben meg még csak meg sem csillant a megbánás. Emlékszem lábaid kék- és fehérszappan illatára, lábaid voltak világom alapjai, amikor végigrohantál a mezőkön és úgy vittél engem a válladon, mint egy zsák krumplit, hogy nagy lelkesen megmutasd a barátnőidnek, hogy a kisöcséd, Francisco, már tud járni. És elengedtél a téren, és én bizonytalanul szédelegve tettem pár lépést az irányodba,

egy, kettő, már mindjárt itt vagy, sikerülnie kell,

és megérkeztem lábaid biztonságába és arcomat szégyenlősen szoknyádba rejtettem.

Gyere ide hozzám szép lassan.

Ha most ide tudnál jönni nem félnék annyira a kutyától. Mert mindig te álltál közém és a világ összes veszélye közé: a hatalmas kutyák, akik fellöktek a farkukkal, a testvéreim, akiket úgy ismertem meg, hogy súlyos a hangjuk és kapa van a kezükben, az apám, aki rám szegezte tekintetét, az anyám, aki elvesztette a fogait, akit kilúgozott az élet, és felőrlődött abban, hogy kilenc gyereket kell felnevelnie. A tizedik csak arra volt jó, hogy felborítsa a háztartás egyensúlyát, ami már magában is elég bizonytalan, a gyerek meg még csak nem is nőtt rendesen,

Maria Silvestre, mi a baj ezzel a gyerekkel?

mert egy ilyen fáradt méhlepény satnya gyümölcsöt hozott, a nővérem pedig csalánfőzettel dörzsölte be a lábaimat, hogy éjszaka ne vizeljek az ágyba. Rettegtem és te drága nőverem enyhítetted a bánatom, magadra vetted a fájdalmaim, az égető érzéseim és az éjszakai nedvességet az ágyadban.

Drága nővérem, annyi szép dolog van, ami nincs. A levélben, amit nem írok meg neked, megkérdezem tőled, hogy meghalhatok-e mielőtt éltem volna. Vagy feltámadhatok-e anélkül, hogy előbb meghaltam volna. Az idő elsodor és az az idő, amelyben nem írok neked már túl messze van. Benned megvan a türelem bölcsessége. Most már tudom, most már megértettem. A bölcsességhez türelem kell. Várni és látni kell. Te vártál és én megtanultam járni, mint a többi gyerek, és megtanultam beszélni, mint a többi gyerek, és eljött a nap, amikor elkísértél az iskolába és egyenként lefejtetted görcsösen markoló ujjaimat a ruhádról, amíg abba nem hagytam a sírást és beléptem abba az épületbe, ami ugyanúgy tele volt félelemmel. És vártál, hogy lásd, ha kiszöknék a hátsó ablakon. Maria Silvestre, drága nővérem, képtelen vagyok megkülönböztetni ezt a hetet az előzőtől, minden nap ugyanolyan, nyár van a tél közepén és nem változnak az illatok. Por és víz...Tudod, meg vagyok róla győződve,

hogy a boldogság nem más, mint egy festmény, amit az emberek életére festenek. És örökre ott marad kikristályosodva. Mindenkinek megvan a saját festménye és viszi magával a hóna alatt. Van, hogy ott felejti valahol, de előbb vagy utóbb visszamegy érte. (...)

Mekkora csalódást okoztam neked, Maria Silvestre, megígértem, hogy megveszem neked az első pár cipődet a fizetésemből, amit a gyárban kaptam, de nem volt időm. És pénzem sem. Mindig jött valami más, új szerelmek, egy árva fémdoboz, amit végig lehetett rugdalni az úton, anya temetése, a testvéreink börtönbe kerülése, a részegségében eltévedt apánk, akit nekünk kellett megkeresni a faluban, nehogy elaludjon a hideg esti harmaton és ne ébredjen fel többé. És te, drága nővérem, kölcsöncipőben mentél az esküvődre és engem felőröl a bánat... még egy pár cipőt sem tudtam adni neked... pedig nekem mindig volt cipőm, foltozott, örökölt cipőm, de neked nem voltak idősebb nővéreid, hogy ilyen szegényes ajándékot hagyjanak rád és bennem is csalódnod kellett. És most is csalódnod kell. Ezt akartam megírni a levélben, amit nem írok meg neked.

Maria Silvestre, drága pacsirtám, nincs kedvem ahhoz, hogy bármihez is kedvem legyen. A nekem kijelölt út kivetett magából, lábak nélkül bolyongok. A téren vagyok gyerekkoromban, azt mondják, hogy járjak, hogy tegyek még pár lépést,

egy, kettő, már mindjárt itt vagy, sikerülnie kell, (...)

(...) Szeretném, ha emlékeznének rám, Maria Silvestre. A legszomorúbb haldokló az, aki azzal az érzéssel hal meg, hogy nem fognak rá emlékezni. Ha megvettem volna neked a cipőket, ott lennék minden lépésedben. Minden lépéseddel emlékeznél az öcsédre, aki egy nap felszívódott, anélkül, hogy elbúcsúzott volna tőled, elvitték egy börtönbe, ahonnan nem lehetett látni sem az eget, se a madarak gyülekezését. (...) Késő van, nagyon késő, és egyre később, már azt sem tudom, hogy éjjel vagy nappal, nem találom magam, az órák nem taszítanak és nem húznak az álom felé. Azt hiszem már napok óta nem ébredek fel. Csak álmodom. A levél, amit nem írok meg neked egy álom. A hiány és a türelem álma, ahogy te tanítottad. Amikor nincs más, mint várni, akkor nincs más, mint várni. Várok. Nem tudom, hogy ezek a szavak, amiket nem írok meg neked, vonszolják-e maguk után azt, ami megmaradt az életemből, vagy fordítva. Mindegy. Még pislákolok. Neked kell elfújnod a gyertyát, mint régen lefekvés előtt. Fújj el.

(...)

A kutya közel van, drága nővérem, érzem a leheletét a tarkómon. Bolhái már irritálják a bőrömet az egész testemen. Módszeres, rusnya állatok, belőlem akarnak táplálkozni, mielőtt megállítják a vért az ereimben. Most már csak a szemeidre vágyom, a lábaidra vágyom nagyon, a lábaid kék- és fehérszappan illatára, forrásvízre a mi falunkból, a madarak rendszerezett izgatottságára a délután végén. Ne csináljanak nekem sírfeliratot. Csak egy fiú voltam, aki felnőtt és megtanulta a madarak táncát. Egy befejezetlen történet vagyok. Egy félbeszakított fejezet. Egy következmények nélkül született gyermek, a menopauza fia. A lábaidat keresem az ágyban és nem találom. Csalódnod kellett bennem, drága nővérem. Meg akarok halni. Igen. De lassan. Már viszem is a retina és a szemhéj közé akadt képünket.

Szerető testvéred, aki sosem felejt,

Francisco

Urbán Bálint fordítása

Harald Darer

Mr. Norbert talks to his dog but also to his psychotherapist in the advisory centre for men. He tells the story of his childhood in a steric village on a farm where his mother used to be a maid. After catching her during a tête-à-tête with the farmer, Norbert knocks the men down and the anyway useless child is sent to a children's home in Vienna. In his magnificent debut Harald Darer gives Mr. Norbert a voice in a very distinctive way, he also provides an irresistible narrative flow that catches the reader where it hurts most – in his soul.

Harald Darer was born in Styria in 1975. After completing an apprenticeship as electrician he starts writing at the age of 30. Since then he has published numerous works and has received various prices. Harald Darer lives and works in Vienna.

Norbert úr a kutyájával beszélget, de a terapeutával is a férfitanácsadóban. Mesél a gyerekkoráról, amelyet egy stájer faluban töltött egy parasztgazdaságban, ahol az anyja cseléd volt. Amikor Norbert édes kettesben kapja az anyját a gazdával, és leüti a férfit, az beadja az amúgy is haszontalan gyereket egy bécsi gyerekotthonba. Nagyszerű első könyvében Harald Darer összetéveszthetetlen hangon szólaltatja meg Norbert urat, és az ellenállhatatlanul áradó elbeszélés ott ragadja meg az olvasót, ahol a legjobban fáj: a lelkében.

Harald Darer 1975-ben született a stájerországi Mürzzuschlagban. Villanyszerelő szakmát szerzett, majd harminc évesen írni kezdett. Több díjat nyert különböző irodalmi versenyeken. Bécsben él. www.der-darer.net

Picus Verlag, Austria

Wer mit Hunden schläft

Außer den Freitagen, an denen er sich laut gerichtlicher Weisung bei besagter Männerberatungsstelle einzufinden hat, sitzt der Herr Norbert jeden Morgen an seinem Frühstückstisch und kaut langsam und gemütlich an einem Butterkipferl. Früher hat er es sich ja immer hineinstopfen müssen um rechtzeitig in der Arbeit zu sein, aber der Stress pünktlich in die Arbeit kommen zu müssen fällt ja jetzt weg, und deshalb kaut er sein Butterkipferl nicht völlig automatisiert, sondern denkt beim Kauen ganz bewusst daran, gerade ein Butterkipferl zu kauen. Vor drei Monaten hat der Herr Norbert von der Wiener Linien Gmbh & Co KG, die sein langjähriger Arbeitsgeber gewesen ist, einen blauen Brief erhalten, wie die bei Arbeitern und Angestellten gefürchteten Entlassungsschreiben heißen. Darin ist der Herr Norbert zum Zwecke seiner Genesung temporär beurlaubt worden, wie sich die Führung der Wiener Linien Gmbh & Co KG ausgedrückt hat damals. Bis zu Ihrer Genesung und der Aufklärung der Ursachen die zu dem bedauernswerten Zwischenfall geführt haben, hat die Führung erklärt, und den Herrn Norbert in den mutmaßlichen Krankenstand geschickt seit nunmehr drei Monaten, in denen er sich das bewusste Butterkipferlkauen beim Frühstück angewöhnt hat. Links von ihm liegt ein Stoß Tageszeitungen, weil es ihm seither ebenfalls zur Gewohnheit geworden ist, jeden Tag die großen österreichischen Tageszeitungen zu lesen. Weniger aus Interesse an tagespolitischem oder internationalem Geschehen, als vielmehr aus Zeitvertreib und einer durch das Zeittotschlagen und Langeweile entstandenen Sensationslust an den meistens reißerisch aufgemachten und oft auch grausigen Geschichten in den Chronik und Panorama-Teilen der Zeitungen. Rechts vor ihm steht der geliebte Häferlkaffee, ohne den er sich den Start in den Tag, wie er immer sagt, überhaupt nicht zu vorstellen imstande ist. Am Boden neben dem Frühstückssessel des Herr Norbert hat der Kreisky zu liegen. Der Kreisky ist der Rauhaardackel des Herrn Norbert und gleichzeitiger Lebensgefährte und einziger Freund. Nur mit dem Kreisky, und sonst niemandem, pflegt der Herr Norbert täglich sein Frühstück einzunehmen. Nur mit dem Kreisky, da ist sich der Herr Norbert sicher, ist es möglich, ein vernünftiges Gespräch zu führen. Das sind die Zutaten eines typischen Norbert'schen Frühstücks. Seit einigen Tagen liegt zwischen dem Stoß Tageszeitungen und dem Häferl Häferlkaffee ein Brief von der Pensionsversicherungsanstalt. Seit drei Tagen also schaut der Herr Norbert den geschlossen Brief an, und hat es nicht geschafft ihn zu öffnen, obwohl die Mutter immer gesagt hat, WAS DU HEUTE KANNST BESORGEN etcetera. Der Hauptgrund den Brief der Pensionsversicherungsanstalt nicht zu öffnen ist für den Herrn Norbert die Tatsache, dass die zwei Briefe die er bis jetzt seinen Lebtag erhalten hat, Schreckensnachrichten waren. Außerdem war ein solcher Brief der Pensionsversicherungsanstalt, den ein ehemaliger Arbeitskollege erhalten hatte, für diesen quasi sein Todesurteil. Der rief, bevor er sich umbrachte, täglich bei ihm an. Wo er früher als Arbeitskollege kein Wort mehr als die üblichen Höflichkeiten wie Guten Morgen, Mahlzeit und Auf Wiedersehen zu ihm gesagt hatte. Dem Herrn Norbert der Kollege nur in der Kantine sitzend und stumm Wurstbrote kauend in Erinnerung geblieben war. Nach der Kündigung und dem folgenden negativen Bescheid der Pensionsversicherungsanstalt

auf seinen Antrag, war er gezwungen eine Stelle als Eintrittskartenabreißer in einem Großkino anzunehmen, zu dem er vom Arbeitsmarktservice zur Vorstellung hingeschickt worden war, wie er dem Herrn Norbert erzählt hat. Anscheinend war ihm das Grund genug, den Herrn Norbert quasi tagtäglich anzurufen, und sich bei ihm über diese, wie er gesagt hat, ihm aufgezwungene Anstellung zu beschweren. Eine Schinderei, eine Sklaverei, eine Entwürdigung des Menschen sei diese Arbeit demnach gewesen. Dieser Zwitter aus Großkino und Einkaufszentrum sei ein Wohlfühl- KZ der Freizeitindustrie für geistig Zurückgebliebene. Für freiwillig Mongoloide undsoweiter, wie er am Telefon gesagt, geschrien hat schon zum Schluss. Dann hat er sich erstochen. Aus diesen Gründen vermeidet es der Herr Norbert, den Brief der Pensionsversicherungsanstalt zu öffnen. Beizeiten, denkt er sich, beizeiten.

Natürlich ist mir klar, dass Sie auf gerichtliche Weisung hier sind. Keine Frage, das will ich ja gar nicht abstreiten. Trotzdem werden Sie hier so behandelt wie jeder andere, der freiwillig zu uns kommt. Es schadet ja nicht, ganz im Gegenteil! Die Therapie kann nur zu ihrem Nutzen sein. Sehen Sie den Nutzen für sich. Holen Sie sich heraus was wichtig für Sie ist. Glauben Sie mir, ich spreche aus Erfahrung. Die Erfahrung zeigt mir, dass die Therapiestunden, auch die verordneten, eine erhebliche Hilfestellung bei der Bewältigung des Alltags für den Klienten bewerkstelligen können. Der Wille jedoch ist Grundvoraussetzung. Ohne Wille geht nichts, dass müssen Sie einsehen. Das Gericht kann Sie zwingen hier zu erscheinen, es kann Sie nicht zwingen sich helfen zu lassen, nicht wahr? Ich sage immer: Die Wunde gehört ausgeblutet. Viele bezeichnen mich als zu hemdsärmelig, aber genau so ist es: Ausbluten, reinigen, verbinden, heilen. Die meisten lassen es nicht bluten. Sie verkleben die Wunde, damit keiner sie sieht und zack, schon haben sie den Eitersalat. Ohne ausbluten geht gar nichts, wie gesagt. Sie müssen ja nicht mit *mir* reden. Sprechen Sie einen Dritten an wenn Sie sich leichter tun. Eine Vertrauensperson. Viele tun sich da leichter. Natürlich! Warum nicht? Der Hund, der beste Freund des Menschen! Heißt's doch, nicht wahr? Sie wissen nicht wo Sie anfangen sollen? Wo und wann sie wollen!

If You Lie down with Dogs...

Mr. Norbert spends every morning at his breakfast table, chewing at leisure on his croissant, except for Fridays, the day on which a legal order requires him to attend the aforementioned Men's Outreach Clinic. Previously he had crammed it into his mouth so as not to be late for work, but now any pressure to arrive on time had fallen by the wayside, meaning that he no longer had to eat it in full automatic mode but focused, as he chewed, on the fact that he was, in fact, chewing a croissant. Three months ago he received a blue letter – the term the employees and workers used for the feared termination letter – from his longtime employer Wiener Linien Limited Partnership, prescribing a forced vacation for Mr. Norbert to enable his "convalescence," as the management of Wiener Linien Limited Partnership referred to it at the time. *Until the completion of his convalescence and a clarification of the causes of this most regrettable incident*, they explained, putting Mr. Norbert on alleged "sick leave" three

months ago now, a period in which he has become quite accustomed to focused chewing of his croissant at breakfast time. On his left is a stack of newspapers, since he has also grown accustomed to reading the major Austrian dailies every morning – less out of interest in political or international events than as a way to pass the time, and because the monotony of this time-killing has made him crave to feel something through these mostly lurid, and sometimes gruesome stories he found in the human interest and panorama sections of the papers. On his right is his beloved mug of café au lait, without which he cannot even imagine (as he often says) beginning the day. On the floor beside his chair lies Kreisky. Kreisky is Mr. Norbert's wirehaired Dachshund, simultaneously his companion and only friend. Mr. Norbert takes his breakfast with Kreisky, and Kreisky alone. He is quite certain that Kreisky is the only possible partner for an intelligent conversation. So this is what a typical Norbertian breakfast looks like. In recent days, between the stack of papers and the mug of café au lait, there has lain a letter from the Retirement Insurance Office. So for three days, Mr. Norbert has stared at the unopened letter, unable to bring himself to open it, although his mother always admonished him *Never put off till tomorrow*, etc., etc. For Mr. Norbert, the primary reason not to open the letter from the Retirement Insurance Office is that the only two letters he has received in his entire life until now both contained awful news. What is more, another letter from the Retirement Insurance Office sent to a former colleague from work had proved to be a virtual sentence of death. This man had called every day before killing himself, despite the fact that, at the office in earlier days, he had never said anything to Mr. Norbert outside of the usual pleasantries like good morning, bon appétit, and goodbye. In Mr. Norbert's recollection, the man had done nothing but sit in the cafeteria, silently chewing on his sausage sandwiches. After his dismissal and the consequent adverse communication of the Retirement Insurance Office regarding his application, he was forced to take a job as ticket-taker in a movie theatre, sent there by the employment bureau, as he related to Mr. Norbert. This was apparently enough for him to call Mr. Norbert practically every day to complain about this job that had been forced on him, as he put it. Drudgery and slavery – an abasement of humanity, in his words, adding that the combined cinema and shopping center was nothing but a feel-good concentration camp built by the entertainment industry for the mentally impaired. Voluntary mongoloids and the like, as he put it, his voice growing to a shout by the end of the call. Then he stabbed himself. For these reasons, Mr. Norbert has been avoiding opening the letter from the Retirement Insurance Office. In time, he thought, *in time*.

Naturally I am aware that you are here by court order. I will not pretend otherwise. Even so, you will be treated here just like any of the others who come voluntarily. But this will not work to your disadvantage; on the contrary, our therapy can only do you good. Take from it what you really need. Believe me, I'm speaking from experience. And experience has shown me that therapy sessions – even mandatory ones – can be a considerable help to the client in managing everyday life. But having the will to do it is an absolute prerequisite. Nothing works without the will. You must understand that. The courts may require you to show up here, but cannot force you to let yourself be helped, am I right? I always say that a wound needs to be bled. Some people say I'm too lackadaisical about it, but there you are: bleed it, clean it, bandage it, and let it heal. Most of them won't let it bleed out. They just bind up the wound so no one can see it, and all of a sudden you've got a salad of pus. So nothing works if you don't bleed it, as I said. But you don't have to talk to *me*. Talk to

someone else if that's easier for you. Someone you trust. Many people find that easier. And sure, why not? A dog is man's best friend, isn't that how the saying goes? You don't know where to start? Whenever and wherever you want to!

Translated by Jim Tucker

Aki kutyákkal alszik

A péntekek kivételével, amikor egy bírósági határozat alapján az említett férfitanácsadóba kell mennie, Norbert úr minden reggel a konyhaasztalnál ül, és lassan, kényelmesen egy rongyos kiflit rágcsál. Korábban mindig magába kellett tömnie kiflit, hogy idejében beérjen a munkahelyére, de most már nincs ez a stressz, hogy pontosan ott kell lennie, ezért most már nem automata módjára rágcsálja a rongyos kiflit, hanem rágcsálás közben tudatosan arra gondol, hogy éppen rongyos kiflit rágcsál. Három hónappal ezelőtt Norbert úr kapott a bécsi közlekedési társaságtól, amely hosszú éveken át a munkaadója volt, egy kék levelet, ahogy a cég munkásai és alkalmazottjai a rettegett felmondólevelet nevezték. Ebben Norbert urat mielőbbi gyógyulása érdekében határozatlan ideig felmentették munkavégzési kötelezettsége alól, mint azt a közlekedési társaság vezetése annak idején kifejezte. Gyógyulásáig és a sajnálatos esemény okainak feltárásig, írta a vezetés, és Norbert urat feltételezett betegszabadságra küldte immár három hónapja, mely idő alatt Norbert úr rászokott a tudatos rongyoskifli-rágcsálásra reggelizés közben. Tőle balra egy halom újság fekszik, mert azóta az is szokásává vált, hogy minden nap elolvassa a nagyobb osztrák napilapokat. Nem mintha annyira érdeklődne a belpolitikai vagy nemzetközi hírek iránt, inkább csak időtöltésből és az unalom következtében előállott szenzációéhségből, amelyet jól kielégítenek az újságok panoráma-rovatainak általában hatásvadász és gyakran borzongató történetei. Jobb kezénél ott áll a kedvenc tejeskávéja egy bögrében, ami nélkül – ahogy mondani szokta – nem lenne képes nekiindulni a napnak. A konyhaszék mellett, a padlón a Kreisky helye van. A Kreisky Norbert úr drótszőrű tacskója, egyben élettársa és egyetlen barátja. Csak a Kreiskyvel, senki mással nem szokott Norbert úr reggelizni. Csak a Kreiskyvel lehet, ebben Norber úr teljesen biztos, értelmesen beszélgetni. Ezek a hozzávalók egy tipikus Norbert-féle reggelihez. Néhány napja az újsághalom és a bögre tejeskávé között egy levél fekszik a nyugdíjbiztosítótól. Három napja nézi Norbert úr a felbontatlan levelet, és nem tudta rávenni magát, hogy elolvassa, pedig az anyja mindig azt mondta neki, AMIT MA MEGTEHETSZ satöbbi. A fő oka, hogy nem bontotta fel a nyugdíjbiztosító levelét, az a tény, hogy abban a két levélben, amelyet eddig életében kapott, rossz hírek voltak. Ezenkívül a nyugdíjbiztosító egyik ilyen levele, amelyet egy régi kollégája kapott, annak számára kvázi a halálos ítélet volt. Naponta felhívta őt, mielőtt öngyilkos lett. Pedig azelőtt a szokásos udvariaskodáson kívül, úgymint jó reggelt, jó étvágyat, viszlát, egy szót sem váltottak egymással. Norbert úr csak úgy emlékezett rá, hogy ül az étkezőben, és szendvicset rág. Az elbocsátása és a nyugdíjbiztosítóhoz intézett kérelme elutasítása után kénytelen volt elvállalni egy jegyszedői állást egy multiplex moziban, ahová a munkaügyi szolgálat küldte interjúra, amint azt Norbert úrnak elmesélte. Láthatólag ezt elég alapos oknak tartotta ahhoz, hogy kvázi naponta felhívja Norbert urat, és panaszkodjon neki erre

a – mint mondta – rákényszerített állásra. Gyötrelem, rabszolgaság, az ember lealacsonyítása ez a munka, mondogatta. A multiplexnek és a plázának ez keveréke a szabadidőipar kényeztető koncentrációs tábora szellemileg visszamaradottaknak, mondta. Önkéntes mongoloidoknak és így tovább, mondta a telefonba, a végén már kiáltotta. Aztán agyonszúrta magát. Emiatt nem akarja Norbert úr felbontani a nyugdíjbiztosító levelét. Majd ha eljön az ideje, gondolja.

Tisztában vagyok vele, hogy a bíróság kötelezte rá, hogy eljöjjön ide. Tiszta sor, egy percig se tagadom. Mégis úgy fogjuk kezelni önt, mint bárki mást, aki önként jön ide. Ártani nem fog önnek, sőt! Egy ilyen terápia csak jót tehet önnek. Hasznosítsa belőle, amit fontosnak tart. Higgyen nekem, sok évi tapasztalat beszél belőlem. A tapasztalat azt mutatja, hogy ez a terápia, akkor is, ha kötelezik rá az illetőt, nagy segítséget nyújthat a mindennapi nehézségek leküzdésében. Az akarat azonban alapfeltétel. Akarat nélkül semmi sem fog sikerülni, ezt be kell látnia. A bíróság kötelezheti önt, hogy eljöjjön ide, de nem kötelezheti, hogy engedje meg nekünk, hogy segítsünk, nem igaz? Én mindig azt mondom: hadd vérezzen a seb. Sokan mondják rám, hogy nem bánok kesztyűs kézzel a pácienseimmel, de nekem mégis az az elvem: vérzés, tisztítás, kötözés, gyógyulás. Legtöbben nem hagyják, hogy vérezzen a seb. Leragasztják, hogy mások ne lássák, és csak gyűlik, gyűlik a genny. Vérzés nélkül nem megy, ahogy mondtam. Önnek nem kell *velem* beszélnie. Beszéljen valaki mással, ha az könnyebben megy. Valakivel, akiben megbízik. Sokan ezt választják. Hát persze! Miért ne? Egy kutyával például. A kutya az ember legjobb barátja. Így mondják, nem? Nem tudja, hol kezdje? Ahol és amikor akarja!

Szijj Ferenc fordítása

Jasmin B. Frelih

The world of the novel In/half is a cut up world, lacking any common ground. Communication is made impossible, information sources are scattered. In different parts of the world, in different circumstances, three main characters in three narrative threads wage a battle with themselves, with their families and with societies at large. To sew up the wound of the world, they will first have to understand their place in it. And the same is expected also of the reader.

Jasmin B. Frelih (b. 1986) studied comparative literature, literary theory and history University of Ljubljana. His first novel was awarded with the best literary debut prize at the annual Slovenian Book Fair. His short stories, essays, translations and theoretical texts have been published in reviews Literatura, Sodobnost, Dialogi, Pogledi and in the review Idiot, in which he is also an editor.

A *Na/Pol* (Rá/Fél) c. regény világa feldarabolt világ, nélkülöz minden egységes alapot. A kommunikálás lehetetlenné vált, az információ forrásai szétszórtak. A világ különböző részeiben, különböző körülmények között küzd önmagával, a családjával és általában a társadalommal a három főhős az elbeszélés három szálán. Hogy begyógyíthassák a világ sebeit, előbb a világban elfoglalt helyüket kell tisztázniuk, amiképpen az olvasónak is.

Jasmin B. Frelih (1986) a ljubljanai egyetemen tanult komparatisztikát, irodalomelméletet és történelmet. Novellái, esszéi, fordításai és elméleti írásai különböző folyóiratokban jelentek meg. Első regényével elnyerte a legjobb elsőkötetnek járó díjat a tavalyi szlovéniai könyvvásáron.

Na/Pol

x

poglej ...

... to ulico in vse ljudi na njej. In to vejo, ki prosto lebdi v zraku le nekaj centimetrov stran od njegovega okna. V nevihtah z močnim vetrom rahlo trka po šipi, kot bi se hotela skriti pred vremenom. V dežju se obleče v črno in napravi tih priklon sprevodu kapelj. Drevesa se od tu ne vidi.

Poglej spopad senc na rumenem platnu ulične luči. Prisluhni tipkam pisalnega stroja. Nenehno šklepetajo z zobmi. Kot gre čreda divjih konj v galopu čez skalnato nabrežje. Ljudje pod oknom spuščajo vse mogoče zvoke. Zakričali so že vsa imena, priklicali svoje otroke in osuplo zavreščali nad ljudmi, ki jih niso videli stoletja, glasno so se nasmejali, brez izbire, skoraj prisiljeno, tisočerim slanim šalam iz ust tujcev popotnikov, ki so sem prišli iz pragozdov in puščav, pod širokimi klobuki, z razpokano kožo na ustnicah in palcih rok ... Kovinske ražnje so privlekli kar na ulico. Telesa se vrtijo nad plameni. Skozi drobne špranje med stenami in okvirji oken se priplazi sladek dim. Vonj po mesu ustavi zvok tipk. Stol zaškriplje, ko se telo v njem nagne nazaj. *Stvari, ki jih počneš, da bi pobegnil, te ujamejo vase.* Spomni se zgodbe o človeku, ki si je nekoč v zaporniški celici iz okvirja pograda zgradil kletko in se vanjo zaprl. Ujet je bil pod svojimi pogoji in tako postal, je pravil vsem, ki so ga hoteli poslušati, popolnoma svoboden. *Ni bilo zaman.*

Kup natipkanih papirjev v kotu sobe vztrajno raste. Ljudje so pod oknom pripravili ognjemet. Slišati je mogoče žvižge raket in opazovati zardevanje fasad. Praznik je. Okna so sveže pomita. Čistilka je na dolgo in široko govorila o obletnici, medtem ko je drgnila s sirkovo krtačo, vendar ni uspel razbrati, česa. Njen naglas je bil premočan in za polovico besed je zamenjala jezik. Pomila je tudi tla in ometla kote pajčevin. Ni se mu bilo treba premakniti, lahko je tipkal, kot bi je ne bilo zraven, enkrat samkrat je moral za trenutek dvigniti noge, kar je storil brez pretirane vneme in brez pritoževanja. V parketu lahko zdaj zagledaš odsev ognjemeta.

Že petindvajset let je minilo, odkar je zapustil dom in se naselil med ljudožerce. Niso izbirčni. Pojedo vse, od spominov do spoštovanja. Dokler tipka, ga pustijo pri miru. Takoj, ko pisalni stroj utihne, pridejo poizvedovat. Dekleta črnih las in prosojnih ustnic se smukajo okrog njegovega telesa. Prestar je že, da bi se jim pustil. Na njihov račun bi nekoč skorajda ostal brez prstov. Takrat je bila to zanj še stvar poguma. Kaj je sploh ostalo? Moški so še bolj nadležni. Vse hočejo vedeti. Kdo je, od kod je, kdo so njegovi starši, kaj hoče? Žrebajte ga ven iz lonca – to bo.

Vonj po mesu mu ne da miru. Stroj ostaja tih. Glavo nagne v smeri vrat in napeto prisluškuje, ali bodo tla zaječala pod koraki vsiljivca. Hiša ostaja tiha. Vsi njeni duhovi so se zgrnili v podboj zunanjih vrat, kjer čakajo, da se bodo vsuli na prvega, ki bo vstopil. Zvonec v recepciji ostaja tih. Kaj res ni nikogar? Očala si s kazalcem potisne višje vzdolž nosnega korena. Sladek dim. Nikogar noče vleči za nos.

V treh hitrih korakih je pri vratih, ki se odprejo na hodnik nabreklih tapet z vzorci bledo-rožnatih cvetličnih popkov (nadstropje višje je pred letom debeli Šat zaspal v kadi pri

odprti pipi in utonil – tapete so se v znak žalovanja ločile od sten), in preplašeno pokuka čez ograjo stopnišča v spodnje nadstropje, kjer ni nikogar. Notranjo stran zapestja si prisloni k ušesu, da bi se prepričal, če čas še teče. Om. Sssk. Om. Sssk. (*poskusite*)

Zavihe suknjiča si s pestjo na prsih zmečka v kepo. Tkanina se mu napne čez rame in šiv zaječi. Pod mrtvimi pogledi trofej, ki visijo s sten (mačke, kukavice, bivoli) odhiti v pritličje. Vsi stoli so obloženi z rdečim žametom. Vse mize so ebenovinaste in na debelo premazane z lakom. Pogrizle so jih vilice. Stole so naluknjali ogorki cigaret. Ventilator je, prižgan, obrnjen v steno. Nikogar ni. Krvava sraga, stara desetletja, ki je uničila križe generacijam gospodinj in ostala neomajno prisotna, vodi iz skupnega prostora v kuhinjo kot spomin na spopad revolverašev, policijsko temeljito preiskanem in dodobra zabeleženem v tedanjem dnevnem tisku. Spopad v Stiču. Zmagali so predniki lastnika. Vedno zmagajo predniki lastnika. Z dlanjo udari po medeninastem štrclju zvonca in pusti, da se zvok zažre v zrak.

In/Half

x

look ...

... at this street and all the people on it. And this branch, freely floating in the air just a few inches from his window. During storms with heavy winds it lightly taps against the glass, as if it wished to hide itself from the weather. When it rains it dresses in black and makes a silent bow to the march of raindrops. The tree is not visible from here.

Look at the battle of shadows on the yellow canvas of the street-light. Listen to the keys of the type-writer. Its teeth clack without end. As a herd of wild horses makes its way along the stone-covered riverbank. People beneath the window make all kinds of sounds. They have yelled out all the names, they have called to their children and shrieked in sheer pleasure at people they have not seen in centuries, they laughed loudly, without choice, almost under duress, to a thousand salty jokes coming from the mouths of travelling strangers, who came here from rainforests and deserts, under wide brimmed hats, with cracked skin on their lips and thumbs of their hands ... They dragged the steel spits right onto the street. Bodies are rolling above the flames. Through tiny cracks in the walls and the frames of windows a sweet smoke crawls in. The smell of flesh stops the sounds of the keyboard. The chair creaks, as the body sitting in it leans back. *The things you do to escape, trap you within them.* He thinks of the story about a man, who once, in his prison cell, made a small cage from the frame of his bunkbed, and closed himself inside. He was trapped under his own conditions and so became, he told anyone who would listen, completely free. *It was not in vain.*

The pile of typed-up papers in the corner of the room is steadily rising. The people beneath the window prepared some fireworks. You can hear the whistling of the rockets and you can see the blushing of the housefronts. It is a holiday. The windows are freshly wiped clean. The cleaning lady talked long and hard about an anniversary, while she was rubbing with the wire brush, but he could not discern exactly of what. Her accent was too strong and for a good half of her words she changed her language. She also cleaned the floor and wiped the spiderwebs from corners. He did not have to move, he could type as

if she were not there, only once he had to lift his feet for a moment, which he did without enthusiasm and without complaint. You can see the reflections of the fireworks in the parquet, now.

Twenty five years have already passed since he left his home and made himself a new one among the cannibals. They are not picky. They eat everything, from memories to respect. As long as he types, they leave him be. As soon as the type-writer goes silent, they come nosing around. Black haired and clear-lipped girls sneak around his body. He is already too old to succumb to their charms. On their account he once almost lost his fingers. Back then he still believed it to be a matter of courage. And what was left? And the men are even worse. They want to know everything. Who is he, where is he from, who are his parents, what does he want? Raffle him off in a lottery – and that is who he will be.

The smell of flesh does not let him be. The machine remains silent. He turns his head in the direction of the door and intently listens, should the floor creak under the intruder's steps. The house remains silent. All of its ghosts banded themselves into the doorpost above the entrance doors, and are now waiting to pour down on the first one to enter. The bell in the reception remains silent. Is there really no one there? He pushes his glasses higher up his nose with his index finger. Sweet smoke. He did not come here to pull anyone's leg.

He makes it to the door in three quick steps. The door opens onto a hallway of swollen wall-paper, patterned with pale-pink flowerbuds (one floor above a year ago the fat Schat fell asleep in his bath-tub with the pipe open and drowned – the wall-paper receded from the walls in a display of mourning), and he squeamishly peeks over the railing of the stairwell onto the floor below. There is no one there. He presses the inside of his wrist to his ear, to make sure if the time is still passing. Ohm. Sssk. Ohm. Sssk. (*try it*)

With his fist on his chest he crunches the lapels of his jacket into a ball. The fabric tightens over his shoulders and a single stitch moans. Under the dead gaze of trophies, hanging from walls (cats, cuckoos, cattle), he runs down to the ground floor. All the chairs are bound with red velvet. All the tables are made of ebony and covered with a fat layer of lacquer. They have been bit by forks. The chairs were punched through by cigarette butts. The fan is, turned on, facing the wall. There is no one here. A bloody trail, decades old, which destroyed the backs of whole generations of housewives, and remained stubbornly present, leads from the common area to the kitchen as a reminder of the gunslingers' quarrel, which has been thoroughly investigated by the police and over-reported in the contemporary daily press. The battle of Schiv. The owner's ancestors won. The owner's ancestors always win. He flicks the brass stump of the bell with his palm, and lets the sound eat up the air.

Translated by the author

Ra/Fél

x

nézd ...

... ezt az utcát és a sok embert. És azt az ágat, szinte lebeg a levegőben, alig néhány centire az ő ablakától. Ha erős szél fúj, vihar idején, oda-odakoppan az ablakhoz, mintha bebocsátást

szeretne nyerni a rossz időben. Esőben feketébe öltözik, és csöndesen fejet hajt a menetelő esőcsöppeknek. Innen nem látni a fákat.

Nézd az árnyak ütközetét az utcai lámpa sárga vásznán. Hallgasd meg az írógép billentyűit. Folyamatosan vacognak. Mintha vadlovak vágtáznának a sziklás dombokon. Az emberek az ablak alatt minden elképzelhető hangot hallattak már. Orditottak már minden elképzelhető nevet, hívták gyerekeiket és elképedve visongtak száz éve nem látott ismerőseik láttán, hangosan nevettek, válogatás nélkül, szinte kényszeredetten, ezernyi sótlan viccen, amelyet idegen járókelők meséltek, akik távoli őserdőkből és sivatagokból érkeztek, széles karimájú kalapokban, cserepes ajkakkal és bőrkeményedéssel a hüvelykujjukon...

A kovácsoltvas nyársakat kitelepítették az utcákra. Testek forognak a láng fölött. Az ablakkeretek és a falak közötti apró réseken édeskés füst szivárog be. A hús szaga megállítja a billentyűk hangját. A szék megcsikordul, amikor a rajta ülő hátradől. *A dolgok, amelyeket azért teszel, hogy megmenekülhess, rabul ejtenek.* Jusson eszedbe annak az embernek a története, aki egy börtöncellában a priccs keretéből kalitkát készített és abba bezárta magát. Saját föltételei szerint volt fogoly, és így – mesélte mindazoknak, akik hajlandók voltak végighallgatni – teljesen szabad lett. *Nem volt hiábavaló.*

A gépírással telerótt papírkupac egyre csak nő a szoba sarkában. Az emberek az ablak alatt tüzijátékot csináltak. Rakéták sivítását hallani és látni a házfalakat vörösre festő fényt. Ünnep van. Az ablakok frissen mosottak. A takarítónő hosszasan beszélt az évfordulóról, miközben a ciroksöprűvel matatott valamin, de ő nem értette pontosan. Erős tájszólásban beszélt és a szavak felét más nyelven mondta. Fölmosta a padlót és leszedte a pókhálókat is. Nem kellett arrébb mennie, gépelhetett tovább, mintha a nő ott se lenne, egyszer kellett fölemelnie a lábát, amit különösebb erőfeszítés és minden panasz nélkül meg is tett. A parkettán most jól látható a tüzijáték tükörképe.

Már huszonöt éve annak, hogy elhagyta otthonát és az emberevők közé költözött. Nem válogatnak. Mindent megesznek, az emlékektől a tiszteletig. Amíg gépel, addig békén hagyják. Amint abbamarad a kopogás, jönnek kérdezősködni. Feketehajú, áttetsző ajkú lányok sündörögnek a teste körül. Túl öreg már, hogy átengedje magát nekik. Miattuk maradt régebben majdnem ujjak nélkül. Akkor az még bátorság kérdése volt. Mi maradt még? A férfiak még bosszantóbbak. Mindent tudni akarnak. Ki ő, honnan jött, kik a szülei, mit akar itt? Sorsoljátok ki a fazékból – az lesz.

A hússzag nem hagyja nyugodni. Az írógép nem kopog tovább. Fejét az ajtó irányába billenti és feszülten hallgatózik, mikor hangzanak föl az erőszakos léptek. A ház csöndes marad. Minden kísértete a bejárati ajtó félfája alatt gyülekezett, várták, hogy lerohanhassák az első belépőt. A recepció csöngője se szólalt meg. Tényleg nincs senki? Mutatóujjával följebb nyomta orrnyergén a szemüvegét. Édes füst. Senkit nem akar félrevezetni.

Három gyors lépéssel a folyosóra nyílő ajtónál terem – a folyosó halványrózsaszín rózsabimbókkal díszített tapétája elválik a faltól (egy emelettel följebb a kövér Šat nyitva hagyott csap mellett elaludt a kádban és vízbe fulladt – a tapéta szomorúsága jeléül elvált a faltól) –, és riadtan lenéz a lépcsőkorlát fölött az alsó szintre, de sehol senki. Csuklója belső oldalát a fülére teszi, hogy meggyőződjön róla, nem állt meg az idő. Om. Sssszk. Om. Sssszk. *(próbálják ki)*

Zakója mandzsettáit a mellén ökölbe gyűri. Az anyag megfeszül a vállán és roppan egyet a varrás. A falon lógó trófeák (macskák, kakukkok, bivalyok) halott tekintete alatt lesiet a földszintre. Minden széket vörös bársony borít. Minden asztal ébenfekete, rajta vastag

lakkréteg. Fogsorok nyoma mindenen. Meg cigarettaparázzsal kiégetett lyukak. A bekapcsolt ventillátort a fal felé fordította valaki. Sehol senki. A több nemzedéknyi takarítónő derekát tönkretevő, mégis változatlanul megmaradó, évtizedes vérnyomok vezetnek a hallból a konyha felé, örök emlékéül egy fegyveres támadásnak, amelyet alaposan feltártak és aprólékosan megírtak a helyi sajtóban. A stiči támadás. A tulajdonos elődei győztek. Mindig a tulajdonos elődei győznek. Tenyerével ráütött a csengő réznyelvére, és hagyta, hogy a hang belemarjon a levegőbe.

Rajsli Emese fordítása

Annemarie de Gee

Photo © Merijn Doomernik

In her first novel *Kamermensen* Annemarie de Gee brings to life a theatre of absurd guests visiting the same hotel room. Room 104 is like a small world, where the magnifying effect of its walls make anything is possible: three grown-up brothers playing Twister for their mother's love, a hopping woman who is afraid of the dark, prostitutes entertaining a ghastly politician who is quickly growing old. *Kamermensen* is preposterous and wild, though shockingly similar to our own world. The influences of Haruki Murakami, Roald Dahl, and Edgar Allan Poe are clearly present in the way de Gee strikes an unfailing balance between recognition and alienation.

Annemarie de Gee (1987) is a Dutch author who also writes and directs stage plays. She has been awarded a prestigious grant by the "Dutch foundation for literature" to work on a new novel that will be released in 2015.

Annemarie de Gee *Szobalények* című első regényének bizarr szereplői egyetlen hotelszobában lépnek színre. A 104-es szoba külön világ, ahol a négy fal felnagyított valóságban minden lehetséges. Három felnőtt fivér Twistert játszik, hogy elnyerjék anyjuk szeretetét. Egy ugrándozva közlekedő nő, aki fél a sötétben. Egy gyorsan öregedő, visszataszító politikus, akit prostituáltak kényeztetnek. A *Szobalények* abszurd és könyörtelen világa mégis riasztóan hasonlít a sajátunkra.

Annemarie de Gee (1987) holland írónő, színdarabokat is ír és rendez. Elnyerte a Holland Irodalmi Alapítvány alkotói ösztöndíját.

Kamermensen

Proloog

Dat gaat zo. De mens ligt in bed. Ogen zijn dicht, borst gaat gelijkmatig op en neer. De mens is klein in zijn dromen en gloeit totdat hij ontwaakt. Wakker worden is niet leuk, liever blijft hij liggen waar hij zich veilig voelt. De dekens die net nog voelden als een warm huisje laten nu kou door. Ochtendkou. De mens krabt zich en knijpt zijn ogen tot spleetjes. Een wit papier met zwarte letters valt en verdwijnt geruisloos onder het bed.

De mens huilt zonder te weten waarom; zijn lijf voelt ongeboren, ledematen liggen in rare hoeken om hem heen alsof ze hem niet toebehoren. Hij wrijft manmoedig het water uit zijn ogen en duwt het beddengoed van zich af, kou neemt toe. Zijn maag maakt geluiden die hij niet kent. Zou dat honger zijn? De mens houdt zijn adem in. Laat een scheet. Poept in bed. Wordt nieuwsgierig en grijpt in de lucht om zich heen. De lamp aan het plafond lijkt een discobol.

Dan kan hij zich omdraaien. Bewegen maakt hem warm en vrolijk, hij trappelt in de lucht en draait zich steeds behendiger op zijn zij. De ruimte waarin hij zich bevindt is leeg en licht, hij hoort lawaai. De mens weet niet waar dit vandaan komt: van auto's die toeteren, nieuwe bebouwing die oprijst, mensen die naar elkaar schreeuwen. Maar ergens in zijn hoofd, de plek van de gedachten, bedenkt hij dat hij maar beter snel aan deze wereld kan wennen.

Eerst houdt hij zich nog vast aan de bedrand, maar nog geen minuut later loopt hij rond alsof alles speciaal voor hem is gemaakt. Hij stampvoet over het rafelige tapijt en rukt de gordijnen van de roede. Neurotransmitters gieren door zijn hersenen. Hij klapt in zijn handen en rent rondjes totdat hij alles ziet draaien en neerploft op zijn billen.

Daar, op de grond, begint de mens geluid te maken. Eerst komen er schorre klanken uit zijn keel, niet veel later vormen die zich tot melodieën; neuronen op zoek naar woorden. Klanken worden combinaties, woorden bedacht door mensen van vroeger van wie hij niets weet. Binnen het uur, daar op de grond, leert hij onze taal. Hij leert over interpunctie, over hoofdletters, persoonsvormen en werkwoorden. Over alle subtiliteiten en nuances die kleur of nadruk geven. Hij geeft lezingen, spreekt zalvend over pijnlijke onderwerpen, ontwikkelt gevoel voor sarcasme en begrijpt het verschil tussen vragen en commanderen. Hoe hij op de woorden komt snapt hij niet, maar de taal ontstaat in zijn hoofd. Waar is zijn bril? Zijn opschrijfboekje? Hij moet aan het werk.

De mens bestudeert de bouwwijze van de ruimte waarin hij zich bevindt. Muren aan alle zijden, een vloer en een plafond. Hij maakt een inschatting van de groeimogelijkheden. Hij stroomt over van ideeën, zijn jonge lijf bruist. Ook op persoonlijk vlak ontwikkelt hij zich razendsnel. Hij weet waartoe hij in staat is, heeft zijn verleden geaccepteerd en ziet uit naar de toekomst. Hij zou de wereld over kunnen reizen op zoek naar innerlijke rijkdom; hij zou een vrouw kunnen trouwen, kinderen kunnen verwekken, vegetariër kunnen worden, zijn eigen groente kunnen verbouwen in een volkstuin in de buurt. De mogelijkheden stapelen zich op. In zijn kamer voelt de mens zich het gelukte eindresultaat van een eeuwenlange evolutie.

Dan begint hij te twijfelen. Hij heeft de hele dag thee gedronken, maar ziet nu plotseling een koffiezetapparaat staan. Hij heeft maar één boek gelezen in plaats van honderd. Dat betekent dat hij veel niét weet. Vandaag moet hij zijn haren wassen en een schone onderbroek aantrekken, of is dat morgen pas? Is er een morgen? Het gevoel van oneindigheid heeft plaatsgemaakt voor tijdsbesef. Het is halfvijf en het begint te schemeren. Hij heeft zich niet gewassen want de keuze tussen bad en douche was te moeilijk. Er was niemand die hem overhaalde de deur uit te gaan en de onbekende stad in te lopen. Daar zou hij geld aan een zigeunerbandje op het marktplein gegeven hebben, hij had kunnen lachen met meisjes op hoge hakken en hij zou geweten hebben hoe een broodje rookworst met mosterd smaakt. Niemand heeft hem gezegd dat hij zich tevreden zou voelen als hij terug naar zijn kamer zou lopen, terwijl de zon al laag aan de hemel stond. Niemand begrijpt hoe hij heeft leren praten zonder een gesprek met iemand te voeren. Hij heeft niet getelefoneerd, niet gediscussieerd en geen ruziegemaakt. Hij heeft leren lopen, maar is de kamer niet uit geweest. Hij kijkt naar buiten, naar de verloren dag. Hoe laat zou het zijn?

De mens is moe, zit in bed en kijkt onafgebroken naar de klok. Hij is oud, het is laat. Hij schrikt op van een bromvlieg die tegen het hoofdeinde loopt en slaat hem dood. Zijn botten zijn broos en breken terwijl hij het dode beest van zijn kussen schraapt. De vlieg was het enige leven dat hij deze dag heeft gezien. De mens weet niet wanneer hij in slaap zal vallen, hoe hij zal dromen en of hij morgen wakker zal worden. Op een vel papier heeft hij een lijst gemaakt van alle dingen die door zijn hoofd spoken. Met hoekige zwarte letters staat er geschreven dat er een wereld buiten de kamer is. Als iemand hem de kans gaf de dag opnieuw te beleven, zou hij alles anders doen. Hij zou lang onder een hete douche staan. Hij zou naar buiten gaan. Hij herinnert zichzelf: doe alles anders dan vandaag. Dat staat er. In grote letters. GA NAAR BUITEN. Op dat moment overmant hem de slaap. Hoefde dat maar niet, hoefde hij zijn ogen maar niet te sluiten. Nog een laatste keer ademt hij in de donkere avond, voordat hij onder de dekens verdwijnt. Dan weet hij niets meer.

De mens ligt in bed. Ogen zijn dicht, borst gaat gelijkmatig op en neer. De mens is klein in zijn dromen en gloeit totdat hij ontwaakt. Wakker worden is niet leuk. Liever blijft hij liggen waar hij zich veilig voelt. De dekens die net nog voelden als een warm huisje laten nu kou door. Ochtendkou. De mens krabt zich en knijpt zijn ogen tot spleetjes. Een wit papier met zwarte letters valt en verdwijnt geruisloos onder het bed.

Room People

Prologue

It goes like this. The person lies in bed. Eyes are shut, chest moving regularly up and down. The person is small in his dreams and he glows till he wakes. Waking up isn't nice; he'd prefer to stay lying where he feels safe. The blankets that just now felt like a warm little house are letting in cold. Morning cold. The person scratches himself and narrows his eyes to slits. A piece of white paper with black letters falls and disappears soundlessly under the bed.

The person cries without knowing why; his body feels unborn, limbs lie at odd angles around him as if they don't belong to him. He resolutely rubs the water out of his eyes and pushes the bedclothes off, even colder now. His belly makes noises he doesn't recognize. Would that be hunger? The person holds his breath. Blows a fart. Craps in bed. Becomes curious and clutches the air around him. The ceiling light looks like a disco ball.

Then he can turn over. Moving makes him warm and cheerful, he kicks his legs in the air and turns more and more agilely onto his side. The space in which he finds himself is empty and light; he hears a noise. The person doesn't know where it's coming from: cars tooting, new buildings going up, people shouting at one another. But somewhere in his head, the place of his thoughts, it occurs to him he'd better just quickly get used to this world.

At first he holds tight to the edge of the bed, but less than a minute later he's walking around as if everything was made specially for him. He stamps across the threadbare carpet and tugs the curtains off the rail. Neurotransmitters screech through his brain. He claps his hands and runs in circles till everything seems to spin and he plops down on his bottom.

There, on the ground, the person makes a noise. First a few hoarse sounds come from his throat and not long after that they form into melodies; neurons in search of words. Sounds become combinations, words invented by people of the past he knows nothing about. Within an hour, there on the ground, he learns our language. He learns about punctuation, about capital letters, pronouns and verbs. About all the subtleties and nuances that add colour or emphasis. He delivers a lecture, speaks soothingly about painful subjects, develops a sense of sarcasm and understands the difference between questions and commands. He's got no idea how he finds the words, but the language emerges inside his head. Where are his spectacles? His notebook? He must get to work.

The person studies the way the room he's in has been built. Walls on all sides, a floor and a ceiling. He makes an estimate of the potential for growth. He overflows with ideas, his young body brimming. On a personal level, too, he develops at lightning speed. He knows what he's capable of, has accepted his past and now looks to the future. He could travel the world in search of inner enrichment; he could marry a woman, could father children, become a vegetarian, grow his own crops on a nearby allotment. The possibilities pile up. In his room the person feels himself to be the end result of centuries of evolution.

Then he begins to have doubts. He's been drinking tea all day, but now suddenly he can see a coffeemaker. He's read only one book instead of a hundred. That means there is a great deal he doesn't know. Today he has to wash his hair and put on clean underpants, or is that not till tomorrow. Is there a tomorrow? The sense of infinity has given way to an awareness of time. It's four thirty and starting to get dark. He hasn't washed because it was too hard to choose between bath and shower. No one was here to persuade him to go outside and walk into the unknown town. There he'd have given money to a gypsy band on the market square; he could have laughed with girls in high heels and he would have known what a hotdog with mustard tastes like. No one told him he'd feel content when he returned to his room, with the sun already low in the sky. No one understands how he could have learnt to speak without holding a conversation with anyone. He hasn't made

a phone call, hasn't debated or quarrelled. He's learnt to walk but he hasn't left the room. He looks outside, at the lost day. How late would it be?

The person is tired; he sits in bed, continually looking at the clock. He is old; it is late. Startled by a bluebottle that bumps into the head of the bed, he kills it. His bones are brittle and break as he wipes the dead insect from his pillow. The fly was the only life he saw today. The person doesn't know when he will fall asleep, how he will dream or whether he'll wake up tomorrow. On a sheet of paper he's made a list of all the things that are troubling him. In angular black letters it says that there is a world outside the room. If someone gave him a chance to live through the day again, he'd do everything differently. He'd stand for a long time under a hot shower. He'd go outside. He reminds himself: do everything differently from today. That's what it says. In big letters. GO OUTSIDE. At that point sleep overcomes him. If only it weren't necessary; if only he didn't have to close his eyes. One last time he breathes in the dark evening before vanishing under the blankets. Then he knows nothing any longer.

The person lies in bed. Eyes are shut, chest moving regularly up and down. The person is small in his dreams and he glows till he wakes. Waking up is not nice; he'd prefer to stay lying where he feels safe. The blankets that just now felt like a warm little house are letting in cold. Morning cold. The person scratches himself and narrows his eyes to slits. A piece of white paper with black letters falls and disappears soundlessly under the bed.

Translated by Liz Waters

Szobalények

Előhang

Így zajlik. Az ember az ágyban fekszik. A szeme csukva, a mellkasa egyenletesen emelkedik és süllyed. Az ember álmában összezsugorodik, és valami fűti belülről, amíg fel nem ébred. Roppant kellemetlen felébredni, és inkább fekve marad ott, ahol biztonságban érzi magát. A takarókon, amik az előbb még meleg otthonként vették körül, mostanra beszökik a hideg. A reggel hidege. Az ember vakarózik és résnyire nyitja a szemét. Egy fekete betűkkel teleírt fehér lap lehull és nesztelenül eltűnik az ágy alatt.

Az ember sírva fakad, anélkül, hogy tudná, miért – a teste szinte még meg sem született, a tagjai furcsa szöget bezárva hevernek körülötte, mintha nem is hozzá tartoznának. Hősiesen kitörli a könnyeket a szeméből és letolja magáról az ágyneműt, egyre hidegebb lesz. A gyomra általa ismeretlen hangokat ad ki. Ez lenne az éhség? Az ember visszatartja a lélegzetét. Fingik. Az ágyba szarik. Feltámad benne a kíváncsiság, és markolászni kezdi maga körül a levegőt. A plafonról lelógó lámpa mintha diszkógömb lenne.

Aztán már képes megfordulni. A mozgás felmelegíti és felvidítja, lábával kalimpál a levegőben, és egyre ügyesebben fordul az oldalára. A helyiség, amely körülveszi, üres és világos, zajt hall. Az ember nem tudja, mindez honnan jön: autók dudálnak, új építmények emelkednek, emberek kiáltanak egymásnak. De valahol a fejében, ahol a gondolatok lakoznak, kitalálja, hogy az lesz a legjobb, ha gyorsan hozzászokik ehhez a világhoz.

Először még megkapaszkodik az ágykeretben, de még egy perc sem telik el, és úgy járkál körbe, mintha minden kifejezetten az ő számára készült volna. Végigdobog a kirojtosodott szőnyegen, és letépi a függönyöket a karnisról. Neurotranszmitterek süvítenek át az agyán. Összecsapja a két tenyerét és addig futkározik körbe-körbe, míg minden forogni kezd, ő pedig a fenekére huppan.

Az ember először ott, a földön ülve ad ki hangot. Kezdetben rekedt hangok jönnek ki a torkán, nem sokkal később ezek dallamokká állnak össze – neuronok keresik a szavakat. A hangok összekapcsolódnak, szavak lesznek, melyeket régebbi korok emberei találtak ki, akikről ő mit sem tud. Egy órán belül, ott, a földön ülve megtanulja a nyelvünket. Megismeri a központozást, a nagybetűket, az állítmányokat és az igéket. Minden finomságot és árnyalatot, ami valamilyen színezetet vagy hangsúlyt ad. Előadásokat tart és kenetteljesen beszél a kényes témákról, kifejlődik benne a szarkazmus iránti érzék, és megérti a kérés és parancs közötti különbséget. Hogy honnan veszi a szavakat, egyáltalán nem érti, de a fejében megszületik a nyelv. Hova tette a szemüvegét? A jegyzettömbjét? Ideje munkához látnia.

Az ember tanulmányozza az őt körülvevő helyiség felépítését. Minden oldalon fal, padló és plafon. Felméri, mekkora tere van a kibontakozásra. Túlcsordul a sok ötlettől, fiatal teste csak úgy pezseg. A személyes képességek terén is rohamtempóban fejlődik. Tudja, mire képes, szembenézett a múltjával és bizakodóan tekint a jövőbe. Akár körbe is utazhatja a világot, hogy saját, belső gazdagságát feltárja. Feleségül vehet egy nőt, gyereket nemzhet. Vegetáriánussá válhat, és egy közeli közösségi kertben megtermelheti a saját biozöldségeit. A lehetőségek csak úgy tornyosulnak előtte. A szobájában az ember az évszázados evolúció sikeres végtermékének érzi magát.

Aztán kételkedni kezd. Egész nap teát ivott, de most hirtelen meglátja a kávéfőzőt is. Csak egyetlen könyvet olvasott el, nem pedig százat. Ez azt jelenti, hogy sok mindent *nem* tud. Ma kell hajat mosnia és tiszta alsónadrágot vennie vagy majd csak holnap? Egyáltalán lesz olyan, hogy holnap? A végtelenség érzése átadta a helyét az időérzéknek. Fél öt van, alkonyodik. Nem mosakodott, mert túlságosan nehezére esett a választás a fürdés és a zuhanyozás között. Nem volt senki, aki rábeszélte volna, hogy elhagyja a szobát, és besétáljon egy ismeretlen városba. Akár pénzt is adhatott volna a piactéren játszó cigánybandának, viccelődhetett volna a magassarkúban tipegő lányokkal, és megismerhette volna, milyen íze van a főtt kolbászos-mustáros szendvicsnek. Senki nem mondta neki, hogy elégedettség töltené el, amikor visszaér a szobába, miközben a napkorong lassan az ég aljára ér. Senki nem érti, hogyan tanult meg beszélni anélkül, hogy bárkivel is párbeszédet folytatott volna. Nem telefonált, nem szállt vitába és nem veszekedett. Megtanult járni, de a szobából ki sem tette a lábát. Kinéz az ablakonaz elvesztegetett nap után. Vajon mennyi az idő?

Az ember fáradt, az ágyban ül és szakadatlanul az órát nézi. Öreg már, késő van. Felriad, amikor egy dongó ütközik az ágy támlájának, agyoncsapja. A csontjai rozogák, és eltörnek, mikor a halott rovart lekaparja a párnájáról. A dongó volt az egyetlen élőlény, akivel ezen a napon találkozott. Az ember nem tudja, mikor fog elaludni, miről fog álmodni és hogy felébred-e holnap. Egy papírlapon listát készített mindarról, ami csak eszébe jutott. Szögletes, fekete betűk tanúskodnak róla, hogy létezik egy világ a szobán túl. Ha valakitől esélyt

kapna arra, hogy a napot újraélje, mindent másképp csinálna. Hosszan állna a forró zuhany alatt. Elhagyná a szobát. Emlékezteti magát: mindent másképp csinálj, mint ma. Ez áll ott. Nagy betűkkel. HAGYD EL A SZOBÁT! Abban a pillanatban rátör az álmosság. Bárcsak ne kellene, bárcsak ne kellene lehunynia a szemét. A sötét estében utoljára még egyszer belélegzik, mielőtt eltűnik a takarók alatt. Aztán megszűnik számára minden.

Az ember az ágyban fekszik. A szeme csukva, a mellkasa egyenletesen emelkedik és süllyed. Az ember álmában összezsugorodik, és valami fűti belülről, amíg fel nem ébred. Roppant kellemetlen felébredni. Inkább fekve marad ott, ahol biztonságban érzi magát. A takarókon, amik az előbb még meleg házként vették körül, mostanra beszökik a hideg. A reggel hidege. Az ember vakarózik és résnyire nyitja a szemét. Egy fekete betűkkel teleírt fehér lap lehull és nesztelenül eltűnik az ágy alatt.

Máthé Veronika fordítása

Hidas Judit

A beautician, suffering from religious fetish; a housewife struggling with weight-problems earns money with porn; a mother who leaves her child by the highway; a wife who discovers that she is living with a homosexual man. Hotel Havanna deals mainly with the problems of the modern woman constantly looking for her identity, about the down-sides of emancipation. Its main characters are the people from our everyday life, our neighbors, our friends, maybe even us, the kind of persons who cannot make the right decisions for prosperity due to their illusions and unrealistic fears.

The author was among the 3 finalists for the 2012 Petri Award, a prestigious Hungarian prize for young talents. Judit Hidas was born in 1976 in Budapest. She has been working in various fields which contribute to her collection of stories to tell.

Vallási hóbortban szenvedő kozmetikusnő; egy súlyproblémákkal küszködő háziasszony, aki pornózással keresi a kenyerét; egy anya, aki otthagyja az autópálya szélén a gyermekét; egy feleség, aki rájön, homoszexuális férfival él együtt. A *Hotel Havanna* elsősorban az identitását kereső modern nő problémáiról, az emancipáció árnyoldalairól szól. Főszereplői hétköznapi életünk szereplői, szomszédaink, ismerőseink, esetleg mi magunk, olyan emberek, akik illúzióik és irreális félelmeik miatt képtelenek olyan döntéseket hozni, amelyek hozzásegítik őket a boldoguláshoz.

A könyvben szereplő novellákkal a szerző bekerült a fiatal tehetségeket elismerő Petri díj három döntőse közé 2012-ben. Hidas Judit 1976-ban született Budapesten. Elég sokféle területen dolgozott eddig ahhoz, hogy legyen mit elmesélnie.

Hotel Havanna

Diéta forte

Úristen, ahogy most itt ülsz, tényleg elég nagy a hasad, mondja a férfi, miközben a kanapéról figyeli a feleségét. A nő a magas bárszékeken éppen a gyerekekkel vacsorázik. Megpróbálja behúzni a hasát, egyenesebben ülni, de a szék olyan kényelmetlen, hogy majd leszakad a háta. Eddig nem gondolta, hogy a férje is kövérnek látja, máskor mindig nyugtatta, amikor panaszkodott neki. Nekem így is tetszel, mondta sokszor, és ilyenkor homlokon puszilta.

Igazán megérthetnéd, hogy erre már tényleg nem tudok figyelni, így is reggeltől estig másokért melózok, hadarja teli szájjal a nő. Belegondoltál már, milyen egy napom? Ott az óvoda, az iskola, fél óra oda, fél óra vissza, napi kétszer. És akkor még nem beszéltem a háztartásról, a takarításról, a csekkekről, a hivatalos ügyekről. (...) Hol jut nekem időm a hasammal foglalkozni?

A nő felkel az asztaltól. Reméli, hogy állva, karcsúbbnak tűnik. Elpakol a hűtőbe, az előbbi megjegyzéstől úgyis elment az étvágya. Pedig már alig eszem, épp csak a gyerekek maradékát szoktam kicsipegetni, mondja szinte magának. A férje még mindig a konyhai kanapéról figyeli, alulnézetből látja, innen a combja és a feneke is óriási. Nem értem, mit kell annyira odalenni, gondolja magában, ő kérdezte mindig. És arról még nem is beszéltem, hogy mostanában milyen öregnek néz ki. Tokája is lett, meg táskásak a szemei. De ezt már a világért sem mondja, így is látja, nagyot hibázott, amikor őszinte volt.

Gyertek, köszönjetek el apától, mondja a nő, mielőtt elvinné aludni a gyerekeket. Büszke magára, amiért egy ilyen sértő megjegyzés után is tekintettel van a férjére. Azt gondolja, ha egyszer elválnának, akkor ő nem lenne olyan, mint a legtöbb nő, akik az apa ellen fordítják a gyerekeket.

Az ágyban a Hamupipőkét meséli a lányának. Csak messziről hallja a saját hangját, nem tud odafigyelni. Érzi, ahogy mozognak a belei, zavarja, ahogy a hurkák egymáshoz érnek, és megül köztük az izzadtság. Holnaptól kemény fogyókúra és torna, gondolja. Múltkor láttam egy Rubint Réka dvd-t az Auchanban leárazva, azt megveszem, ha megyek bevásárolni.

Másnap reggel kér húszezer forintot a férjétől. Már megint, kérdezi a férfi, mire ő megsértődik. Miért, szerinted magamra költöm? Így is folyton próbálok spórolni, válaszolja. Egyébként meg elegem van abból, hogy minden fillérrel el kell számolni. A férfi elszégyelli magát, odaadja a húszezrest. Viszont az autóban mégis arra gondol, nincsen ez így jól. De hiába mondogatja a feleségének, hogy most már keressen valami munkát, ő a gyerekekre hivatkozik. Szinte hallja, ami ilyenkor jön: mi lenne akkor velük, elkallódnának, sérülnének, olyanok lennének, mint a többi, mert ezért tart itt ez az ország, ezért tapos, gázol át mindenki a másikon, ezt tanulták gyerekként is, ezért nem tud ő sem dolgozni. ... és nem engedi, hogy ilyenek legyenek a gyerekei!

Mit lehet erre mondani, gondolja a férfi. Ő se akar rosszat nekik, de már szeretne egy kicsit kiengedni. Elmúlt negyvenöt, de nincs egy nyugodt hétvégje, még akkor is sokszor megy dolgozni. Minden hónapban beledöglik, hogy összejöjjön elég pénz. Ott a magániskola, a rezsi, a gyerekeknek új ruha, az autó törlesztő részletei. Egy biztonság technikustól nem lehet ezt elvárni!

Az áldozatot is megtanulják a gyerekek, mondta múltkor a feleségének, de ő csak legyintett. Ez már persze nem érdekli. Nem lehet vele beszélni, soha nem is lehetett.

A nő a következő hetekben mindent megpróbál, hogy elkezdjen fogyni. Nem eszik hat után, napközben is csak zöldséget és húst. Mellette búzafű tablettát szed étvágycsökkentőnek. Beiktat pár délelőttöt, amikor tornázik is. Nehezen megy, évek óta nem mozog, de azért igyekszik. Egy hét múlva rááll a mérlegre. Nyolcvanöt kiló. Ennyi volt eddig is. Sebaj, gondolja, idő kell, hogy a fogyás beinduljon. Eltelik még két hét. A nő sokkal könnyebbnek érzi magát. A hasa is laposabbnak tűnik, és mintha a ruhái is lötyögnének kissé. Nyolcvannégy és fél kiló. Ez nem lehet, dühöng magában, én legalább két-három kilóra gondoltam. Elkedvetlenedik, de még kitart két hétig. A mérleg megint nyolcvanöt kilót mutat. A nő a könnyeivel küzd, nem bírja tovább, elővesz egy tábla csokoládét, amit már tegnap megvett, hogy megjutalmazza magát a fogyásért.

Legszívesebben kihajítaná a mérleget az ablakon, a hasát meg levágná. Igen, ki kéne innen metszeni egy nagy disznóölő késsel, gondolja. Folyton csak azt hallja, hogy fáradt vagyok, fáradt vagyok, a férje elmegy aludni, mielőtt ő végezne a házimunkával. Vagy a nő nem bírja kivárni, hogy bejöjjön a hálószobába. Jó, ha egy hónapban egyszer együtt vagyunk, azt is sokszor én erőszakolom ki. Most mit csináljak? Hogy fogok így lefogyni? Tényleg vágjam le a hasam, vagy ugorjak ki a negyedikről, mert ezek a kilók soha az életben nem fognak lemenni? Hirtelen eszébe jut a megoldás. Ez az! Kivágatni. Vagy jobban mondva leszívni. Plasztikai sebészhez kell menni! Az mindent megoldana, a fájdalom nem számít.

Leül a komputerhez, hogy utána olvasson a műtétnek. Rengeteg az ajánlat, alig bír választani. *Nézzen ki újra úgy, mint húsz évesen! Gondjaira hatékony megoldást nyújt a zsírleszívás.* Elképzeli magát karcsú derékkal. Ahogy sétál a parkban a gyerekekkel. Integet az ismerősöknek, azok meg összesúgnak a háta mögött, hogy milyen jól néz ki. Elképzeli a férjét is, ahogy újra úgy pillant rá, mint annak idején. Aztán elkedvetlenedik, amikor meglátja az árakat. Nem, nem, ez nem fog menni, kizárt dolog, hogy ezt mi ki tudjuk fizetni. Azért tovább nézelődik. Közben elővesz még egy tábla mogyorós csokit, és ropogtatni kezdi. Egy kicsit jobb kedve lesz, ahogy elbódítja az édes íz.

Megnyit egy új tálcát a böngészőben, a legnézettebb oldalak között meglát valami furcsát, rákattint. Pornófilm. Ki nézte ezt, kérdezi. A fiam még túl kicsi. Hirtelen abbahagyja a rágást. A szájában még úsznak a mogyoródarabok, de elfelejti lenyelni. Hát ezt csinálja esténként, ezért nem jön velem együtt aludni! Talán már meg is csalt! Csak még színlel. És mindez miért? Mert egy kicsit ducibb vagyok a kelleténél?

(...)

Este úgy néz a férfira, mint egy idegenre. Gyűlöli őt a hálátlanságáért, a titokért, ami most már az ő titka is. De elhatározza, hogy nem hagyja magát, hogy ezúttal ő fog győzni. Elege van az áldozatokból. Meg akarja szerezni a pénzt!

(...)

Másnap ismét felmegy az oldalra. Keresgél a filmek között. (...) Meglát egy hirdetést. *Otthon vagy? Van webkamerád? Ez az ideális munka a számodra!* Rákattint a részletekre. Lányokat keresnek, kor, alak nem számít. Számolgatni kezd, biztos jól is fizetnek. Tizenöt-húsz alkalom, és már meg is lenne a műtétre a pénz. Aztán megijed. Nem való ő már kamera elé. Talán fel se vennék, és hát milyen munka ez? Mit szólnának a gyerekei? És az anyja? Talán többet nem is állnának vele szóba. De nem tud a gondolattól szabadulni. (...) Végül is nem nagy ügy az egész, csak meztelenül kell házimunkát végezni, mondja. Ez nem megcsalás,

csak pénzkereset. Aztán eszébe jut, hogy talán utána is folytatja majd, ha összejött a pénz. Akkor nem kéne mindig kuncsorognia, mint egy gyereknek.

A következő hetekben a férfi furcsa változást vesz észre a feleségén. A nő mintha megfiatalodott volna. Egyenesebb lett a tartása, a haja mindig megfésülve, szépen összefogva, egy kis rúzs és szemfesték az arcán, tréningruhák helyett szoknyát, inget vesz fel. Most nem látja olyan kövérnek. És a pillantása. Van benne valami titok. Amikor a férfi egyik este hazajön, már ott ülnek az asztalnál. A nő egy pillanatra felé fordul, hogy köszönjön, aztán a férje már csak a nyakszirtet látja azokkal az apró barna hajpihékkel. Milyen régen nem vettem észre, gondolja. Úgy érzi, muszáj a nyakába csókolni. A nő viszont kisiklik előle, ahogy mostanában máskor is. A férfi már kérdezte, hogy van-e valami baj, valami rosszat csinált-e, de ő csak mosolyog, és nyugtatja, minden a legnagyobb rendben, csak fáradt, sok a dolga. Így hát nem tud mit tenni, odaül megint a gép elé. Milyen jó lenne a feleségével együtt nézni. Itt csinálni a gép előtt. De az kizárt, gondolja a férfi, biztos rögtön válással fenyegetőzne.

(....)

Hotel Havanna

Diet Forte

"Good Lord, your belly is pretty big ," the man says as he watches his wife from the sofa. The woman is sitting on a high stool, eating dinner with the kids. She tries tucking in her belly, tries to sit up straight, but the stool is too uncomfortable, it's murder on her back. She had no idea that her husband also thinks she's fat. When she'd complain about it, he'd always calm her down. "I like you just the way you are," he'd say, and kiss her forehead.

"Why is it so hard to understand," the woman says, her mouth full. "I've got plenty of other things to worry about. I work from morning to night for the rest of you. Have you any idea what my day is like? There's kindergarten, and also school, half an hour there, half an hour back, twice a day. And then there's the house to look after, the cleaning, paying bills, taking care of official business. (...) Whose got time worrying about her stomach?"

The woman gets up from the counter. She's hoping she'll look slimmer standing up. She puts the food back in the icebox. The exchange she's just had with her husband has taken away her appetite, anyway. "I barely eat anything any more," she says, more to herself than to her husband. "I just nibble on what the children leave on their plate." Her husband is still watching her from the sofa in the kitchen, seeing her from below. From there, her thighs and buttocks are looking huge, too. I don't know why she's so upset, he's thinking to himself. She's the one that keeps asking. And lately, she's looking old, too. She's grown a double chin and she's got bags under her eyes. But he wouldn't dare telling her that, it was a huge mistake being honest just now.

"Go and say good night to dad," the woman says before she bundles the kids off to bed. She's feeling proud of herself for having remembered her husband like this after such a hurtful remark. She's thinking that if they should ever get a divorce, she wouldn't be like most other women, who turn the kids against their father.

In bed, she reads *Snow White* to her daughter. Her mind is not focused, though, and her voice seems to come from a distance. She can feel her insides move, she's bothered by

her love handles resting on each other, and the sweat that settles between them. Starting tomorrow, it's time for a strict diet and exercise, she's thinking. "In Auchan the other day I saw a Réka Rubint fitness DVD on sale. Next time I go shopping, I'll pick one up.

In the morning, she asks her husband for twenty thousand forints. "Again?" he asks, whereupon she takes offense. "Why? Do you think I spend it on myself? I do nothing but economize," she counters. "Besides, I'm fed up with having to account for every fillér." Her husband suddenly feels ashamed and hands her the twenty thousand. But in the car he's thinking that it's just not right the way it is. He keeps telling his wife that it's time she went looking for work, but she brings up the children. He can veritably hear what follows every time. What would become of them, they'd be left to their own devices, it would be detrimental, they'd turn out just like the others, because that's why the country is in the state it's in, that's why everybody walks all over everybody else. It's what they learn as children, and that's why she can't go looking for a job. She's not about to her own children end up like that.

What's there to say? the man is thinking. He doesn't want them to turn out like that either. On the other hand, it's high time he reduced his pace. He's over forty-five, but he hasn't got a single quiet weekend, he's often got to work even then. Month after month, he sweats blood to make ends meet. There's the private school, bills to pay, new clothes for the kids, the installments on the car. It's too much to ask of a safety technician!

The children, at least, will learn the meaning of sacrifice, he told his wife the other day, but she just shrugged. She doesn't care. There's no talking to her. There never was.

In the coming weeks the woman tries her best to lose weight. She won't eat after six, and even during the day, only vegetables and meat. She takes wheat grass pills to cut down her appetite. She schedules a couple of mornings when she exercises. It takes quite an effort, she hasn't exercised in years, but she does her best. A week later she gets up on the scales. Eighty-five kilos. The same as before. "No matter," she says, "it takes time." Two more weeks go by. The woman feels much lighter. Her belly looks less flabby, too, and her clothes seem looser on her. Eighty-four and a half kilos. "That's impossible," she fumes, "I was expecting two or three kilos at the very least." She's less enthusiastic, but holds out for another two weeks. The scales go up to eighty-five kilos again. The woman fights back her tears. She can't stand it any more and takes out a bar of chocolate she'd brought the previous day to reward herself for having lost weight.

She feels like flinging the scales out the window and cutting off her protruding belly. Yes, she should cut it off with a big butcher's knife, she thinks. All she hears is "I'm tired, I'm tired," and her husband is off to bed before she can finish with the housework. Or else, she waits in vain for her husband to come into the bedroom. I'm lucky if we sleep together once a month, and usually, I have to take the initiative even then, she thinks. What am I to do now? How will I lose weight? Maybe I should take a knife to my stomach or jump out the fourth story window, because the extra pounds will never disappear! Then out of the blue, the solution strikes her. That's it! Cut it off. Or better yet, suck it out. She must go to a plastic surgeon! That would do it. The pain is of no consequence.

She sits down at the computer to find out the details of the surgical procedure. There are so many offers, she can hardly chose among them. *"Look twenty years younger! Get rid of cellulitis the easy way!"* She can just see herself with a thin waist. Or walking in the park with the kids. She waves to her acquaintances, who whisper behind her back about how fabu-

lous she looks. She imagines her husband, who is looking at her once again the way he did at one time. But when she sees how much it will cost, the wind is taken out of her sails. "No, it won't work, we'll never be able to pay for it!" But she keeps looking. Meanwhile, she takes out another bar of chocolate with nuts and begins munching on it. As the sweet taste spreads in her mouth, her spirits revive.

She tries Google again, and sees something intriguing among the most popular pages. She clicks on it. A porno film. Whose been looking at it, she asks herself. My son is far too young. Then suddenly, she stops chewing. Pieces of nut are still swimming in her mouth, but she forgets to swallow. So that's what he does at night! That's why he won't sleep with me! He's probably cheated on me, too, no doubt, except he hasn't admitted it yet. And why? Just because I'm slightly overweight?

(...)

At night, she looks at her husband as if he were a stranger. She hates him for being ungrateful, and for the secret, which is now her secret, too. But she decides to stand up to him. She's determined to win the next round. She's up to here with all the sacrifice. She must get her hand on the money!

(...)

The next day she visits the website again. She searches through the films (...) She spots an ad. *"Are you at home? Got a web camera? We have the ideal job for you!"* She clicks on the details. They're looking for women. Age and figure of no consequence. She makes some calculations. Surely, they must pay well. Fifteen or twenty times, and she's sure to have enough money for the procedure. But then she relents. She's not fit to stand in front of a camera any more. They probably would reject her. Besides, that's no job for a decent housewife. What would her kids say? Or her mother? They probably would never talk to her again. But she can't let such an opportunity slip away. (...) After all, what's the big deal? It's just housework in the buff, she tells herself. It's not like cheating, it's just a way to earn some money. Then she thinks that for all she knows, she might even continue doing it once she's got the money. She wouldn't have to beg all the time, like a child.

In the weeks to come, the man notices surprising transformations in his wife. She seems to have grown more youthful. She holds herself better, her hair is always combed and neatly tied in the back, there's a light application of lipstick and eye shadow on her face, and instead of a sweatshirt and pants, she's wearing a blouse and a skirt. He doesn't see her as fat as before. She seems to harbor a secret. One night when the man comes home, she and the kids are already sitting at the counter. The woman turns briefly to greet him, then her husband sees nothing but the back of her neck with those silken brown hairs. It's been ages since I last noticed, he's thinking. He feels he must kiss the back of her neck. But the woman averts him, a habit she's picked up of late. The man has asked her whether anything is the matter, if he's done something wrong, but she just smiles and assures him that everything is fine, except she's tired, she's got so much to do. And so, there's nothing for it, he sits down by the computer again. How nice it would be to watch it along with his wife. But that's out of the question, the man is thinking, surely, she'd threaten him with divorce. (...)

Translated by Judith Sollosy

Maria A. Ioannou

Gavrielidis, Cyprus

People hide in suitcases, cities turn upside down, chests blossom, everyday objects become the protagonists of stories, words disappear, heroes fall, symbols collapse, eventually leading to the enigmatic fall of an eyelash. A fall that reveals to the reader a new perspective of things. A literary quest that shares its path with both personal and sociopolitical psychobiographies, where the absurd becomes the normal and contemporary life a comi-tragic game between the two.

Maria A. Ioannou was born in Limassol, in 1982. She studied English Literature in the UK. Her work has been awarded in both local and international writing competitions. Her first collection of short stories – *The gigantic fall of an eyelash* (Gavrielides Publishing, Athens) – was awarded the Emerging Writer Literary Prize by the Ministry of Education and Culture of Cyprus.

Bőröndben emberek rejtőznek, városok fejtetőre állnak, virág nyílik a mellkason, hétköznapi tárgyak történetek főszereplőivé lépnek elő, szavak tűnnek el, hősök buknak fel, jelképek dőlnek meg, míg végül rejtélyes módon lecsukódik egy szemhéj, új perspektívát nyitva ezzel az olvasó előtt. Az őszinte írói útkeresés váltakozik személyes és társadalompolitikai lélekrajzzal, melyben az abszurd immár természetes, s mindeközben e kettő között zajlik rendületlenül korunk tragikomikus játéka.

María A. Joánu 1982-ben született Limaszolban. Az Egyesült Királyságban angol irodalmat tanult. Írásaival hazai és nemzetközi pályázatokon nyert díjakat. *Mire egy szemhéj lezárul* c. kötetéért Ciprus állami irodalmi díjában részesült elsőkönyves kategóriában.

Η γιγαντιαια πτωση μιας βλεφαριδας

Άνθρωπος στη βαλίτσα

Η ΠΑΛΑΜΗ, τα δάχτυλα, τα νύχια κι οι κλειδώσεις της παρέμεναν γαντζωμένα στη χειρολαβή, σχεδόν βαλσαμωμένα.

Ήταν επενδυμένη με χρυσές λεπτομέρειες στις άκρες και την είχε αγοράσει από outlet store στην Αμερική, τότε που το να ξοδεύεις το μισό μισθό σε αγορές ήταν θέμα επιβίωσης για μια κοπέλα της ηλικίας της. Την έσερνε για χρόνια. Ο χρυσός στη χειρολαβή είχε θαμπώσει. Οι θηλές της μάζεψαν κι έχασαν τη ζωντάνια τους. Το στήθος της έπεσε σαν γέρικο κλαδί, μαζί με τα φύλλα.

Βαλίτσα 168εκ. με 2 ρόδες, με χώρισμα.

Κάποτε κλοτσούσε κι έβγαζε αλλόκοτους, μισοφαγωμένους ήχους λες κι έκρυβε μέσα άνθρωπο.

"Αν…γρ…βαρ…αϊ στο…κρυ…σκασ…μαλακ…φφφ…".

Μα οι άνθρωποι δεν κρύβονταν σε βαλίτσες. Κι οι βαλίτσες δεν ξεσπούσαν σε λυγμούς κάποια σκοταδερά άχρωμα βράδια.

Ο άνδρας της — παντρεμένοι σχεδόν είκοσι πέντε χρόνια - παρέμενε σφηνωμένος. Το σώμα του είχε ατροφήσει εκεί μέσα, άθρεφτο, αθέρμαντο ήταν. Καμιά φορά έσπρωχνε το ύφασμα, χέρια πόδια, αλλάζοντας του μορφή. Άνοιγε με την καύτρα του τσιγάρου του δυο τρεις τρύπες για ν' αναπνέει κι έτσι η ταξιδιωτική βαλίτσα ξεκάπνιζε, σαν καμινάδα. Μα η γυναίκα του δεν μύριζε ούτε τον καπνό ούτε το κάτουρο που έρεε κάθε τόσο, βρομώντας εντόσθια. Τα βίαια χτυπήματα του, οι καταπνιγμένες φωνές του, η επίμονη κι επίπονη προσπάθεια του να ξεφύγει περνούσαν απλώς απαρατήρητα.

"Αν…γρ…βαρ…τσ…πειν…διψ…κρυ…σκασ…μαλακ…ενν…ε…".

Έτσι κι αυτός σταμάτησε να φωνάζει.

"……α……σκα……"

Μαζί με το φαρμάκι κατάπιε και τη μιλιά του.

Κάποτε τον έπιανε ναυτία καθώς αυτή τον κουνούσε πέρα δώθε στο σβολιασμένο δρόμο, στο φρεσκοπλυμένο αυτοκίνητο, στον ταχύ διάδρομο του γυμναστηρίου, στο καρότσι κάποιου αλυσιδωτού πολυκαταστήματος, όμως δεν παραπονιόταν πια. Ξάπλωνε σαν έμβρυο υπομένοντας τα πάντα μέχρι να ξαναγεννηθεί, σιγοτραγουδώντας ένα παλιό νανούρισμα.

Κι η γυναίκα του συνέχιζε να τον κουβαλά με το χέρι κολλημένο και τα φρεσκοβαμμένα νύχια σε πολυτελή σπα, εκθέσεις επίπλου, εξοχικά κι ησυχαστήρια, ακόμη και σε δωμάτια δήθεν εχέμυθων ξενοδοχείων. Εκεί αυτός τ' άκουγε όλα και αρρώσταινε. Τα παράπονά της. Το θαυμασμό της για κάποιον άλλο με τα μισά της χρόνια. Τα κολακευτικά του λόγια. Τις δικές της κραυγές ηδονής και αναστεναγμούς. Θόλωνε, έβγαζε καπνούς μα η βαλίτσα ήταν καλά κλεισμένη κι αυτός είχε περάσει εκεί σχεδόν όλη του τη ζωή.

Δε βούρκωνε πια. Δάγκωνε όμως τα χείλη του πολύ. Ώσπου να ματώσουν. Ένας κόκκινος λεκές εμφανιζόταν μυστηριωδώς στο ύφασμα. Η γυναίκα του το άλλο πρωί

τον έτριβε καλά με απορρυπαντικά και σφουγγάρια, όμως δεν έφευγε. Κι οι τύψεις την έζωναν σαν φίδια.

"Στοίχημα πως δεν του σηκώνεται;", θα άκουγε τη γραμματέα του να λέει σε μια καινούργια συνάδελφο μασώντας τη τσίχλα ρυθμικά. Θα γελούσαν οι δυο τους πολύ. Στο ευρύχωρο γραφείο του. Στη δερμάτινη καρέκλα του. Κοροϊδεύοντας τη συλλογή του (ποιος μαλάκας μαζεύει μινιατούρες καραβιών πια;), κολλώντας τη τσίχλα τους πίσω απ' το κάδρο κι ανοίγοντας τα συρτάρια του ένα ένα.

Θα ήταν μεσημέρι κι η βαλίτσα θα ήταν καρφωμένη και πάλι στο αριστερό χέρι της γυναίκας του, καθώς αυτή θα καταβρόχθιζε τη σαλάτα της με το κατσικίσιο τυρί και καθώς τα παιδιά θα έτρωγαν και πάλι μακαρόνια με άσπρη φυτική κρέμα. Αυτός θα πεινούσε πολύ αλλά πάλι δε θα έβγαζε καμιά φωνή, γιατί θα ήταν εξουθενωμένος και δε θα είχε όρεξη για κλοτσιές κι αγκωνιές εκεί μέσα.

Τα βράδια όμως θ' άλλαζαν όλα. Δε θ' άντεχε άλλο την ησυχία, το σκοτάδι, τη μυρωδιά κλεισούρας και πλαστικούρας. Θα γρονθοκοπούσε, θα ούρλιαζε, θα έκαιγε τη βαλίτσα με την οργή του, θα την έλιωνε. Αυτή θα μαλάκωνε κάθε φορά όλο και περισσότερο. Θα γινόταν πιο ελαστική. Με πιο λεπτή, πιο εύθραυστη επιφάνεια κι αυτός θα αποκτούσε λίγο περισσότερο χώρο. Η γυναίκα του θα ροχάλιζε και ο σκύλος της γειτονιάς απλώς θα γάβγιζε σε κάποιον άγνωστο περαστικό.

Ένα πρωί η γυναίκα του θα ξυπνούσε, θα έπλενε τα δόντια, θα έβαζε μακιγιάζ, θα ετοίμαζε τα παιδιά για το σχολείο, θα έγλειφε το ένα δόντι για να φύγει το υπόλειμμα από κόκκινο κραγιόν, θα μασούσε μια φρυγανιά στα γρήγορα, θα μύριζε το δέρμα της για να νιώσει το άρωμα του άλλου στο σώμα της, θα χαμογελούσε, θα θυμόταν και πάλι τη βαλίτσα πάνω στο δεξί μαξιλάρι του κρεβατιού και θα έτρεχε, θα έτρεχε να την πάρει για να προλάβει το κουδούνι στις επτά και τριάντα ακριβώς.

Αυτή τη φορά όμως η βαλίτσα δε θα ήταν εκεί. Το ύφασμα θα είχε σκιστεί στο κάτω μέρος.

Ο γείτονας με τα ψυχολογικά θα μιλούσε για μια βαλίτσα με πόδια που φάνηκε να τρέχει με δυνατούς γδούπους τα μεσάνυχτα.

Μα κανείς δε θα τον πίστευε.

Κι η βαλίτσα θα συνέχιζε να ξεκαπνίζει...

The Gigantic Fall of an Eyelash

Man in the Suitcase

HER PALM, the fingers, the nails and the joints remained snatched on the handle, almost embalmed.

It was decorated with golden details on the edges. She had bought it from an outlet store in America, at a time when spending half her salary on shopping was a matter of survival for a girl her age. She had been dragging it for years. The gold on the handle was no longer glossy. Her nipples shrunk and lost their beauty. Her breasts hung like withered branches, with the leaves and all.

A suitcase of 168 centimeters with two wheels and a partition.

Sometimes, it kicked and released weird half-heard sounds as if it hid a person inside:

"Op...gr...bor...fu...of...co...shu...assho...fff"

Yet, people don't live in suitcases. And suitcases never burst into tears, some dark and colorless nights.

Her husband – married almost twenty five years – remained dangerously embedded in there. His body diminished day by day. He was given no food, no warmth. From time to time, he pushed the fabric, using both arms and legs, changing its shape. He opened two or three holes with the flame of his cigarette to breathe and therefore, the traveling suitcase puffed smoke, like a chimney.

His wife never smelled his cigarette smoke or the piss that flowed out of that suitcase. His violent beating, his suppressed yelling, his persistent and painful efforts to escape remained unnoticed.

"Op...gr...bo...ts...hun...thir...hi...shu...assho...cca...a..."

So he stopped.

".....s.....k.....ff"

Along with the poison he swallowed all words.

There were times when he felt nauseous, while she dragged him here and there, on the rough streets, in the washed car, on the fast treadmill of the gym, in the cart of a department store. But he never complained. He just took an embryo's position, sucking everything in, waiting to be reborn, humming an old lullaby song.

His wife continued to carry him with her freshly-done nails to luxurious spa resorts, furniture exhibitions, cottages and retreats, even in secret hotel rooms. There, he had heard it all and sickened. Her complaints. Not to mention her admiration for a man half her age. That asshole's flattering words, her sighing and moaning. He lost his temper but the suitcase was carefully sealed. It silenced all screams. That suitcase was now his home.

He no longer sobbed. He bit his lips though. Hard. Until they bled. A red stain mysteriously appeared on the fabric. The next morning, his wife would rub it with sponges and detergents, but the stain wouldn't go away. His wife would feel guilty and she would suffer.

"I bet he can't get an erection!", he would hear his secretary say to a new colleague, while rhythmically chewing her gum. Then they would both laugh. Really loudly. In his spacious office, on his leather chair, making fun of his collection (who collects ship miniatures anyway?), sticking the gum under a picture on the wall and opening his private drawers one by one.

It would be noon and the suitcase would still be attached to his wife's left hand. She would devour her goat's cheese salad and the kids would have pasta again, with vegetarian white sauce. He would starve but he would suppress any possible feeling. He would be exhausted and there would be no more strength to kick or push.

At nights, everything would change. He would no longer bear the silence, the darkness, the claustrophobic smell of plastic. He would punch, yell, burn the suitcase with his rage, he would melt it. The suitcase would get more and more flexible, with a thinner and more fragile surface and he would gain more space.

His wife would snore and a dog from outside would just bark at a stranger.

One morning, his wife would wake up. She would wash her teeth, put on her make up, get the kids ready for school, lick one tooth to remove red lipstick. She would chew a toast really fast and smell her skin to feel that asshole's after-shave on her body.

Then, she would smile, she would remember the suitcase on the right pillow of the bed and she would run, she would run to get it in order to reach school on time: 7:30 sharp.

This time the suitcase would not be there. The fabric would be torn on its lower part.

The crazy neighbor would talk about a suitcase with feet he saw running with great noise at midnight.

Yet, nobody would believe him.

And the suitcase would continue to puff...

Translated by Despina Pirketti

Mire egy szemhéj lezárul

Ember a bőröndben

A nő keze, az ujjai, a körme, az ujjpercei teljesen a bőrönd füléhez tapadtak, mintha oda lennének fagyva.

A sarkán aranydíszítéses bőröndöt Amerikában egy outlet üzletben vásárolta akkoriban, amikor egy lány az ő korában még nem engedhette meg magának, hogy a fele fizetését elvásárolja. Éveken keresztül hurcolta azt a bőröndöt. Aranyfogantyúja egészen homályos lett. Időközben a nő mellbimbója is elvesztette hajdani ruganyosságát. A melle is megereszkedett, mint a száraz gally a lehullani készülő falevél súlya alatt.

168 cm-es, rekeszes, kétkerekes a bőrönd.

Időnként megbillent, és fura, elfojtott hangokat adott ki magából, mintha lenne benne valaki.

„Ha...pr...un...jaj eb...an...kib...hi...fff...".

Csakhogy emberek nem szoktak bőröndbe bújni. Meg a bőröndök se szoktak könnyekre fakadni a komor, esti sötétben.

A nő férje – majd' huszonöt év házasság után – beleszorult. A teste elsorvadt, ételt nem vett magához, egészen kihűlt. Időnként kézzel-lábbal lökött egyet a bőrönd falán, úgy változtatta testhelyzetét. A cigarettája parazsával égetett rajta két-három lyukat, azon keresztül kapott levegőt, füstölt a bőrönd, mint a gyárkémény. De a felesége nem érezte sem a füstöt, sem a kicsorgó húgy szagát, pedig elég átható volt. A férfi hiába dörömbölt, hiába kiabált fojtott hangon, kitartó fáradozása ellenére egyszerűen észrevétlen maradt.

„Ha...pr...un...ci...éh...szo...hi...kib...dö...na...á...".

Így aztán egy idő után nem is kiabált többet.

„.....á.....kib....."

A méreggel együtt lenyelte azt is, amit mondani akart volna.

Időnként rájött az émelygés, ahogy ide-oda himbálózott vele a bőrönd a göröngyös úton, a frissen mosott autóban, a konditerem futópadján, az üzletlánchoz tartozó hipermarket bevásárlókocsijában, de ő sose panaszkodott már. Felvette a magzati pózt, és mindent elviselt, amíg újból világra nem jön, és közben egy régi altatódalt dúdolt.

És a felesége egyre csak cipelte, hozzáragadt a keze, a frissen lakkozott körme, hordta magával luxus SPA-ba, lakberendezési kiállításra, hétvégi házba, nyaralóba, sőt még félreeső szállodai szobákba is. Ott a férfi hallott mindent, bele is betegedett. Ahogy a nő panasz-

kodott. Ahogy lelkesedett azért a másik férfiért, aki fele annyi idős volt, mint ő. Ahogy hízeleg. Ahogy kéjesen nyögdécsel és a sóhajtozik. A férfi teljesen kiborult, tajtékzott, ám a bőrönd jól le volt zárva, ő meg jószerivel az egész életét benne töltötte.

Nem búsult már. A szája szélét viszont annál jobban rágta. Annyira, hogy már vérzett is. Egy rejtélyes piros folt keletkezett a bőrönd szövetén. Ha esetleg a felesége esetleg másnap reggel alaposan áttörölné mosószeres szivaccsal, akkor se jönne ki. Bűntudatot érezne, mardosná a lelkiismeret.

— Fogadjunk, hogy nem áll föl neki! — hallaná, amint a titkárnője ezt mondja egy új kolléganőjének, miközben ütemesen rágja a rágógumit. Mind a ketten nagyon nevetnének. Jó hangosan. A tágas irodájában. A bőrszékén. Közben a gyűjteményét dicsérnék (ki a franc gyűjt már manapság miniatűr hajókat?), rágógumiját az egyik kép hátoldalára ragasztaná, majd egyenként kihúzogatná az összes fiókját.

Délben aztán a bőrönd megint a felesége bal kezében landolna, sietve befalná a kecskesajtos salátáját, közben a gyerekek is ennék megint a fehér növényi tejszínes szósszal készült tésztájukat. A férfi éhes lenne, de megint csak hallgatna, mert nyilván olyan kimerült lenne, hogy nem volna kedve rugdosni meg feszegetni a bőrönd falát.

Estére azonban minden megváltozna. Már nem bírná tovább a mozdulatlanságot, a sötétet, az áporodott bőröndszagot. Legszívesebben ököllel verné a bőrönd falát, ordítana, haragjával lángra lobbantaná a bőrönd anyagát, attól meglágyulna, meg is olvadna talán. Egyre puhább lenne. Egyre vékonyabb, egyre rugalmasabb, így neki is mindig egy kicsivel több hely jutna benne. A felesége horkolna, a szomszéd kutyája pedig egyszerűen csak egy arra járó idegenre ugatna.

Igen, majd akkor, egy reggel a felesége felébredne, megmosná a fogát, kisminkelné magát, elindítaná iskolába a gyerekeket, lenyalná az egyik fogáról a rákenődött a rúzsmaradékot, gyorsan bekapna egy melegszendvicset, és megszagolná a bőrét, hogy érzi-e rajta annak a másik férfinak az illatát, mosolyogna, eszébe jutna megint, hogy ott van a bőrönd az ágyban a jobb oldali párnán, és futna, rohanna, hogy pontban hét harmincra beérjen az iskolába csengetésre.

Akkor azonban a bőrönd már nem lenne ott. Az alján ki lenne hasítva a szövet.

A bolond szomszéd azt mondaná majd, ő csak annyit látott, hogy egyszer csak elment előttük egy két lábon járó bőrönd, szaladt öles léptekkel az éjszaka közepén.

De senki sem hinne neki.

És a bőrönd csak füstölgött tovább...

Pávai Patak Márta fordítása

Vessela Lyahova

Refugees is an epic tale about the fate of the Bulgarian minority in Northern Greece and its expulsion from the region during the Second World War. Italy attacked Greece in 1940, putting an end to the peaceful life of several Bulgarian families living there. How they survived the war, their hopes that the Aegean Region would be annexed by Bulgaria, their view on the civil unrest in Greece, their forcible relocation to Bulgaria, the attempts to change their sense of ethnic identity, and their resistance to repression – all of this forms the novel's intricate, gripping plot.

Vessela Lyahova (b.1961) has published short stories and theater reviews. *Refugees* is her third book and her first novel. It was nominated for the Helicon National Literary Prize for Prose in 2013.

A *Földönfutók* az Észak-Görögországban élő bolgár kisebbség sorsáról és a II. világháború alatti elűzetéséről szóló történet. Olaszország 1940-ben megtámadta Görögországot, és ez véget vetett néhány ott élő bolgár család békés mindennapjainak. Hogyan élték át a háborút, hogyan remélték az Égei tengeri partvidék Bulgáriához csatolását, hogyan viszonyultak az ország belső konfliktusaihoz, hogyan telepítették ki őket, hogyan próbálták megváltoztatni identitásukat, hogyan viselték a retorziókat – mindez szövevényes cselekménnyé áll össze. A regény az egyéni és kollektív lét, az ember és környezete, a hatalom és az igazság ma megint időszerű kérdéseit feszegeti.

Veszela Ljahova (1961) elbeszéléseket és színházi kritikákat publikál. A *Földönfutók* a harmadik könyve és az első regénye. 2013-ban Helikon-díjra jelölték Bulgáriában.

Бежанци

През следващите дни Неда очакваше тримата мъже да дойдат отново. Гледаше уплашена, угнетена, с дълбоки тъмни очи, сякаш чакаше самата смърт. Престана да ходи на работа, прибра се горе, дори на двора не стъпваше и не пускаше и детето. Нощем не можеше да мигне. А ако се унесе, надвита от умората, присънват й се кошмари на най-грозно и срамно насилие. В такива мигове се събуждаше със сподавен вик, с разтуптяно сърце и макар да знае – това е само сън, не може да се успокои.

Една сутрин докторът изпрати да проверят дали не е болна. Слугата си отиде, а Неда, сякаш беше чакала само това, се преоблече, оправи се, взе документите, които беше намерила измежду книжата на Георги, и като заръча на Майрям да наглежда детето, излезе. Арменката подвикна след нея през вратата "Къде?", но като не получи отговор, прекръсти се и си каза "Пази се!"

Д-р Андонис имаше пациентки, но като му съобщиха, че е тук, прие я веднага.

В безсънните си нощи Неда беше обмисляла какво ще каже, какви думи да използва пред доктора. Той е учен и добър човек, би я разбрал. Но той не знае нищо, нищичко за преживелиците й. Значи трябва да му разправи всичко, от началото, от смъртта на Гошо… Като видя обаче познатия дом, чистата чакалня с широкото стълбище към стаите на втория етаж, като усети спокойствието на подредения чужд живот, си каза: какво го интересуват него моите кошмари! Нима не ми помогна достатъчно – веднъж да добия дете, втори път да получа препитание. Какво повече очаквам от него! Та той е само лекар, не магьосник! В колебанието си бе готова да се върне, но вече беше твърде късно.

Д-р Андонис я посрещна в кабинета си и видимо загрижен я попита какво има.

Неда отвърна първото, което й дойде на ум:

– Аз трябва да напусна Гърция – и млъкна.

Млъкна, защото за пръв път изричаше ясно тази мисъл и се учуди, че прозвуча като важно и мъчително решение. Беше прехвърляла какво ли не в главата си, а всъщност го е прикривала зад някакви мъгляви убеждения: че не бива да се бои, че ще се справи, че за да спаси детето си, е готова на всичко и Бог знае какво още. А то било толкова просто: ще напусне Гърция. Това е нейното спасение, това искаха мъчителите й, това й казваха да стори родните, това очакваше от нея самата Гърция. Мигновено изпита облекчение. Разбира се, това значи край! Край на целия тоя живот: Драма, белият двор, работата при доктора, спретнатата престилка, неделните гробища… Неда преглътна и вече с укрепнал глас повтори:

– Аз трябва да напусна Гърция.

– Защо? – попита д-р Андонис. Вълната на масовите изселения бе преминала. Той обаче знаеше и друго: сътресенията на политическата неустановеност отбрулват най-беззащитните.

– Имах премеждие, от което разбрах, че за мен, българката, няма място тук.

– Работата ви при мен е гарантирана…

– Вие не сте цяла Гърция, д-р Андонис – поклати глава Неда.

Докторът премълча. Неда знаеше: не може да не разбира какво става в страната, как владее произволът.

– Нямам време повече, те ще се върнат всеки момент и няма да се церемонят с мен – продължи Неда, придавайки на тона си деловитост, в която скри огромното си съжаление и болка. Така помагаше и на него, да не се чувства като при раздяла. – За жалост, трябват ми пари. – Неда се запъна, но само за миг. – Дали бихте могли да ми заемете срещу тоя имот…

Тя бръкна в чантичката си и извади прегънати листове. Д-р Андонис повдигна вежди въпросително. Той не каза нищо, изобщо не посегна към листата.

– Преди да загине, мъжът ми купи една градина. Всъщност заради тази градина ме тормозят. Той казваше, че е чудесна за чифлик…

Д-р Андонис се усмихна неловко и я прекъсна:

– Неда, аз съм лекар, не чифликчия!

Тя кимна, но го погледна разочаровано. Прибра листовете обратно.

– Естествено. Но аз нямам нито друго нещо да ви предложа, нито време, за да търся на кого да продам…

Той я погледна, както й се стори, доброжелателно.

– Аз не очаквам предложение от вас. Почакайте ме – каза той и излезе от стаята.

Неда остана сама в сконфузено очакване. Трябваше да признае, че няма човек, който би купил имот за пет минути. Значи все пак бе дошла да моли, най-унизително да моли за помощ. Но той с нищо не й показа унижението й, дори продължи да й говори на ви, както преди. Благородството му я отърваваше от неудобството на нейното положение. А той е също грък… Огледа се наоколо. Навярно вижда всичко това за последен път. Стана й тъжно и смешно едновременно. Беше седнала на пациентската кушетка, покрита с бяло хасе, същото хасе, за което се грижеше тя, переше го, гладеше го, подреждаше го… Всичко й беше познато, дори близко. Не й било съдено да бъде своя тук.

Д-р Андонис се върна бързо.

– Вие не ми казахте какво се е случило, но разбирам, че е нещо твърде сериозно. Аз няма да ви разубеждавам в решението ви, само знайте, че няма да ви е лесно. – Той извади от джоба си свити на две банкноти. – Това е заплатата ви за последния месец – подаде й ги той.

По дебелината им Неда прецени, че са доста повече, от това, което й се полага. Тя се изправи и понечи да оспори. Усетил по изражението й, д-р Андонис я спря:

– Моля Ви, недейте, не се чувствайте задължена! Бездруго бях много доволен от работата ви. Жалко, че си отивате. – Той помълча за миг и добави: – Пазете се. Желая ви щастие.

– Щастие? – усмихна се горчиво Неда. – Има ли щастлива вдовица, докторе? Или щастлив бездомник? Или щастлив мухаджир? Ако е рекъл Господ, да отведа детето си оттатък, дано на него да е отредено щастие…

Тя си тръгна. Той я изпрати до вратата. Вече вън й протегна ръка и тихо, едва чуто изрече:

– Срам ме е от това, което ви причинява моята родина.

– Надали ще се видим повече с вас. Знайте, че ние с покойния ми мъж не одобрявахме това, което тогава сториха с вас.

Доктор Андонис повдигна рамене:

– Знаете ли, най-жалкото от всичко е, че помежду ни се разсажда злото. А ние си приличаме.

Преди да завие зад ъгъла, Неда се извърна назад. Докторът още стоеше на вратата. Тя стисна чантичката, в която при документите лежаха парите, пресече улицата с решителна крачка и повече не се обърна нито веднъж.

Refugees

Over the next few days, Neda kept expecting the three men to come back. Frightened, morose, she kept glancing around with deep, dark eyes, as if waiting for death itself. She quit going to work, she retreated upstairs, she didn't even set foot in the yard, nor did she let her daughter go outside. She couldn't sleep a wink at night. And if she happened to drift off, overcome by exhaustion, she would have nightmares of the most horrible, shameful violence. At such moments, she would awaken with a strangled cry, her heart pounding, and even though she knew it was just a dream, she could not calm down.

One day the doctor she worked for sent someone to check whether she was sick. The servant left, and Neda, as if this was just what she had been waiting for, got dressed, straightened herself up, grabbed the documents she had found amidst Georgi's papers, and went out, telling Maryam to keep an eye on the girl. The Armenian woman called after her through the door: "Where to?" but after not receiving an answer, she crossed herself and said: "Be careful!"

Dr. Andonis had patients, but when they told him she was here, he saw her immediately.

During those sleepless nights, Neda had thought about what she would say, what words she would use in front of the doctor. He was an educated, good man, he would understand where she was coming from. But he had no idea, not a single inkling, of what she had been through. So that meant she would have to tell him everything, from the beginning, starting with Georgi's death... When she saw the familiar house, however, and the clean waiting room with the wide staircase leading towards the rooms on the second floor, when she sensed the peacefulness of someone else's well-ordered life, she said to herself: what does he care about my nightmares! Hasn't he already helped me enough – once to have a child, then again to earn a living. What more could I ask of him! After all, he's only a doctor, not a magician! Hesitating, she was ready to turn back, but it was already too late.

Dr. Andonis received her in his office and, clearly concerned, asked her what was the matter.

Neda said the first thing that popped into her head: "I have to leave Greece," and fell silent.

She fell silent because she had uttered that thought clearly for the first time and was amazed that it sounded like an important and painful decision. She had been juggling all sorts of thoughts in her head, and actually had hidden this thought behind certain hazy beliefs: that she shouldn't be afraid, that she would manage, that she would stop at nothing to save her child, and Lord knows what else. Yet it was so simple: she would leave Greece. That was her salvation, that's what her tormentors wanted, that's what her relatives had

been telling her to do, that's what Greece itself expected of her. She instantly felt relief. Of course, that meant the end! The end of that whole life: Drama, the white courtyard, her job at the doctor's office, the tidy white coat, Sunday visits to the cemetery... Neda swallowed and repeated again, now in a stronger voice: "I have to leave Greece."

"Why?" Dr. Andonis asked. The wave of mass emigration had passed. However, another thing was clear to him as well: jolts of political uncertainty always swept away the most defenseless.

"I had a close shave that made it clear to me that I, as a Bulgarian, have no place here."

"Your job here with me is guaranteed..."

"You are not the whole of Greece, Dr. Andonis," Neda said, shaking her head.

The doctor fell silent. Neda knew: there was no way he didn't realize what was going on in the country, how lawlessness reigned.

"I'm out of time, they'll come back any minute and they won't stand on ceremony with me," Neda continued, giving her tone a business-like edge so as to hide her enormous regret and grief. This helped him as well, so he wouldn't feel as if he were facing a painful farewell. "Unfortunately, I need money." Neda faltered, but only for a moment. "Would you be willing to give me a loan against this property..."

She reached into her purse and pulled out the folded papers. Dr. Andonis raised his eyebrows quizzically. He didn't say anything, he didn't even reach out for the documents.

"Before he died, my husband bought an orchard. Actually, that orchard is the reason they're tormenting me. He always said it would make a wonderful little farm..."

Dr. Andonis smiled uneasily and interrupted her: "Neda, I'm a doctor, not a farmer!"

She nodded, but looked at him with disappointment. She put the papers back in her purse.

"Of course. But I have nothing else to offer you nor do I have time to find someone to sell it to..."

He looked at her kindly, it seemed.

"I don't expect any kind of offer from you. Wait for me for a moment," he said and left the room.

Neda was left alone in embarrassed anticipation. She had to admit to herself that no one would buy a property in five minutes. So that means she had nevertheless come here to beg, to beg for help in the most humiliating way. But he did not acknowledge her humiliation in any way, he even continued addressing her politely, just as before. His nobleness had spared her from the awkwardness of her position. Yet he was also a Greek... She looked around. She was most likely seeing all of this for the last time. She felt sad and amused at the same time. She had sat on the examination table covered with a white sheet, the same white sheet she had later taken care of, washing it, ironing it, folding it... Everything was so familiar, even dear to her. She was not destined to be at home here.

Dr. Andonis quickly returned.

"You didn't tell me what happened, but I understand that it is something quite serious. I'm not going to try to change your mind, just know that you won't have an easy time of it." He took a wad of folded bills out of his pocket. "This is your salary for the past month," he said, handing her the money.

From the thickness, Neda could tell that it was quite a bit more than she was due. She straightened up and opened her mouth to protest. Judging her intentions from her expression, Dr. Andonis cut her off: "Please don't, don't feel obliged! In any case, I was very happy

with your work. It's too bad you're leaving." He fell silent for a moment before adding: "Take care. I wish you happiness."

"Happiness?" Neda smiled bitterly. "Is there such a thing as a happy widow, doctor? Or a happy homeless person? Or a happy refugee? God willing, I'll bring my child across the border, hopefully happiness is in her destiny...

She turned to leave. He saw her to the door. When they were outside, he stretched out is hand and quietly, almost inaudibly, said: "I'm ashamed of what my homeland has done to you."

"I doubt we'll ever see each other again. But please know that my late husband and I did not approve of what they did to you when the Bulgarian authorities ran you out."

Dr. Andonis shrugged: "You know what? The saddest part of all is that they have sown hatred between us. Yet we are so alike."

Before she turned the corner, Neda looked back. The doctor was still standing in the doorway. She clutched her purse, containing the money amidst the documents, crossed the street with a decisive stride and never once looked back again.

Translated by Angela Rodel

Földönfutók

A következő napokban Neda a három férfi visszatértét várta. Rémült, szorongó pillantása, mélyen ülő, sötét szeme mintha magát a halált várta volna. Nem járt munkába, odafenn húzódott meg, még az udvarra sem lépett ki, és a gyereket sem engedte kimenni. Éjszakánként le sem hunyta a szemét. Ha pedig legyűrte a fáradtság és elszundított, a legádázabb és legszégyenletesebb erőszak rémképei gyötörték. Ilyenkor elfojtott sikollyal, vadul dobogó szívvel ébredt, és bár tudta, hogy csak álom, nem tudott megnyugodni.

Egy reggel a doktor érte küldött, hogy nem beteg-e. A szolga elment, Neda pedig, mintha csak erre várt volna, átöltözött, rendbe szedte magát, fogta az írásokat, amelyeket Georgi papírjai között talált, és meghagyva Mirjamnak, hogy viseljen gondot a gyerekre, elhagyta a házat. Az örmény nő az ajtón át utána kiáltott: „Hova?", de minthogy nem kapott választ, keresztet vetett és azt mondta „Vigyázz magadra!"

Dr. Andonisznak több betege volt, de amikor jelentették, hogy itt van, azonnal fogadta.

Az álmatlan éjszakákon Neda már kitalálta, mit fog mondani, milyen szavakat fog használni a doktor előtt. Tanult és jó ember, meg fogja érteni. Ám semmit, de semmit nem tud arról, amit ő átélt. Tehát mindent el kell mondania, az elejétől, Goso halálától kezdve... Amikor azonban meglátta az ismerős házat, a tiszta várót, az emeleti szobákhoz vezető széles lépcsőt, amint megérezte a rendezett idegen élet nyugalmát, azt mondta magában: ugyan mit érdeklik őt az én rémálmaim! Nem segített talán eleget – először a gyereknél, másodszor hogy élelemhez jussak? Mit várok még tőle? Hiszen csak orvos, nem varázsló! Tétovaságában már-már visszafordult, de már késő volt.

Dr. Andonisz a rendelőjében fogadta, és meglehetősen gondterhelten kérdezte, mi van.

Neda az első dogot válaszolta, ami eszébe jutott:

– El kell hagynom Görögországot – és elhallgatott.

Elhallgatott, mert először fogalmazta meg világosan ezt a gondolatot, és elámult, hogy milyen fontos és megszenvedett döntésnek hangzott. Mi minden meg nem fordult a fejében, de voltaképpen valami homályos meggyőződés mögé rejtette: hogy nem szabad félnie, hogy boldogulni fog, hogy a gyermeke megmentése érdekében mindenre kész, és így tovább. Pedig milyen egyszerű: elhagyja Görögországot. Ez az ő menekvése, ezt akarták a kínzói, erre biztatták a rokonai, ezt várja tőle maga Görögország is. Nyomban megkönnyebbült. Persze ez azt jelenti, hogy vége! Vége ennek az egész életnek: Drama, a fehér udvar, a munka a doktornál, a takaros köpeny, a vasárnapi temetőjárás... Neda nyelt egyet, és már határozottabb hangon megismételte:

— El kell hagynom Görögországot.

— Miért? — kérdezte dr. Andonisz. A tömeges kitelepülési hullám elmúlt. Ő azonban mást is tudott: a politikai bizonytalanság földcsuszamlásai a legvédtelenebbeket sodorják magukkal.

— Történtek velem olyan dolgok, amelyek meggyőztek, hogy bolgárként nekem nincs itt keresnivalóm.

— Nálam garantált a munkája...

— Ön nem az egész Görögország, Andonisz doktor — rázta a fejét Neda.

A doktor hallgatott. Neda tudta: lehetetlen, hogy ne értse, mi történik az országban, ahol eluralkodott az önkény.

— Nincs több időm, bármelyik pillanatban visszajöhetnek, és nem fognak velem kesztyűs kézzel bánni — folytatta Neda, tárgyilagosnak szánt hangon, hogy ne tűnjön búcsúzkodásnak. — Sajnos pénzre van szükségem — Neda megakadt, de csak egy pillanatra. — Tudna nekem e birtokért cserébe...

Kotorászott a retiküljében, és összehajtott papírokat vett elő. Dr. Andonisz kérdőn felvonta a szemöldökét. Nem szólt semmit, nem is nyúlt a papírok után.

— Mielőtt elesett, a férjem vett nekem egy kertet. Voltaképpen ezért a kertért zaklatnak. Azt mondta, remek tanya válna belőle...

Dr. Andonisz zavartan elmosolyodott és félbeszakította:

— Neda, én orvos vagyok, nem tanyásgazda!

Az asszony bólintott, de csalódottan nézett rá. Eltette a papírokat.

— Természetesen. De semmi mást nem tudok felajánlani, és időm sincs, hogy vevőt keressek...

A férfi ránézett, úgy érezte, jóindulattal.

— Nem várok magától ajánlatot. Várjon egy kicsit — mondta, és kiment a szobából.

Neda egyedül maradt, zavart várakozással. Be kellett ismernie, hogy nincs ember, aki öt perc alatt vásárolna birtokot. Tehát mégis könyörögni jött, könyörögni a legmegalázóbb módon. De a férfi egyáltalán nem akarta megalázni, sőt továbbra is magázta, mint korábban. Nemeslelkűsége megszabadította Nedát a helyzete miatt érzett kényelmetlenségtől. Pedig görög ő is... Körülnézett. Bizonyára utoljára látja mindezt. Egyszerre öntötte el a szomorúság és a nevethetnék. A fehér vászonnal letakart vizsgáló díványon ült, azon a vásznon, amelyről ő gondoskodott, mosta, vasalta, hajtogatta... Minden ismerős volt, sőt a szívéhez nőtt. Nem adatott meg neki, hogy itthon érezze magát.

Dr. Andonisz hamar visszajött.

— Nem mondta el, hogy mi történt, de feltételezem, hogy valami nagyon komoly. Nem fogom lebeszélni az elhatározásáról, de jó, ha tudja, hogy nem lesz könnyű. — Félbehajtott bankjegyköteget vett elő a zsebéből — Ez az utolsó havi fizetése — nyújtotta át.

A vastagsága alapján Neda úgy vélte, hogy jóval több annál, mint ami jár neki. Felállt, és tiltakozni próbált. Arckifejezését látva, dr. Andonisz félbeszakította:

– Kérem, ne, ne érezze lekötelezve magát! Amúgy is nagyon meg voltam elégedve a munkájával. Kár, hogy elmegy. – Hallgatott egy pillanatig, majd hozzátette: – Vigyázzon magára. Sok szerencsét kívánok.

– Szerencsét? – mosolyodott el keserűen Neda. – Van talán szerencsés özvegyasszony, doktor? Vagy szerencsés hajléktalan? Netán szerencsés földönfutó? Ha Isten is úgy akarja, átviszem a gyerekemet, hátha őt nem kerüli el a szerencse...

Elindult. A férfi az ajtóig kísérte. Már az ajtón kívül kezet nyújtott neki, és halkan, alig hallhatóan így szólt.

– Szégyellem magam azért, amit a hazám okozott önnek.

– Aligha látjuk egymást még egyszer. Tudnia kell, hogy mi a boldogult férjemmel nem helyeseltük azt, amit akkor önnel tettek.

Andonisz doktor vállat vont:

– Tudja, az egészben az a legszomorúbb, hogy befészkelt közénk a gonosz. Pedig hasonlítunk egymásra.

Mielőtt befordult volna a sarkon, Neda hátranézett. A doktor még mindig az ajtóban állt. Az asszony megmarkolta a retiküljét, benne az iratokkal és a pénzzel, határozott léptekkel átment az utcán, és többé már nem fordult vissza.

Csikhelyi Lenke fordítása

Marco Magini

Giunti Editore, Italy

As if I were alone is an emotionally powerful novel. The retelling of the massacre and of the subsequent trial at the International Criminal Tribunal is in the hands of three characters, all of whose voices alternate as if in a musical score. The voice of the Spanish magistrate, Romeo Gonzalez, narrates the events of the trial with the conclusion: "At Srebrenica the only way one could remain innocent was to die." A similar conclusion could be the epigraph of the other two voices: that of Dirk, a Dutch soldier in the 'Dutchbat', incapable of preventing the massacre; and that of Drazen, a volunteer member of the Serbian army.

Marco Magini (1985, Arezzo) For study and for work, he has lived int he UK, Canada, the United States, Belgium, Turkey and India. Today he resides in Zurich, where he works in the field of climate change and sustainable economics. His first novel was finalist at the Calvino Prize in 2013.

A *Mintha egyedül volnál* a srebrenicai mészárlásról és a nemzetközi bíróság elé kerüléséről szól, három elbeszélő nézőpontjából: a spanyol magisztrátus az ítélkezés folyamatába nyújt betekintést, Dirk, a holland katona abba, hogyan nem sikerült megakadályozniuk a vérengzést, és Drazen, a szerb oldalon harcoló és végül elítélt önkéntes abba, hogyan sodródott az eseményekbe, ahol „ártatlan csak az maradhatott, aki meghalt".

Marco Magini (1985, Arezzo) nemzetközi gazdaságpolitikát tanult a London School of Economics-on. Jelenleg Zürichben él és a klímaváltozás és a fenntartható gazdaság témáival foglalkozik. Regényével tavaly bejutott a rangos olasz Calvino-díj döntőjébe.

Come fossi solo

il centro di reclutamento si trova nella palestra umida di una scuola elementare.

Irina non ha capito perché sono venuto qui; come potrebbe. Lei che si era innamorata di un capellone estroverso con la chitarra in mano e si trova adesso a vederlo con la terza divisa indosso. In fondo, a chi dovrei fare la guerra, io? Io che dovrei essere considerato un vero jugoslavo, un pezzo quasi unico. Sono nato a pochi chilometri da qui, nella parte a maggioranza serba della Bosnia Erzegovina da genitori croati. Non che questo facesse una grande differenza per me. La mia generazione non si è mai domandata se la ragazza con la quale uscivamo fosse serba o croata, o se il compagno di squadra fosse musulmano. Certo, sapevamo chi osservava il Ramadan e chi festeggiava il Natale, ma il paese dove sono nato è troppo piccolo perché ci permettessimo di non frequentare qualcuno per dettagli del genere.

Siamo una ventina in fila, tutti molto giovani, è evidente che stanno raschiando il fondo del barile. In un momento come questo fare il soldato è l'unico mestiere sicuro. Se sei dalla parte giusta sai che tua figlia avrà sempre da mangiare e che nessuno toccherà tua moglie. Troppo pochi i soldi rimasti per ascoltare le obiezioni di Irina. La guerra non durerà tanto, devo solo stare attento a non fare cazzate e sarò presto a casa. Non sono un eroe e non ho intenzione di diventarlo adesso.

La mia terza divisa. A diciotto anni, durante il servizio di leva, mi addestrai in quel minestrone che era l'esercito jugoslavo. Iniziai nel gennaio del '90, e fui assegnato a una base a pochi chilometri da Sisak. Era la prima volta che prendevo in mano un fucile, se si escludono le rare battute di caccia alle tortore con mio nonno. Il 13 maggio era una domenica. Libera uscita solo il sabato, ma la domenica non ci pesava, dato che potevamo guardare la partita tutti insieme in caserma. C'era una piccola televisione in sala mensa, appoggiata su un ripiano a due metri dal suolo. Quella sera al Maksimir si giocava Dinamo Zagabria-Stella Rossa di Belgrado. Non sono mai stato un grande appassionato di calcio, ma avevo imparato che nell'esercito è importante farsi piacere quello che piace agli altri se non vuoi trovarti da solo. Nell'esercito non conviene giocare a fare i diversi, bisogna stringere più rapporti possibili se si vogliono passare dei mesi sereni. Inoltre, guardandomi con gli occhi di adesso, mi accorgo di avere sempre sentito il complesso del diciottenne proveniente da un piccolo paesino di campagna che della vita aveva sperimentato ancora poco. Da giorni si parlava della partita. C'erano già stati disordini l'anno prima a Belgrado e la paura che la recente elezione di Tuđman avesse ulteriormente scaldato gli animi era davvero tanta. Allora non mi interessavo di politica e non sospettavo ancora che saremmo stati tutti costretti a interessarcene di lì a poco. Cresciuta dopo la morte di Tito, la mia generazione era molto più interessata alla separazione dei Police che a quella della Repubblica Jugoslava. Federazione, confederazione, parole molto, molto lontane dai nostri pensieri.

Mi viene in mente il giorno in cui iniziò la mia presa di coscienza di quello che stava realmente succedendo nel mio paese. Forse non compresi, ma sentii chiaramente che qualcosa era cambiato. Ricordo l'invasione di campo dei tifosi croati e Boban, capitano della Dinamo Zagabria, girarsi, alzare la testa, prendere la rincorsa e saltare davanti al poliziotto

colpendolo con un calcio sul viso, difesa istintiva rispetto a quello che stava succedendo. Di tutti i disordini che ebbero luogo quel giorno, dei militari in tenuta antisommossa, dei feriti stesi a terra, di tutto ciò, io ricordo solo Boban e il suo calcio al volo.

Mi sono spesso domandato se Boban fosse cosciente delle conseguenze del suo gesto, se si rendesse conto di quello che avrebbe significato. Probabilmente no. Quel calcio, trasmesso e ritrasmesso in televisione, avrebbe finito per assumere una vita propria, per diventare un qualcosa di esterno e autonomo rispetto al suo autore e alle sue reali intenzioni. Quel calcio imponeva che prendessimo una posizione, a quel calcio non si poteva rimanere indifferenti.

Boban in quel momento era diventato paladino della nazione croata, la decisione era stare dalla parte di Boban o dalla parte del poliziotto: decidere, come diceva Tuđman, se la Croazia aveva davvero ragione di esistere o se, come già urlava Milošević, la vecchia Jugoslavia dovesse andare avanti così com'era.

Quel calcio diventò l'unico argomento di discussione durante i pasti nei giorni che seguirono. Per la prima volta nella storia dell'esercito jugoslavo, fino a allora principale palestra per la creazione della nazione, fecero la loro comparsa espressioni come *turco* o *croato*, appellativi dispregiativi che cominciarono a tracciare invisibili confini tra noi commilitoni. Fu, credo in quella occasione, che molti dei miei compagni si scoprirono *croati* o meglio *figli della nazione croata*, come li definiva in quel periodo il nuovo primo ministro Tuđman. Ricordo come si sentirono toccati nel profondo, anche se, con gli occhi di adesso, mi pare di poterlo interpretare come un'infatuazione giovanile, come il desiderio di definirsi attraverso una presunta diversità, piuttosto che una vera e propria convinzione politica. Fatto sta che in poche settimane ognuno sentì il bisogno di schierarsi dalla propria parte e si dichiarò pronto a imbracciare le armi nel caso che le sue richieste non fossero accolte. Fedele al mio desiderio di invisibilità, assistevo a lunghe discussioni in silenzio, cercando di separare i contendenti quando finivano per venire alle mani. Ripensando adesso agli ultimi mesi del mio servizio militare, ho un ricordo molto sfocato, come se stessi osservando la mia vita da spettatore, senza prenderne parte. L'unico sentimento ancora nitido è l'ansia di ritornare a casa il più presto possibile.

As if I were alone

Dražen

The recruitment centre is in a damp primary school gym.

Irina does not understand why I came here, and how could she. She fell in love with a long-haired extrovert with a guitar slung over his shoulder and now she finds herself looking at him wearing his third military uniform. In the end, whom should I be at war against? I, who should be considered a true Yugoslav, practically one of a kind. I was born only a few kilometers from here, in the Serbian area of Bosnia and Herzegovina, to Croatian parents. Not that this made much difference to me. My generation never asked if the girl we were dating with was Serbian or Croatian, or if our team member was Muslim. Of course, you knew who observed Ramadan and who celebrated Christmas, but the country I was born in was too small to allow us to exclude friendships based on these details.

There are twenty or so of us in a row, all very young, it is clear that they are scraping the bottom of the barrel. Being a soldier at a time like this is the only safe job. If you are on the right side, you know your daughter will never go hungry and that no one will touch your wife. There isn't enough money left to listen to Irina's objections. The war won't last long; I just have to make sure I don't do anything stupid and I'll soon be back home. I'm no hero and I certainly don't intend to become one now.

My third uniform. At eighteen, during national service, I was trained in that mixed bag that was the Yugoslav army. I started in January 1990, and was posted to a base a few kilometres outside Sisak. Apart from the occasional hunt for turtle doves with my grandfather, that was the first time I had held a rifle. May 13th was a Sunday. Saturday was the only leave day but Sundays weren't so bad, given that we were all allowed to watch the match together in the barracks. There was a little television in the canteen, on a shelf two meters above the ground. That evening at the Maksimir stadium, Dinamo Zagabria was playing Stella Rossa. I'd never been a great football fanatic, but I had learned that if you don't want to find yourself alone, it is important to like what the others like. In the army, being different is ill advised; create as many friendships as possible if you want to spend your months peacefully. Seeing myself through today's eyes, I realise as well that I always felt self-conscious about being an eighteen year old from a small country town, who still hadn't much experience of life. We'd been talking about the match for days. There had already been unrest in Belgrade the year before and there was widespread fear that the recent election of Tudjman would further ignite bad feelings. Politics didn't interest me at that time and I still had no idea that we would soon be forced to take an interest. Growing up in the wake of Tito's death, my generation was much more interested in the musical break-up of 'The Police' than in a possible break-up of the Yugoslavian Republic. Federation, confederation: these were words that were a long way from our thoughts.

I remember the day that I eventually woke up to what was really happening in my country. I may not have understood, but I clearly felt that something had changed. I remember the Croatian fans invaded the pitch and Boban, the captain of Dinamo Zagabria, turned around, raised his head, took a running jump at the policeman and kicked him straight in the face; an instinctive defence with respect to what was going on. Of all the turmoil that happened that day, the riot squad kitted up in anti-riot gear, the injured lying on the ground, of all this I only remember Boban and his flying kick.

I have often asked myself if Boban was aware of the consequences of his gesture, whether he realised its significance. Probably not. That kick, transmitted and retransmitted on the television, was to end up taking on a life of its own, turning into something that was foreign to and independent from its perpetrator and his true intentions. That kick forced us to choose sides; it was impossible to remain indifferent to it. In that instant, Boban became the protector of the Croatian nation, the choice was to side with Boban or with the police officer: to decide, as Tujman said, whether it made sense for Croatia to exist or whether, as Milosevic was already shouting, the old Yugoslavia should continue as it was.

That kick became the only topic of mealtime discussions over the following days. For the first time in the history of the Yugoslav army, which until that time had been the main training ground for creating a nation, expressions such as "Turk" or "Croatian" were coined, derogatory names that began to trace invisible boundaries between us comrades-in arms. I believe it was then that many of my companions discovered they were "Croatians"

or rather "sons of Croatia" as they were defined then by the new Prime Minister Tujman. I remember how deeply they were affected, although re-examining the facts today, I think I might interpret it more as a teenage infatuation, more like seeking an identity through a presumed difference than a real political ideal. As things stood, within a few weeks many people became public defenders of those they had elected, and declared their readiness to shoulder their arms were their requests not accepted. True to my desire for invisibility, I partook in long discussions in which I remained silent, attempting to separate the two contenders in the end when they finally raised their fists. Thinking back now to the last few months of my military service, my memories are fuzzy, as if I were watching my life as a spectator without having any involvement in it. The only thing I recall as clearly as yesterday is my impatience to go back home as soon as possible.

Mintha egyedül volnék

Dražen

A toborzóközpont egy elemi iskola nyirkos tornatermében működik.

Irina nem értette, miért jöttem ide; hogyan is érthetné. Ő egy nagyhajú, könnyen barátkozó, gitáros fiúba szeretett bele, aki most itt áll előtte immár a harmadik egyenruhában. Végül is, kivel kellene nekem háborúznom? Nekem, aki amúgy igazi jugoszláv volnék, szinte egyedi darab. Innen alig néhány kilométerre születtem, Bosznia–Hercegovina szerb többségű részén, horvát szülőktől. Nem mintha ez nagy különbséget jelentene számomra. Az én generációm sosem tette föl magában a kérdést, hogy az a lány, akivel járunk, szerb vagy horvát, vagy hogy a focicsapatban a társunk muzulmán-e. Persze, azt tudtuk, ki tartja meg a Ramadant, ki ünnepli a karácsonyt, de az én szülőfalum túl kicsi ahhoz, hogy megtehettük volna, nem érintkezünk valakivel ilyen apróság miatt.

Vagy húszan állunk sorban, mind nagyon fiatalok, nyilvánvaló, hogy fogytán az utánpótlás. Ilyen időszakban, mint ez a mostani, a katonáskodás az egyetlen biztos foglalkozás. Ha a jó oldalon állsz, akkor tudod, hogy a lányodnak mindig lesz mit ennie, és a feleségedet is békén hagyják. Túl kevés pénzünk maradt, nem hallgathatok Irina ellenvetéseire. A háború nem tart sokáig, csak arra kell vigyáznom, ne csináljak semmi hülyeséget, és hamar otthon leszek. Nem vagyok hős, és most nem is áll szándékomban azzá lenni.

A harmadik egyenruhám. Tizennyolc évesen, a sorkatonai szolgálat idején megtapasztalhattam, mi az a jugoszláv hadsereg. 1990 januárjában kezdtem, és egy Sisaktől néhány kilométerre lévő bázisra helyeztek. Akkor volt először puska a kezemben, ha nem számítjuk azt a pár alkalmat, amikor nagyapámmal gerlére vadásztunk. Május 13-a vasárnap volt. Csak szombaton kaptunk kimenőt, de nem bántuk nagyon a vasárnapot, mivel mind együtt nézhettük a meccset a kaszárnyában. Volt egy kis tévékészülék a menzán, feltették két méter magasra egy állványra. Aznap este a Maksimir Stadionban a Dinamo Zagreb a belgrádi Crvena Zvezdával játszott. Sosem voltam valami nagy futballrajongó, de megtanultam, hogy a hadseregben az ember jól teszi, ha azt szereti, amit a többiek, különben magára marad. A hadseregben nem célszerű különcködni, a lehető legtöbb kapcsolatot kell kialakítani, ha azt akarod, hogy nyugodtan teljenek el ezek a hónapok. Azonkívül, ha a mostani

eszemmel visszatekintek, rájövök, hogy mindig kisebbrendűségi érzésem volt amiatt, hogy tizennyolc évesen egy kis faluból jöttem, és nagyon kevés élettapasztalatom volt. Napok óta a meccsről beszélt mindenki. Már korábban is voltak zavargások Belgrádban, és tényleg sokan féltek attól, hogy Tuđman friss megválasztása tovább szítja a hangulatot. Akkoriban nem érdekelt a politika, és még nem sejtettem, hogy nemsokára kénytelenek leszünk érdeklődni iránta. Tito halála után nőttem fel, az én generációmat sokkal jobban érdekelte a The Police felbomlása, mint a Jugoszláv Köztársaságé. Föderáció, konföderáció – ezek a szavak nagyon-nagyon távol voltak a mi gondolatainktól.

Eszembe jut az a nap, amikor kezdtem ráeszmélni arra, ami nálunk valójában történt. Lehet, hogy nem fogtam fel, de tisztán éreztem, valami megváltozott. Emlékszem, ahogy a horvát szurkolók beözönlöttek a pályára, és Boban, a Dinamo Zagreb csatára megfordult, fejét felszegte, nekifutott, felszökkent a rendőr előtt, és arcon rúgta, így védekezett ösztönösen az ellen, ami ott zajlott. Annak a napnak a zavargásaiból, a tömegoszlató rohamrendőrökből, a földön fekvő sebesültekből, az egészből én csak Bobanra és a hirtelen rúgására emlékszem.

Sokszor felmerült bennem a kérdés, vajon Boban tisztában volt-e tette következményeivel, felfogta-e, mit fog jelenteni. Valószínűleg nem. Az a rúgás, amelyet újra és újra levetítettek a tévében, önálló életre kelt, valami végletes dologgá vált, függetlenedett attól, aki véghezvitte és annak valódi szándékától. Az a rúgás kikényszerítette belőlünk, hogy állást foglaljunk, azzal a rúgással szemben nem lehetett közömbösnek maradni.

Boban abban a pillanatban horvát nemzeti hős lett, a választás, hogy Boban oldalán vagy a rendőr oldalán áll valaki, egyet jelentett azzal – ahogy Tuđman mondta –, hogy az ember eldönti, Horvátországnak valóban joga van-e a létezéshez, vagy – ahogyan akkor már Milošević ordítozta – a régi Jugoszláviának úgy kell tovább léteznie, ahogyan addig is volt.

A következő napokon az a rúgás lett az egyetlen beszédtéma az étkezések idején. A jugoszláv hadsereg történetében, mely egészen addig a nemzettudat formálásának fő színtere volt, először bukkantak elő olyan kifejezések, mint *török* vagy *horvát*, mégpedig megvetéssel, és lassan határvonalakat vontak közénk, katonatársak közé. Azt hiszem, ekkor történt, hogy társaim közül sokan felfedezték magukról, hogy *horvátok*, jobban mondva, *a horvát nemzet fiai*, miképpen akkoriban az új miniszterelnök, Tuđman nevezte őket. Emlékszem, milyen mélyen érintette őket, még ha így, visszatekintve, akár fiatalkori fellángolásként is értelmezhető, mintha olyasmire vágytak volna, hogy egy feltételezett másság révén határozzák meg magukat, semmint valódi politikai meggyőződéstől vezéreltetve. Tény az, hogy pár hét alatt mindenki úgy érezte, fel kell sorakoznia valamelyik oldalon, és kész volt fegyvert ragadni, ha követeléseit nem fogadják el. Én kitartottam abbéli kívánságom mellett, hogy láthatatlan maradjak, és hosszú vitákat hallgattam végig szótlanul, és igyekeztem szétválasztani az ellenfeleket, amikor odáig fajult a dolog, hogy a fegyverük után nyúltak. Ha most felidézem magamban a katonai szolgálat utolsó hónapjait, nagyon homályos emlékeim vannak róla, mintha kívülről látnám a saját életemet, anélkül hogy részt vennék benne. Az egyetlen érzés, ami tisztán megmaradt bennem, a vágy, hogy a lehető leghamarabb hazamehessek.

Lukácsi Margit fordítása

Kristian Novak

The novel *Black Mother Earth* is about a young writer struggling to overcome his creative and emotional crisis by unearthing his own story, repressed to oblivion and compensated with scores of invented stories. It is a traumatic tale of his childhood in a village in Međimurje, the death of his father, eight suicides, two demons, lost friends, big myths and local legends, the historical break of 1991, daily lies, of guilt, cruelty, isolation and love. A novel about a personal voyage from urban floodlight and alienation to rural darkness and closeness.

Kristian Novak (1979) holds a lectureship with the Department of Croatian Studies at the Faculty of Philosophy in Rijeka and teaches also at the Department of German Studies in Zagreb. His main areas of research include historical sociolinguistics, multilingualism (Croatian-German language and culture contacts) and national identity.

A regény egy fiatal író sokáig elfojtott traumatikus élettörténetével való szembenézés, egy muraközi faluban töltött gyermekkoráról, apja haláláról, nyolc öngyilkosságról, két démonról, barátok elvesztéséről, nagy mítoszokról és helyi legendákról, az 1991-es történelmi fordulatról, mindennapi hazugságokról, bűntudattról, kegyetlenségről, magányról és szerelemről.

Kristian Novak (1979) horvát író és karaté-bajnok a rijekai és a zágrábi egyetemen tanít horvát irodalmat és germanisztikát. Főbb tudományos érdeklődési területe a többnyelvűség és a szociolingvisztika, a horvát és a német nyelv közötti érintkezések. *Fekete anyaföld* c. első regénye 2013-ban jelent meg az Algoritm kiadónál.

Črna mati zemla

Zaboravljene stvari počele su se javljati, jedna po jedna, u slutnjama i snovima. U početku je mislio da dolaze iz sadašnjosti, ne iz prošlosti, i da ne pripadaju njemu nego nekom drugom. Počelo je s noćnim morama. Budući da je smatrao da količina sreće i nesreće u njegovu životu mora biti u ravnoteži, smatrao je to predujmom za sljedeći dan s Dinom. Probudio bi se usred noći, dezorijentiran bi se uspravio u krevetu i zurio u tamu, nervozno bi tražio prekidač lampe, pokušavao fokusirati bilo koji stvaran predmet i uvjeriti se da to nije utvara. Nije razumio svoje ružne snove, iako je slutio da u njima ima sustavnosti, neke izopačene logike i svijetu skrivene istine. Dina ne bi spavala, probudila bi se i ona jer je željela biti dionicom onoga nečega o čemu on nije znao progovoriti. Stisnula bi se uz njega u mraku, onako kako se u hladnim noćima valjda stišću male divlje životinje jedna uz drugu, ne zato što zajednički mogu izbjeći opasnost, nego zato što žele biti zajedno bez obzira na sve, i Matiju više nije bilo strah zaspati. Povremeno je sanjao da stoji pokraj rijeke i gleda nepoznatog dječaka velike čupave glave kako stoji u vodi do struka. Dječak bi ga neko vrijeme samo gledao. Onda bi otvorio usta, s grimasom čovjeka koji bjesomučno viče. Iz usta nije izlazio glas, samo tamna baršunasta krv koja mu se slijevala niz bradu, preko prsa i trbuha, u mutnu rijeku. Ponekad je, još u bunilu, znao mrmljati "Evo, tu su, našli su me". Dina je osjećala da postoji neka druga strana toga čovjeka koji joj se činio beskrajno veselim i koji je i svoj i njezin život činio laganim. Neka tamna strana, nešto o čemu je valjalo šutjeti. Na to su je podsjećale njegove neočekivane reakcije, poneki ispad ljutnje koji je naknadno neuspješno prikrivao humorom, a još više trenuci kada joj se činilo da se povukao iz svijeta u sebe i da opčinjen zuri u vlastitu tamu.

Black Mother Earth

Forgotten things started to appear, one by one, in premonitions and dreams. At first, he thought they were coming from the present, not the past, and belonged not to him but to someone else. It started with nightmares. Since he believed that the quantity of happiness and unhappiness in his life had to be in balance, he considered it a down payment for the following day with Dina. He would wake up in the middle of the night, disoriented he would stand up in bed and stare into the darkness, nervously looking for the lamp switch and trying to focus on an actual object to make sure that it was not a phantom. He did not understand his bad dreams even though he suspected them to have consistency, a kind of twisted logic in a world of hidden truth. Dina would not sleep; she too would wake up because she wanted to be part of that something he did not know how to talk about. She would clench by him in the dark, the way small animals cling to each other in cold nights, not because they can avoid danger by being close to each other, but because they want to be together no matter what and Matija was no longer afraid to fall asleep. From time to

time he dreamed of standing by the river looking at an unknown boy with a big bushy head standing in the water up to his waist. The boy would just look at him for a while. Then he would open his mouth with a grimace of a man frantically yelling. No voice came out of that mouth, just dark velvet blood streaming down his chin, over his chest and belly, into the murky river. Sometimes, still delirious, he would murmur „Here, here they are, they found me". Dina felt there was another side to this man who to her seemed infinitely cheerful and who made his and her life easy. Some dark side, something one was better off keeping quiet about. She would be reminded of it by his unexpected reactions, occasional outbursts of anger he later unsuccessfully disguised with humour, and even more so by moments when he seemed to have withdrawn from the world and would stare mesmerised into his own darkness.

Fekete anyaföld

Az elfelejtett dolgok egyesével kezdtek megjelenni az előérzetében és az álmaiban. Kezdetben azt gondolta, hogy a jelenből érkeznek, nem a múltból, és, hogy nem hozzá tartoznak, hanem máshoz. Rémálmokkal kezdődött. Mivel úgy vélte, hogy a boldogság és a boldogtalanság mennyiségének az életében egyensúlyban kell lennie, ezt előlegnek tekintette a következő napra Dinával. Felébredt az éjszaka közepén, zavartan egyenesedett fel az ágyban, és bámult a sötétségbe, idegesen keresve a lámpa kapcsolóját, megpróbált figyelni valamilyen valós tárgyra és megbizonyosodni róla, hogy ez nem kísértet. Nem értette a rémálmait, bár sejtette, hogy van bennük rendszeresség, valamilyen torz logika és a világ rejtett igazságai. Dina sem aludt, ő is felébredt, mert szeretett volna annak a valaminek a részese lenni, amiről ő nem tudott beszélni. A sötétben hozzábújt, úgy ahogy a hideg éjszakákban a kis állatok bújnának össze, nem mintha együtt elkerülhetnék a veszélyeket, hanem mert együtt akartak lenni, függetlenül mindentől, és Matija már nem félt elaludni. Néha arról álmodott, hogy a folyó mellett áll és egy ismeretlen fiúgyermeket néz, nagy bozontos fejjel, ahogy derékig a vízben áll. A fiú egy ideig csak nézte. Majd azután kinyitotta a száját, olyan grimasszal, amilyennel egy kétségbeesett ember kiabál. Szájából nem jött ki hang csak sötét bársonyos vér, mely az állán, mellkasán és hasán keresztül folyt a zavaros folyóba. Néha zavarodottságában ezt motyogta „Itt vannak, megtaláltak". Dina érezte, hogy ennek az embernek létezik egy másik oldala, aki végtelenül vidámnak tűnt, és aki a saját és az ő életét is könnyűvé varázsolta. Valamiféle sötét oldal, amelyről hallgatni kellett. Ezekre emlékezették azok a váratlan reakciók, néhány dühkitörés, melyeket utólag humorral próbált elsimítani, de sikertelenül, és még jobban azok a pillanatok, amikor úgy tűnt, hogy magába fordult a világ elől, és megbabonázva bámul a saját sötétségébe.

Xenia Detoni fordítása

Hilde Østby

Photo © Maria Bergren

Encyclopedia of Love and Longing is a novel about the nature and history of love. Liv Vestby sets out to write an encyclopedic work from A to Z, affirming the notion of love at first sight, while depicting the stories of the biggest heroes in the history of longing. In the book we find the story of Dante and Beatrice, the creation of the Morse alphabet, the truth about Romeo and Juliet, and the revelation of how Anne Boleyn got her Henry VIII and lost him again. But there is more. The encyclopedia is fortified with Liv Vestby's own reflections and experiences concerning love, and a record from the narrator's own dentist.

Hilde Østby (b. 1975) grew up in Oslo. She holds a PhD in History of Ideas with a thesis on Shakespeare, and has worked as a journalist and critic, publishing editor and communications consultant.

A vágyakozás enciklopédiája izgalmas, okos és sokrétű regény a szerelem természetéről és történetéről. Liv Vestby elhatározza, hogy könyvet ír arról, hogy igenis létezik szerelem első látásra, és az A-tól Z-ig terjedő szócikkekben feldolgozza a világtörténelem leghíresebb szerelmeseinek történeteit. A könyvben szó esik Dante és Beatrice viszonyáról, a morze-ábécéről, Rómeó és Júlia valódi históriájáról, megtudjuk, Boleyn Anna hogyan szerezte meg, majd vesztette el VIII. Henriket. És a sor folytatódik. Az enciklopédiát Liv Vestby gondolatai és szerelmi tapasztalatai fűszerezik, no meg a narrátor fogorvosának feljegyzései.

Hilde Østby (1975) Oslóban nőtt fel. Eszmetörténetből doktorált Shakespeare-ről írott tanulmányával. Újságíró, kritikus, könyvszerkesztő és kommunikációs tanácsadó.

Tiden Norsk Forlag, Norway

Leksikon om lengsel

Å – Åpen slutt

Kjære leser, jeg skulle ønske du holdt rundt meg akkurat nå, for nå blir det kaldt: Liv Vestby sitter på svabergene på Katten i oktober, det er mørkt, ikke en stjerne som lyser opp det mørke havet, for det er overskyet og regn i luften, og klokka nærmer seg ti om kvelden. Og så, etter noen klunker med sprit, vasser hun uti. Dette skal være slutten: Hun plumper uti det iskalde vannet, og allerede helt inne ved svaberget når vannet henne til lårene. Først kjenner hun ikke at hun blir nummen av kulde. Så slår det inn over henne i bølger. Hun forsøker å drikke litt mer av spritflasken, i håp om at det skal virke bedøvende. Men oktoberkaldt vann er mer lunefullt og insisterende enn annet kaldt vann, så det er umulig å lure det med sprit. Redaksjonen går enda lenger uti, hun forsøker å gå fort for å få det overstått. Det er nå det er slutt. Dette er punktum.Her slutter denne verden å eksistere, her skal hun dukke under og aldri komme opp igjen, hun skal bli så borte at ikke den perifere og fremmede familien hennes har en grav å gå til, hun skal bli så borte at de som en gang kjente henne, alle hun noensinne har møtt, skal undre seg, i hvert fall én gang i løpet av livet: «Hvor ble det av hun der Liv Vestby, hva skjedde med henne, egentlig? Hun ble bare borte, hun? Kanskje hun dro til India eller Italia og startet et nytt liv der? Kanskje hun giftet seg med han oversetteren hun snakket så mye om, oversatte han ikke fra portugisisk, eller var det fransk? Har hun skiftet navn, har hun reist verden rundt, har hun blitt med i en sekt?»

Hun har gått videre ut, til vannet er oppe ved de nederste ribbbeina. Men hun klarer ikke å senke armene ned i vannet, det er for intenst kaldt, så hun har presset dem inn mot seg og holder rundt sine egne skuldre. Jakka, som nå er helt våt nederst, drar henne mot bunnen. Og det er klart det hadde sett dramatisk og svært malerisk ut om hun nå senket seg rett ned, så det karamellfargede håret hennes fløt i bølgene, men det er også svært tydelig for redaksjonen at hun ikke får spesielt stor glede av dette (melo)dramatiske bildet, som ikke er så uliktOfelia idet hun flyter ned elva omgitt av blomster i Shakespeares berømte drama om Hamlet, som Liv er så glad i. Men det er så ubehagelig med kalde klær, og det er ingen blomster som flyter rundt henne slik at hun kan ligge i vannet og være enda vakrere død enn i live, og hun hakker tenner, og hun hadde egentlig aldri forestilt seg at hun skulle hakke tenner idet hun døde en melodramatisk død. Plutselig sier hun høyt til seg selv: «Dette er faenmeg for dumt! Dette gidder jeg ikke!»

Og hun tenker: «Hva er det verste som kan skje? Ok, så går jeg opp av vannet nå», tenker hun, mens tennene klaprer som en liten gressklippermotor i en hage langt borte, «da begynner jeg på nytt! På null! Jeg begynner på null. Jeg har ikke tapt noe, jeg har ikke vunnet noe. Hva er det verste som kan skje? At jeg lever en dag til? Kanskje den blir bedre. Kanskje jeg drar til India eller Italia og begynner et nytt liv der, kanskje jeg skriver en helt annen bok, kanskje jeg utdanner meg til lege og redder livet til en ung mann som ikke ville ha blitt reddet om det ikke var for meg, kanskje jeg en dag sender en fremmed kvinne et smil på bussen i rushtiden som gjør henne glad, kanskje jeg skifter navn og blir en annen. Jeg kan bli en helt annen.»

Så hun snur og går innover mot svabergene på Katten. Og der, mens hun drar de kalde beina framover, kan hun, inne på svabergene, se, som i et tåkesyn, alle dem hun har beskre-

vet i leksikonet, alle heltene i lengselens historie, alle som holdt ut: Der ser hun Mirabella og Cesare, Beatrice som ser mot henne og strekker armene fram. Hun syns hun kan se bibliotekaren, Jeanne d'Arc og Clara, Diderot og Adele, og når tåka beveger seg mot de mørke svabergene, ser hun enda flere ansikter der inne, flere og flere, det er så mange, mange flere.

Idet hun når land, er hun utmattet. Hun krabber opp, tynget av de våte klærne, hun klamrer seg til fjellknausene og ruller seg over på ryggen mens hun puster tungt og skjelver rykkvis.

Selv om det ikke virker logisk, husker hun at hun har hørt et sted at det er bedre å ta av seg klærne enn å beholde dem på. Så hun kler av seg alt, vrenger av seg den våte jakka og olabuksene, alt unntatt ullundertøyet hun har innerst, for hun vet at våt ull også varmer. Hun tar fram spritflasken og drikker et par slurker, det smaker ikke spesielt godt. Hun tenker at det er en klisjé at hun skal sitte og drikke seg full på sprit etter på melodramatisk vis å ha forsøkt å ta livet av seg, så hun kaster fra seg flasken. Idet den treffer svaberget, gir den fra seg et svakt klunk.

Et godt stykke unna, på en nabostrand, hører hun plutselig glade stemmer: Det er en far som har tatt med seg sine to tenåringsbarn ut på tur denne mørke høstkvelden med regn i luften.Men det regner ikke nå, det er bare en lett tåke over vannet. Og de tre på nabostranda tenner fyrstikker og får tent det som viser seg å være en liten, rød papirlykt. De holder den opp, lar silkepapiret fylles av varm luft. Så slipper faren – som tydelig har den største autoriteten hva angår oppsending av papirlykter – den rolig fra seg. Den flyr mot himmelen, langsomt stiger den og seiler utover havet. Nå kan hun se at den har hjerteform, det er et litt teit Disney-aktig, fluffy hjerte. Lykten er så liten og ensom, og havet er så stort og svart, men den seiler utover mot horisonten, høyere og høyere, fylt av optimisme og varm luft. Snart kommer den til å falle i havet, synke ned i de svarte bølgene og bli borte.

Og nå kan du sette på rulletekstmusikken, nå kommer det kanskje et lavmælt piano eller muligens strykere, kanskje en kvinne som synger en sentimental tekst til gitar, du skjønner tegninga, det er tid for ettertanke nå, det er nå det skal sige inn over deg, hele tyngden av fortellingen om redaksjonen og hele lengselens historie, mens Liv Vestby sitter slik og med blikket følger den lille papirlykten som seiler ufortrødent utover havet mot den sikre død i bølgene. Og hun tenker «Takk!» og begynner å gråte stille. «Takk.»

Om litt reiser hun seg og går mot bussholdeplassen. Hun har flaks: Bussen tilbake til byen kommer etter bare fem minutter.

Encyclopedia of Love and Longing

Zero

Dear Reader, I wish you were able to put your arms around me right now, as it's getting cold. Liv Vestby is sitting on the rocks at Katten beach in October. It's dark, not a single star to illuminate the dark sea, because the sky is overcast, rain is in the air, and it's almost ten at

night. And so, after taking a few swigs of her drink, she wades in. This is going to be the end. She plops into the ice-cold water, and even this close to the rocks, the water reaches her thighs. At first she doesn't notice her body going numb from the cold. Then the cold shock ripples through her. She tries to take another drink from the liquor bottle, hoping that it might have an anesthetizing effect. But October-cold water is more capricious and insistent than any other cold water, impossible to dupe with strong spirits. The editor heads out even farther; she is trying to move quickly to get it over with. This is the end. It's over. At this point the world ceases to exist; this is where she will go under, never to come up again. She will disappear so completely that her peripheral and estranged family will have no grave to visit; she will disappear so completely that they won't even recognize her, and everyone she has ever met will wonder at least once in their lives: "Where did that Liv Vestby go? Whatever happened to her, anyway? Did she simply vanish? Maybe she went to India or Italy and started a new life there. Maybe she got married to that guy, that translator she was always talking about. Didn't he translate from Portuguese? Or was it French? Did she change her name? Travel around the world? Did she join a cult?"

She keeps on going until the water reaches the bottom of her ribcage. But she can't make herself lower her arms into the water because the cold is too intense, so she presses her arms close to her body, wrapping them around her shoulders. The lower part of her jacket is now soaked through, dragging her toward the bottom. And of course it would look dramatic and picturesque if she simply sank down so that her caramel-colored hair floated on the waves, but it's also obvious to the editor that she would not get much joy from this (melo) dramatic image, which is not unlike Ophelia as she floats down the stream surrounded by flowers in Shakespeare's famous play about Hamlet, which Liv loves. But cold clothes are very unpleasant, and there are no flowers floating around her so that she could lie down in the water and look even more beautiful dead than alive, and her teeth are chattering, and she never actually pictured that her teeth would be chattering as she died a melodramatic death. Suddenly she says out loud: "Shit, this is too stupid! I'm not going to do this!"

And she thinks: "What's the worst that could happen? OK, I'm getting out of the water now." As her teeth clatter like a miniature lawnmower in a yard far away, she thinks: "I'll start over! With zero! I'll begin at zero. I haven't lost anything, or won anything either. What's the worst that could happen? That I live another day? Maybe things will get better. Maybe I'll go to India or Italy and start a new life there, maybe I'll write a whole different book, maybe I'll train to be a doctor and save the life of a young man who would not have been saved if it weren't for me, maybe one day I'll smile at a stranger on the bus during rush hour and make her feel happy, maybe I'll change my name and become somebody else. I could become a whole different person."

Then she turns around and heads back to the rocks at Katten beach. And as she moves her cold legs forward, she sees up on the rocks, as if through a fog, all of the people she has described in the encyclopedia, all the heroes of the history of longing, all of the ones who endured. There she sees Mirabella and Cesare; Beatrice looks at her and extends her arms. She thinks she can see the librarian and Joan of Arc, Clara, Diderot, and Adele, and as the fog moves toward the dark rocks, she sees even more faces, more and more of them; there are countless more.

By the time she reaches shore, she's exhausted. She clambers up, weighted down by her wet clothing. She clings to the rocks and rolls onto her back, breathing hard, shivering spasmodically.

Even though it doesn't seem logical, she remembers having heard somewhere that it's better to take off your clothes than to keep them on. So she strips them off, wriggling out of her wet jacket and jeans, removing everything except the woolen underwear she has on underneath, since she knows that wool will provide some warmth even when it's wet. She gets out the liquor bottle and takes a few gulps but it doesn't taste good. It seems like such a cliché: Here she sits, getting drunk after making a melodramatic attempt to kill herself. So she tosses the bottle aside. It hits off the rocks with a faint clink.

From a good distance away, on a nearby beach, she suddenly hears cheerful voices. A father is out with his two teenage children, taking a walk on this dark autumn night with rain in the air. But it's not raining yet; there's only a slight haze over the water. And the three people on the beach strike matches and light what turns out to be a small red paper lantern. They hold it up, letting the tissue paper fill with warm air. Then the father – who clearly has the greatest authority when it comes to launching paper lanterns – lets go and it sails out over the sea. Now she can see that's heart-shaped, it's a fluffy little Disney-style heart. The lantern is so small and lonely, and the sea is so vast and black, but the heart sails off toward the horizon, higher and higher, filled with optimism and warm air. Soon it will fall into the sea, sink down into the black waves, and disappear.

So now you can start the music as the credits roll, maybe a muted piano or possibly some strings, maybe a woman singing a sentimental song to guitar music, you know what I mean. It's time for reflection now as it slowly drifts over you, the full weight of this tale about the editor and the whole story of love and longing, while Liv Vestby sits here, watching the little paper lantern sailing steadily over the sea toward a certain death amongst the waves. And she thinks: "Thank you!" and quietly starts to cry. "Thank you."

A short time later she gets up and walks toward the bus stop. She's in luck. The bus heading back to town is due to arrive in five minutes.

A vágyakozás enciklopédiája

Z – Zárszó

Kedves olvasó, jó lenne, ha most átölelhetnél, mert hűvösre fordult az idő. Liv Vestby a katteni part szikláin kuporog, október van és sötét, a fekete tenger fölött egyetlen csillag sem világít, felhős az ég, az eső a levegőben lóg, nemsokára este tíz óra. Néhányat kortyol az italából, majd nekikezd. Ez itt a vég. Belecsobban a jéghideg tengerbe, már itt, a szikla mellett is combig merül. Először nem érzékeli, hogy a fagyos víz lebénította. Aztán hullámokban tör rá a reszketés. Újra meghúzza az üveget, azt reméli, hogy a tömény érzéstelenítőként hat. De az október jeges vize szeszélyesebb és állhatatosabb, mint más hideg vizek, egy kis töménnyel nem lehet rászedni. A szerkesztő elindul befelé, próbál minél gyorsabban túlesni rajta. Most vége van. Kiteszi a pontot. Véget vet ennek a világnak, alámerül, és soha többé nem jön fel újra, úgy eltűnik, hogy távoli, elhidegült családjának még egy sírhelyet sem

hagy hátra, amit látogathatnak; úgy eltűnik, hogy mindazok, akik valaha ismerték, mindazok, akikkel valaha találkozott, legalább egyszer az életben eltöprengenek majd: „Hova lett ez a Liv Vestby, mi történt vele? Fogta magát és köddé vált? Talán elutazott Indiába vagy Olaszországba és új életet kezdett. Talán hozzáment ahhoz a műfordítóhoz, akiről annyit beszélt, a fickó portugálról fordított, á, nem is, inkább franciáról. Megváltoztatta a nevét, körbeutazta a világot, beállt valami szektába?"

Tovább megy, a hullámok már a bordáit verdesik. De a karjait nem sikerül bemeríteni a csontig hatoló, hideg vízbe, úgyhogy szorosan átkarolja önmagát, saját vállaiba kapaszkodik. A dzseki alja most már teljesen átázott, lefelé húzza. Na persze, roppant drámai és festői látványt nyújtana, ha egyszerűen elmerülne, miközben karamellszínű haja szétterül a hullámokon, de a szerkesztő számára világos, hogy nem lelné különösebb örömét e (melo) dramatikus képben, amely azt idézi, amikor Ophelia a virágok között lebeg lefelé a folyón Shakespeare híres Hamlet-darabjában, amelyet Liv olyannyira szeret. A hideg ruhák azonban rettentő kellemetlenek, és nincsenek virágok, amelyek között úgy lebeghetne, hogy holtában még szebb legyen, mint valaha életében volt, a fogai vacognak, s valójában soha nem úgy képzelte, hogy vacogó fogakkal fog melodramatikus halált halni. Hirtelen hangosan így szól magához: „A francba, ez tiszta hülyeség! Én erre képtelen vagyok!"

Aztán azt gondolja: „Mi a legrosszabb, ami megtörténhet? Na jó, én most kimegyek a vízből", s miközben a fogai csattognak, akár egy kis fűnyírógép a kert végében, hozzáteszi: „és újra kezdem! A nulláról! Újrakezdem a nulláról. Nem vesztettem semmit, nem nyertem semmit. Mi a legrosszabb, ami megtörténhet? Hogy élek még egy napot? Talán így jobb lesz. Talán elutazom Indiába vagy Olaszországba, és új életet kezdek, talán írok egy egészen más könyvet, vagy elvégzem az orvosit és megmentem egy fiatalember életét, aki meghalna, ha én nem lennék, esetleg egy nap rámosolygok egy idegen nőre a buszon a csúcsforgalomban, hogy örüljön, vagy megváltoztatom a nevem, és másvalaki leszek. Teljesen más ember lehetek."

Megfordul és elindul a katteni sziklák felé. És miközben jéghideg lábakkal visszafelé igyekszik, a sziklán mintegy ködbe burkolózva ott látja mindazokat, akikről az enciklopédiában írt, a vágyakozás történetének összes kitartó hősét. Ott áll Mirabella és Cesare, ott áll Beatrice, aki ránéz és kinyújtja feléje karjait. Látni véli a könyvtárost, Jeanne d'Arc-ot és Clarát, Diderot-t és Adele-t és amint a köd a sötét sziklák felé vonul, még több arcot lát ott, egyre többet, rengetegen vannak, megszámlálhatatlanul sokan.

Teljesen elcsigázva ér ki a partra. Felkúszik, csuromvizes ruhái elnehezítik a testét, belekapaszkodik a sziklába és a hátára gördül, kapkodja a levegőt, görcsösen reszket.

Bármilyen ésszerűtlennek tűnik is, eszébe jut, hogy egyszer azt hallotta, jobb a vizes ruhát levetni, mint magán hagyni. Úgyhogy levetkőzik, lehámozza magáról az elázott dzsekit és a farmernadrágot, mindent levet, kivéve a gyapjú alsóneműt, mert tudja, hogy a gyapjú még nedvesen is melegít. Megkeresi az üveget, iszik néhány kortyot, nem esik jól. Arra gondol, hogy ez micsoda közhely: ott ül és leissza magát, miután melodramatikus módon megpróbált véget vetni az életének. Úgyhogy elhajítja az üveget. Az üveg halk csattanással csapódik a sziklának.

Jóval odébb, a következő kis öbölben hirtelen vidám hangok hallatszanak. Egy apa az, aki a két kamasz gyerekével sétálgat a sötét őszi estén, miközben a levegőben lóg az eső. De még nem esik, a víz fölött könnyű köd dereng. Gyufa sercen, és ők hárman meggyújtanak

valamit, amiről kiderül, hogy egy kicsi, piros papírlámpás. Feltartják a magasba, hagyják, hogy a selyempapírt felfújja a meleg levegő. Aztán az apa – nyilvánvaló szaktekintély a papírlámpás-eregetés terén – lassan elengedi. A lámpás felszáll, lassan emelkedik, majd kivitorlázik a tengerre. A szerkesztő látja a könnyű, Disney-filmbe illő papír-szívecskét. A lámpás kicsi és magányos, a tenger nagy és sötét, de a szív ott röpül a horizont felé, egyre magasabban, telítve optimizmussal és meleg levegővel. Nemsokára belehull a tengerbe, elnyelik a fekete hullámok és eltűnik.

És most indulhat a végefőcím-zene, talán távoli zongora-dallam vagy vonósok, esetleg egy női hang, amely érzelgős dalt énekel gitárkísérettel, érted, mire gondolok. Eljött az elmélkedés ideje, lassan átáramlik rajtad a szerkesztő elbeszélésének súlya és a vágyakozás teljes története, miközben Liv Vestby ott ül, tekintetével követi a kicsi papírlámpást, amely állhatatosan sodródik a tenger fölött a hullámokban rá váró biztos halál felé. Liv Vestby azt gondolja: „Köszönöm!" és csöndesen sírni kezd. „Köszönöm."

Nemsokára feláll és elsétál a buszmegállóba. Szerencséje van: a busz, amely visszaviszi a városba, öt perc múlva jönni fog.

Fordította: Pap Vera-Ágnes

Yael Pieren

Storchenbiss tells two stories. One is of a young women, living in an empty apartment and trying to build a life of her own. Then there is a man, trying to tell the story of his childhood and how he met his wife, a goldsmith, while he was caring for his dying mother. While the young woman wants to live in the present, the man seems to be bound to the past. Storchenbiss is about memories and how we deal with them, but also about the process of writing. It tells the stories of people who were once connected and yet have lost the bond to one another.

Yael Pieren was born in Basel, Switzerland in 1989, daughter of a German mother and Hungarian father. She studied philosophy before publishing her first book „Storchenbiss“ in 2012. After spending a year in Vienna working on her new novel, she now lives in Berlin an studies screenwriting at the German School of Film and Television (Dffb).

A könyv cselekménye két szálon fut. Az egyik egy fiatal nő története, aki egy üres lakásba költözik, és igyekszik önállóan kialakítani, berendezni az életét. És van még egy férfi is, aki el akarja mesélni a gyerekkorát, és hogy hogyan ismerte meg a feleségét, miközben az anyja a halálán volt. A fiatal nő a jelenben akar élni, a férfit fogva tartja a múlt. A könyv az emlékekről szól, és arról, hogy mihez kezdünk velük. Meg az írásról, és olyanokról, akik valamikor közelálltak, aztán elszakadtak egymástól.

Yael Pieren (1989) svájci írónő Baselben született német anya és magyar apa gyermekeként. Filozófiát tanult, most a berlini filmakadémián folytatja tanulmányait. A *Gólyacsípés* az első regénye.

Storchenbiss

Eins

Meine Wohnung ist zweiundzwanzig Quadratmeter groß. Am Tag der Schlüsselübergabe, noch bevor ich den Raum einzurichten begann, habe ich sie präzise ausgemessen. Draußen vor der Tür stapelte ich meine wenigen Kisten, klein und handlich und sorgfältig beschriftet in Groß-buchstaben. Lange stand ich im leeren Raum, betrachtete die hellen Flecken an der Wand, wo vorher Bilder gehan-gen hatten, und ging den feinen Rissen in der Decke nach. Ich spürte keine Eile, dieses kahle Zimmer zu füllen. Mir war wohl im Gedanken, dass die vorigen Bewohner ihre Spuren hinterlassen hatten. Sie ist ein wenig größer, als mir der Vermieter laut Ver-trag zugesprochen hat. Deshalb habe ich auch darüber hinweggesehen, dass sich der Hahn im Schüttstein nicht richtig schließen lässt. Ein paar Tage ging es nur, nun höre ich sein Tropfen schon lange nicht mehr. Vor dem Fenster zur Straße steht ein kleines Tischchen mit zwei Stühlen, an dem ich morgens Kaffee trinke. Das Bett mit der weißen Wäsche, direkt unter der Dachschrä-ge, hat mir die Frau von nebenan überlassen. Besteck, Tel-ler, Tassen, Töpfe, Glühbirnen, Nachttisch, Kleiderstän-der, Lederschuhe sind alles Geschenke oder Leihgaben.

Ich möchte in absehbarer Zeit jeden Gegenstand mit ei-nem eigens von mir ausgesuchten ersetzt haben. Zu die-sem Zweck steht ein altes Bierglas auf der Küchenablage, in das ich mein abfallendes Kleingeld lege. Auch das Glas ist ein Geschenk. Bislang liegen nur sehr wenige Münzen drin. Unabgeschlossene Fahrräder fnde ich überall und nehme sie für kurze Zeit in meinen Besitz, bevor ich sie wieder am selben Ort abstelle. So ist es, glaube ich, kein Diebstahl.

Ich habe meine Hausschuhe mitgebracht, meinen Lichtbildausweis und ein paar meiner Kleider. Auf den Winter bin ich schlecht vorbereitet. Mein einziger Mantel ist nicht wirklich warm, mehr schön, mit riesigem Kra-gen, der die Schultern umspielt, keine Kapuze, die Ärmel reichen gerade so bis zum Handgelenk. Ich besitze weder Handschuhe noch einen Schal, noch warme Wollsocken, und ich habe auch nie zu den Mädchen gehört, die sich der Kälte wegen dicke Pullis überstreifen.

Neben der Dusche auf dem Lavabo liegt ein Kamm, mit dem ich mir nach dem Aufstehen die Haare entwirre. Ich wasche sie mit derselben Flüssigseife, die ich auch zum Reinigen meiner Kleider benutze. Die Einfachheit meines Alltags gefällt mir. Manchmal, wenn kein auf-merksames Auge mich verfolgt, trage ich die Pullover, Hemden, Hosen und Kleider so lange, bis ich sie in eine Ecke stellen könnte. Dann fülle ich sie in einen Papier-sack, trage sie die Straße runter in den Waschsalon und verbringe den Nachmittag damit, ihnen beim Herumschleudern in der Trommel zuzusehen. Es sind sieben Stück. Zwei schwarze Pullover, ein weißes Hemd, ein Paar Jeans, zwei Sommerkleider, ein blaues und ein rotes, und mein Mantel. Meine Unterwäsche, natürlich. Vielleicht zählt sogar auch noch mein Hut dazu.

Die Schneekugel auf dem Fensterbrett ist auch ein Ge-schenk, das einzige, das ich nicht ersetzen möchte. Mein Bruder hat sie als kleiner Junge für mich mitgenommen. Genau genommen hat er sie geklaut, in einem Spielwa-renhandel. Nachdem ich das herausgefunden hatte, plag-te mich jahrelang das schlechte Gewissen und ich wollte sie unbedingt

zurückbringen. Ich infzierte meinen Bru-der mit dem großen Mitleid der alten Verkäuferin gegen-über. Sie hatte nie Kundschaft. Sie saß stets alleine hinter der Kasse am Eingang und stierte zum Fenster hinaus, zwischen dicken, schmutzigen Spinnweben hindurch. In meinen kindlichen Träumen waren die Viecher ihre ein-zigen Gesellen, sie sprach mit ihnen und suchte sich aus der Überzahl elend verendeter Insekten ihr Mittagessen aus. Wir sind ein paar Mal vor ihrem Fenster hin- und hergegangen, ohne den Laden je zu betreten. Er hat sich nicht getraut und ich wollte meine Schneekugel nicht her-geben. Die Besitzerin starb dann. Ein kleines Schild an der Tür teilte von ihrem überraschenden Ableben mit, da-ran kann ich mich noch gut erinnern. Sie starb inmitten ihrer Holzklötze, Karten, Brettspiele, Stofftiere und Pup-pen, einfach so, in einem einzigen Moment. Lange blieb alles an seinem Platz und der Staub wütete um die unberührt gebliebenen Stücke. Fast ein ganzes Jahr dauerte es, bis der Laden geräumt wurde. Sie fuhren mit einem Last-wagen vor und entsorgten die Spielwaren in großen, schwarzen Säcken. Seither sehe ich dieses Geschenk als meinen rechtmäßigen Besitz an.

Es liegt neben dem einzigen Buch, zu dessen Kauf ich mich durchringen konnte; fast dreihundert Seiten voller falsch gezeichneter Karten, Irrtümer über das Gesicht der Welt, die unsere moderne Technologie nun der Lächer-lichkeit preisgibt. Beim Blättern stelle ich mir die Angst vor, über den Rand der Erde zu fallen, oder den Stolz, ei-nen schier übermächtigen Flecken Land zu bewohnen, der auf heutigen Karten verloren unter einem Kontinent klebt.

Es ist eines der wenigen Bücher überhaupt in meiner Wohnung. Als ich herkam, dachte ich mir, sie mitzuneh-men, wenn sie auf der Straße ausliegen, und an der Wand entlang zu stapeln, aber irgendwie mag ich doch keines davon behalten, habe ich es einmal gelesen. Ich lege sie dorthin zurück, wo ich sie gefunden habe, oder stecke sie wahllos und ohne Notiz in fremde Briefkästen. Unter meinem Bett bleibt nur, was beim Saubermachen drunter-gekehrt und dann vergessen wurde.

Manchmal denke ich, in dieser kleinen Wohnung und dem Raum und der Zeit darum lebe ich sehr unserem menschlichen Naturell entsprechend. Unserem gesell-schaftlichen auch, heute. Ich nehme Dinge mit, sie wer-den mir gegeben, ich benütze sie und lege sie wieder ab. Es gibt fast nichts, an dem ich hänge. Natürlich bin ich stolz auf mein rundes Tischchen und seine zwei Stühle, aber es würde mich auch nicht stören, wenn es zu Bruch ginge. Ich liebe es, meinen Mantel zu tragen und den Kragen aufzustellen, mir scheint, als ginge ich sehr viel aufrechter in ihm als sonst, und wie er mir in Zugluft um die Beine streift, lässt mich die Kälte gut ignorieren. Trotzdem glaube ich nicht, dass ich traurig wäre, wenn die Naht risse oder ihn jemand einfach mitnähme. Es ist so: Die Dinge bedeuten mir nicht sehr viel. Sie sind wie Nahrung, die ich zu mir nehme, verdaue und wieder aus-scheide. Der Mechanismus der Abnützung ist ein not-wendiges Übel, wenn man leben möchte. Ich kann mich nicht da ran erinnern, dieser Tatsache gegenüber je einen Wider willen empfunden zu haben. Gelebt habe ich im-mer gerne.

Fragt man mich nach meinen Besitztümern, so hole ich weit aus und sage, ich besäße sehr viel. Vielleicht, weil es eigentlich nur ganz wenig ist und ich alles bis ins kleinste Detail kenne. Es kann aber auch sein, dass ich mich daran gewöhnt habe, mir die Dinge einfach zu neh-men, und ich so in Momenten der Überheblichkeit davon ausgehe, daß mir sowieso fast alles gehören könnte, wenn ich denn nur wollte.

Mein wertvollster Besitz wäre meine Schneekugel. Das ist sie wirklich. Drehe ich sie, stelle ich mir meinen Bruder vor, gestochen scharf in allen Linien und sehr le-bendig. Ich

bräuchte sie dazu nicht, ich habe ein fabelhaftes Gedächtnis, es bedürfte wahrscheinlich nicht einmal größerer Anstrengung, um ihn mir einfach so in Erinne-rung zu rufen; aber es ist ein Ritual, ich möchte es nicht anders. Er soll nur mit dieser Schneekugel für einen kurzen Moment wieder da sein, egal wie oft am Tag ich sie drehe. Er soll nicht herumspuken. Ich möchte nicht mit Geistern leben.

Stork bite

One

My flat measures twenty-two metres square. I have taken its precise measurements on the day the keys were handed over, even before starting to furnish the space. I stacked my few boxes, small, neat and carefully labelled, outside the door. I stood about in the empty room for a long time, looking at the bright spots on the wall where pictures used to hang and following the fine cracks in the ceiling. I did not feel any hurry to fill this empty room. I felt well at ease with the idea that the former residents had left their traces.

It is a little larger than the landlord has granted me according to the contract. That is why I have overlooked the fact that the tap at the sink cannot be closed properly. For a few days, it was just about all right, by now, its a long time since I have heard any drip at all.

There is a little table with two chairs by the window facing the street, at which I have a cup of coffee in the mornings. The bed with the white linen, directly underneath the sloping ceiling, was handed on to me by the woman next door. Cutlery, plates, cups, pots, light bulbs, bed table, clothes rack, leather shoes - all are either gifts or on loan.

I would like to have every item replaced with one of my own specific choice in the foreseeable future. An old beer glass serves for this purpose on the kitchen counter; I put my redundant small change in there. The glass is a gift, too. So far, it contains very few coins. I find unlocked bikes everywhere and I take them into my possession for a short time before returning them to the same place. This way, I believe, it is not a theft.

I have brought my slippers, my identity card and a few of my dresses. I am badly prepared for winter. My only coat is not really warm, rather beautiful, with a gigantic collar playing around the shoulders, no hood, the sleeves reaching just about down to the wrists. I own neither gloves nor a scarf, nor warm socks, and I have never belonged to those girls who slip on thick jumpers because of the cold.

A comb lies on the washbasin next to the shower, which I use to disentangle my hair after getting up. I wash them with the same liquid soap I use for cleaning my clothes. The simplicity of my everyday life pleases me. Sometimes, when no attentive eye is following me, I will wear jumpers, shirts, trousers and dresses for such a long time that I could stand them upright in a corner. I then put them into a paper sack, carry them down the road to the launderette and spend the afternoon watching them spinning around in the drum. There are seven of them. Two black jumpers, a white shirt, a pair of jeans, two summer-dresses, a blue one and a red one, and my coat. My underwear, of course. Perhaps even my hat will be included in the count.

The snow globe on the windowsill is also a present, the only thing I do not want to replace. My brother took it for me as a little boy. Strictly speaking, he nicked it, in a toyshop.

I was troubled by a bad conscience for years after finding out, absolutely wanting to return it. I infected my brother with the great compassion for the elderly shop owner. She never had any customers. She always sat behind the counter goggling out of the window through thick, dirty cobwebs. In my childish dreams, the critters were her only companions; she talked to them and chose her lunch from the surplus of miserably perished insects. We went up and down in front of her window a few times, without ever entering the shop. He did not dare and I did not want to hand over my snow globe. Then, the owner died. A small label at the door communicated her unexpected demise, I remember it well. She died amidst her wooden building blocks, cards, board games, cuddly toys and dolls, just like that, in a single moment. Everything remained in its place for a long time, dust raging around the untouched pieces. It took almost a whole year until the shop was cleared. They drew up with a lorry and disposed the toys in large black sacks. Ever since, I have seen this present as my rightful possession.

It lies next to the only book, which I could bring myself to purchase; almost three-hundred pages full of wrongly drawn maps, errors about the face of the world, now exposed to ridicule by our modern technology. Turning the pages, I imagine the fear of falling off the edge of the earth, or the pride of inhabiting a clearly overwhelming spot of land, now stuck forlornly underneath a continent on today's maps.

It is one of the few books altogether in my flat. When I arrived here, I thought of taking them with me when they are on display in the street, and of stacking them alongside the wall, but now I somehow do not want to keep a single one of them, once I have read it. I put them back where I found them, or I push them indiscriminately and without a note into strange letterboxes. Under my bed remains only, what was swept underneath while cleaning and then forgotten.

Sometimes I think that I am living very much in accordance with our human nature in this small flat and in the space and time surrounding it. Also living in accordance with the nature of our society, today. I take things with me, I am given them, I use them and I put them down again.

There is hardly anything I feel attached to. Of course, I am proud of my little round table and its two chairs, but then again, it would not bother me if they went broken. I love wearing my coat and turning up the collar, it seems to me as if I was walking much more upright in it than otherwise; the way it swishes around my legs allows me to ignore the cold easily. Nevertheless, I do not believe that I would be sad, if the seam would tear or if someone just took it away. That is how it is: things do not mean much to me. They are like food, which I ingest, digest and secrete again. The mechanism of wear and tear is a necessary evil, if one wants to live. I cannot remember ever having felt an aversion to this fact. I have always liked living.

Asked about my belongings, I will elaborate, explaining that I own a lot. Perhaps, because there is actually very little and because I know all of it down to the smallest detail. However, it is also possible that I have become used to simply taking things for myself, assuming in moments of arrogance that almost anything could belong to me anyway, if I only wanted it.

My most precious possession would be my snow globe.It really is. Turning it, I imagine my brother, needle-sharp in outline and very alive.I would not even need it for that purpose, I have a fabulous memory, it would probably not even require a particular effort to simply

call him to mind; but it is a ritual, I would not have it any other way. He is only supposed to be back again in this snow globe for a brief moment, no matter how often I turn it during the day. He is not supposed to haunt about. I do not want to live with ghosts.

Translated by Trude Stegmann

Gólyacsípés

Egy

A lakásom huszonkét négyzetméter. Aznap, mikor megkaptam a kulcsot, pontosan lemértem, még mielőtt berendeztem volna a szobát. Az ajtó előtt feltornyoztam azt a pár ládámat - kicsik, kézre állóak, és gondosan, nagybetűvel fel van rájuk írva, mi van bennük. Hosszan álldogáltam az üres szobában, néztem a falon a világosabb foltokat, ahol régebben képek függhettek, követtem szememmel a plafon finom repedéseit. Nem sürgetett semmi, hogy megtöltsem ezt a kopár szobát. Jólesett arra gondolnom, hogy az előző lakó itt hagyta a nyomait.

A lakás kicsit nagyobb, mint amit a bérbeadó a szerződés alapján ígért. Ezért elnézem neki azt is, hogy a mosogató csapja kissé csöpög. Pár nap elteltével már meg sem hallom a csöpögést.

Az utcai ablak előtt egy kis asztalka áll két székkel, reggelente itt szoktam meginni a kávémat. A fehér ágyneművel borított ágyat, ami közvetlenül a ferde tető alatt van, a szomszéd nő hagyta rám. Evőeszköz, tányér, fazekak, villanyégők, éjjeli szekrény, fogas, bőrcipő: mind ajándék vagy kölcsönbe kaptam.

Belátható időn belül mindet le akarom cserélni olyanra, amit én magam választottam. Ezért a konyhaszekrényen áll egy régi söröskorsó, amibe a visszajáró aprópénzt teszem. A poharat is ajándékba kaptam. Egyelőre nagyon kevés pénz van benne. Lezáratlan biciklit mindig találok valahol, kis időre kölcsön veszem, mielőtt ugyanoda visszatámasztanám. Ez még, azt hiszem, nem lopás.

A papucsomat, az igazolványomat és pár ruhámat hoztam csak magammal. A télre nem vagyok eléggé felkészülve. Az egyetlen kabátom nem túl meleg, inkább csak szép, óriási gallérja van, ami körben szétterül a vállán, és nincs kapucnija sem, az ujja pedig épphogy a csuklómig ér. Nincs se kesztyűm, se sálam, se meleg gyapjúzoknim, és soha nem voltam olyan lány, aki a hideg miatt vaskos pulcsikat húz.

A tusoló mellett a mosdószekrényen van egy hajkefe, amivel felkelés után megigazítom a hajamat. Ugyanazzal a folyékony szappannal szoktam hajat mosni, mint amivel a ruháimat is mosom. Szeretem a hétköznapjaim egyszerűségét. Néha, ha nem vesznek körül figyelő tekintetek, ugyanazt az egy pulcsit, inget, nadrágot és ruhát hordom addig, míg meg nem áll a sarokban. Akkor betuszkolom egy papírzacskóba, leviszem a mosodába, és egy délutánt azzal töltök, hogy nézem, ahogy forog a ruha a mosógép dobjában. Hét darab ruhám van. Két fekete pulcsi, egy fehér ing, egy pár farmer, két nyári ruha, egy kék és egy piros, valamint egy kabát. Meg persze fehérnemű. Talán még a kalapomat is hozzá vehetem.

Az ablakpárkányon álló hógömb is ajándék, az egyetlen, amit nem akarok mással helyettesíteni. A bátyám hozta, amikor még kifiú volt. Pontosabban: lopta egy játékboltban.

Miután ezt megtudtam, évekig furdalt a lelkiismeret, és mindenképp vissza akartam vinni. Annyira együtt éreztem az idős eladónővel, hogy ez a bátyámra is átragadt. A bolt-

ban sose voltak vevők. A nő állandóan egyedül állt a pénztár mögött a bejáratnál, nézett ki az ablakon a vastag, koszos pókhálókon át. Gyerekkori álmaimban ezek az állatok voltak egyetlen társai, beszélgetett velük és nyomorúságosan elpusztult rovarok tengeréből válogatta ki az ebédjét. Néhányszor elmentünk a kirakat előtt, de soha nem mentünk be a boltba. A bátyám nem mert, én pedig nem akartam visszaadni a hógömböt. A tulajdonos meghalt. A bolt ajtajára függesztett táblácska tudatta hirtelen halálát, erre jól emlékszem. Ott halt meg az építőkockái, kártyái, társasai, plüssállatai és babái között, egyszerűen, egy pillanat alatt. Sokáig minden a helyén maradt, por lepte be az érintetlen tárgyakat. Majdnem egy évbe telt, mire a boltot felszámolták. Egy teherautó érkezett, és nagy, fekete zsákokba gyűjtötték a játékokat. Azóta az ajándékot jogos tulajdonomnak tekintem.

A hógömb az egyetlen könyvem mellett áll, amit képes voltam megvenni; majdnem háromszáz oldalon át hibásan rajzolt térképek sorakoznak benne, tévedések a világ arcáról, amelyek a modern technológia fényében nevetségesek. Miközben lapozgatom, elképzelem, milyen lehetett félni, hogy leesel a föld pereméről, vagy büszkének lenni, hogy egy szinte legyőzhetetlen földdarabon élsz, ami a mai térképen elveszetten tapad egy földrész aljához.

Ez a könyv egyike a keveseknek a lakásomban. Amikor ide jöttem, arra gondoltam, magammal hozom a könyveket, ha ki vannak téve az utcára, és kupacokba rakom a falak mentén, de valahogy mégsem akartam egyet sem megtartani, amit már olvastam. Vissza tettem őket oda, ahol találtam, vagy minden jelzés és válogatás nélkül bedugdostam idegen postaládákba. Az ágyam alatt csak az maradt, amit takarításkor alásöpörtem, és elfeledkeztem róla.

Néha úgy gondolom, ebben a kis lakásban és a körülötte lévő térben és időben nagyon is az emberi természet szerint élek. És a társadalom természete szerint. Magammal viszek dolgokat, vagy kapok ezt-azt, használom, aztán leteszem valahol máshol.

Szinte semmim sincs, amihez ragaszkodnék. Természetesen büszke vagyok a kerek kisasztalkámra és a hozzá tartozó két székre, de akkor sem bánkódnék, ha tönkre mennének. Szeretem hordani a kabátomat, méghozzá felhajtott gallérral, olyankor úgy érzem, sokkal egyenesebben megyek, szeretem, ahogy a huzatban végigsimítja a lábamat a kabát szárnya, így könnyebb elviselnem a hideget. Mégsem hiszem, hogy szomorkodnék, ha felfeslene a varrása, vagy valaki egyszerűen elemelné. Ez már csak így van: a tárgyak nem jelentenek nekem túl sokat. Mint a táplálék: magamhoz veszem, megemésztem és kiválasztom. Az elhasználódás folyamata szükséges rossz, az élet velejárója. Nem emlékszem, hogy ez valaha is ellenemre lett volna. Élni mindig is szerettem.

Ha megkérdezik, milyen dolgaim vannak, nagy lendülettel körbe mutatok, és azt mondom, rengeteg mindenem van. Talán mert valójában olyan kevés holmim van, hogy mindet a legapróbb részletéig ismerem. De lehet, hogy egyszerűen megszoktam, hogy csak úgy elvehetek bármit, és ezért ha nagyzolós kedvem van, akkor elhiszem, hogy úgyis minden az enyém lehetne, ha akarnám.

A hógömböm a legértékesebb tulajdonom. Tényleg. Amikor fejre fordítom, a bátyámat látom magam előtt, minden vonal élesen, pontosan kirajzolódik, mintha élne. Igazából ehhez nincs szükségem a hógömbre, legendás az emlékezetem, valószínűleg még csak meg se kéne nagyon erőltetni magamat, hogy felidézzem őt; de ez egy rituálé, és nem akarom megváltoztatni. Csak a hógömbbel idézem meg, pár pillanatra, mindegy, hogy hányszor fordítom fejre egy nap. Nekem csak ne kísértsen itt. Nem akarok szellemekkel együttélni.

Győry Hanna fordítása

Hassan Preisler

Brown Man's Burden is a debut novel by Hassan Preisler. Reckless auto fiction, raving coming of age novel as well as a controversial satire of society.

Hassan Preisler is an actor, director and writer. He is a founding member and artistic director of the theater company DanishDanish. *Brun mands byrde (Brown Man's Burden)* is his first novel. Winner of Denmark's most significant debut prize. The sophisticated, democratic, supremely informed, super advanced Hassan lives in New York City and Berlin and Beirut and London and Copenhagen. Wherever he goes he blends in with the crowd of hyper globalised individuals.

A *Barna ember terhe* merészen őszinte önéletrajzi regény egy színesbőrű fiatalember életéről a fehérek között, egyúttal magával ragadóan pezsgő és korszerű, szatírikus társadalomrajz.

A dán anyától és pakisztáni apától származó Hassan Preisler sikeres dán színész, rendező és író. A *DanishDanish* színtársulat alapítója. A *Brun mands byrde (A barna ember terhe)* az első regénye, amellyel elnyerte Dánia legjelentősebb elsőkönyves díját. A rendkívül tájékozott és bölcs, demokrata érzelmű, jól informált, hipermodern Hassan egyaránt otthon van New York Cityben, Berlinben és Beirutban, de Londonban és Koppenhágában is. Bárhol jár, azonnnal megtalálja a helyét a hiperglobalizált társaságban.

Brun mands byrde

Mit navn er Hassan Preisler. Jeg har optrådt i sammenhænge, hvor emner som ligebehandling, mangfoldighed, inklusion og integration er på bordet. Jeg er egentlig skuespiller, men jeg iklæder mig konferencejakken og de pæne sko, trimmer skægget og holder foredrag om min opvækst og viser små filmklip om andre farvede, der også synes, de er mindre værd, og jeg sidder i paneler med andre farvede, der, ligesom jeg gør det, får høje honorarer for at fortælle om, hvordan det føles at være farvet i en hvid verden. Vi sidder på rådhuse, i teatre, filmhuse, biografer, museer, biblioteker. Ethvert sted, man kan finde en sal, kan man holde en konference. Ligesom Blackwater har malket krigskasserne, har integrationsindustriens krigerehaft frit spil til at køre rundt i gaderne og skyde civilister i sagens tjeneste. Med front mod mig sidder politikere, chefer, producenter, direktører og konsulenter. De har gråt hår og skaldede isser, deres skjorter er dyre og stive, og selvom de sidder ned, og jeg rejser mig op, er de stadig et hoved højere end mig, men de har tørre mundvige, og hænderne holder anspændt om de skrøbelige vandglas af plastik, når de fører dem op til munden, og glassene genfyldes af servilt smilende frivillige. De høje herrer er bange for undersøgelseskommissionen, der har indkaldt mig som vidne, og vi er i Nürnberg, Johannesburg og Den Haag, og vi rejser os, da det store integrationsmonstrum snor sig ind ad døren i sin lange, sorte kappe og sin hvide krave og paryk, og det ændrer navn for øjnene af os og bliver til inklusionsmonstrum med et smil, og jeg kaldes op til skranken, og jeg er ikke længere fremmedarbejder, jeg er gæstearbejder, og jeg er ikke længere indvandrer, jeg er nydansker, og jeg har ikke længere minoritetsbaggrund, jeg har interkulturel baggrund, og jeg er ikke første- eller anden- eller tredje- eller fjerde- eller femtegenerations-indvandrer, og jeg får lov til at give de høje herrer bind for øjnene og rulle tromlen og lade løbet klikke mod deres tindinger. „I må væbne jer med tålmodighed" siger de, og „tænk på dengang, hvor vi satte en sort kvinde til at sige vejrudsigten" siger ham med issen og brillerne og skægget, og han holder mig ind til sig, og jeg sidder fast i knuset og ved pludselig ikke, hvilket ben jeg skal stå på, for han lugter ligesom morfar Mogens, men han ligner fotografiet fra historiebogen af officeren i rød uniform, der på pladsen i Delhi mejer min indiske forfader ned med en håndrevet Gatling gun, mens min indiske forfader råber *„Viva la Revolución"* på urdu, fordi han vil være herre i eget hus, og vi trækker os fri af hinanden, og jeg aner ikke mine levende råd.

Jeg møder min May nytårsaften til en fest på et reklamebureau, og hun er inviteret af tvillingerne Mads og Andreas, og jeg er inviteret af Aner Det Ikke, og jeg ankommer med kvinder i fugleformation, og det er mig, der bryder vinden, og jeg gør det i smoking, og jeg er højt på strå, for det er længe siden, jeg har lyttet til Hassan, og han har ellers noget at fortælle, for i Beirut tog Yalda sit gode flamenco-tøj og gik, og i Aarhus spillede han for tomme sale og to stjerner i Stiften, og nord for København faldt hans morfar Mogens om på lokummet med en knude i skallen, og de fyldte ham med kortison og pakkede ham ind i hvid skjorte og hvide bukser højt oppe med udsigt over ringvejen, og morfar Mogens mistede sin personlighed og pegede ud ad vinduet og sagde til mor „hobbitterne kører og kører", og morfar Mogens tørrede langsomt ud i sengen, og øjnene sank dybere ind i hulen, og huden trak sig ned omkring kraniet, og morfar Mogens sluttede af med åben mund og et

let „ah“, og vi bisatte ham fra Utzons kirke i Bagsværd, og præsten med det store skæg lod mig læse op fra talen, jeg skrev til morfar Mogens og hans billed- skønne Birthe, som han mødte, da mormor Else trak sig ind i sig selv, og jeg rejste mig og gik op ad kirkegulvet, og jeg foldede papiret ud, og jeg lænede mig op ad kisten for at få støtte til mine rystende ben.

Få år efter dør billedskønne Birthe på Fælledgården uden minder om andet end mænd, der var nærige, og mænd, der var gavmilde, og den mest nærige havde et navn, der lød sådan bam-bambam, og den gavmildes lød mere sådan bambum-bambum-bambum, og jeg når at besøge Birthe, og vi ser på billeder af morfar Mogens, og vi drikker te og spiser småkager, og hun siger „hvem er det nu, du er?“, og jeg siger „jeg er Hassan“ og tænker „her har jeg været før“, og jeg er tilbage hos mormor Else på Møllegården, og mormor Else siger „hvem er det nu, du er?“, og jeg siger „jeg er Hassan“. Jeg orker ikke at besøge mormor Else, men jeg har trukket mig op ved hjælp af skyld, og jeg kører med S-tog til Lyngby og bybus ad vejen ned til søen, og jeg står af, og jeg slår paraplyen op, og jeg går ned langs en spejderhytte og en radiosender, og jeg når frem, og lugten af parfumefrit vaskepulver og smagsløst kartoffelpulver trækker mig ind gennem døren, der skyder til side med en tør lyd, og jeg går ned ad gange, og der er røde mursten over det hele og blomstret patchwork i træramme og linoleumsglat gulv, og jeg nærmer mig kaffestuen og ser det på lang afstand, og jeg stopper op et sekund, for i dag er mormor Else på benene, og i dag holder mormor Else hof, og mormor Else farer til fjerne egne af verden og hiver de andre med, og hun lever livet, og hun maler stuen rød, og hun er Karen Blixen og Emma Goldman og Asta Nielsen, og jeg træder et skridt frem og ind i hendes historie, og „der kommer min fætter Hassan“ siger hun, og „han er fra Indien. Maharaja“, og mormor Else er stolt som en pave.

Brown Man's Burden

My name is Hassan Preisler. I've participated in forums where subjects like equal treatment, diversity, inclusion, and integration, are on the table. Veritably, I'm an actor, but I put on my conference jacket and dress shoes, trim my beard, and give talks on my childhood, and show film clips of other people of color who also feel inferior, and I sit on panels with other people of color who, like me, are paid handsome fees to describe how it feels to be colored, in a white world. We sit in town halls, theaters, cinemas, museums, libraries. Anywhere a room can be found, a conference held. Just like Blackwater milked the war chest, the soldiers of the integration industry have had free rein to run drive bys and open fire on civilians in the name of the cause. With their graying hair and balding heads, politicians, CEOs, producers, directors, and consultants sit opposite me. Their shirts are expensive and their collars stiff, and although they sit and I stand, they still hover over me, but the corners of their mouths are dry, and their hands are in tense grip of the flimsy plastic water cups they raise to their lips, and the cups are subsequently refilled by subservient smiling volunteer workers. The tall gentlemen are scared of the tribunal, and it has subpoenaed me as a witness, and we are in Nürnberg, Johannesburg, and the Haag, and we all rise when the great integration monster comes in writhing through the doorway in its long black gown and its white cross-collar and wig, shedding its name in front of our very eyes, turning

into the inclusion monster, smiling, and I'm called to the stand, and I'm no longer a foreign worker, I'm a guest worker, and I'm no longer an immigrant, I'm a new-Dane, and I no longer have a minority background, I'm of intercultural descent, and I'm no longer a first- or second- or third- or fourth- or fifth-generation immigrant, and I'm allowed to blindfold the tall gentlemen and spin the cylinder and let the trigger click with the muzzle against their temples. "Arm yourselves with patience", they say, and "think of that time when we had a black woman give the weather forecast", one of them says, with his bald head, glasses, and beard, and he holds me closely against him, and I'm stuck in his grip, and I don't know which leg to stand on, because he smells just like grandfather Mogens, but he looks like the picture from the history book of the officer in the red uniform in Delhi, who mows down my Indian forefather with a hand-cranked Gatling gun, while my Indian forefather shouts, "Long live the revolution", in Urdu, because he wants to be lord of his own manor, and we pull ourselves free, and I'm at my wits' end.

I meet my May on New Year's Eve at an ad agency party, and she's invited by the twins, Mads and Andreas, and I'm invited by Who Knows, and I arrive with a bird formation of women behind me, and it's me breaking the wind, and I do it in a tuxedo, and I'm flying high just now, because it's been a long time since I've listened to Hassan, and he's got lots to tell, since back in Beirut Yalda packed her bag and flamenco dresses and left, and in Aarhus he played to empty seats and a two star review from The Aarhus Post, and in the north of Copenhagen, his grandfather Mogens collapsed on the crapper with a lump in his skull, and they pumped him up with cortisone and wrapped him in white and lay him high up with a panoramic view over the highway, and grandfather Mogens let go of his personality and pointed to the window and said to mother, "Those Hobbits just drive on and drive on", and grandfather Mogens withered slowly in his bed, and his eyes sank deeper in their sockets, and his skin sagged lower around his skull, and grandfather Mogens signed off open-mouthed with a scanty sigh, "Ah", and we departed with him from Utzon's Church in benign Bagsværd, and the priest with the long beard let me read the speech I wrote to grandfather Mogens and his picture book beautiful Birthe, whom he met when grandmother Else shrank into herself, and I stood up and walked down the aisle and unfolded my piece of paper, and I leaned against the coffin to support my trembling legs.

Some years later, at Fælledgården nursing home, picture book beautiful Birthe died with memories of none other than men, men that were greedy, and men that were generous, and the greediest had a name which sounded something like bam-bambam, and the most generous had a name which sounded more like bamboom-bamboom-bamboom, and I manage to visit Birthe just in time, and we look at pictures of grandfather Mogens, and we drink tea and eat cookies, and she says, "Who is it you are again?", and I say, "I'm Hassan", and think, "I've been here before", and I'm back with grandmother Else at Møllegården nursing home, and grandmother Else says, "Who is it you are again?", and I say, "I'm Hassan". I can't bear visiting grandmother Else, but with a little help from my guilt I drag myself up and take the train to lazy Lyngby and the city bus to the lake, and I get off, and I open my umbrella, and I walk past a boy scout cabin and an antenna tower, and I get there, and the smell of fragrance-free washing powder and tasteless instant mashed potato powder reel me in through the drab sounding sliding door, and there are corridors of red bricks, and floral patterned patchwork in wooden frames, and slippery linoleum floors, and I see the day room from a long distance, and I halt for a second, for today grandmother Else is up and around,

and today grandmother Else is holding court, and grandmother Else is traveling to far away places, taking the others with her, and she seizes the day, and she paints the dayroom red, and she is Karen Blixen and Emma Goldman and Asta Nielsen, and I take a step into her story, and, "Here comes my cousin Hassan", she says, and "he's from India. Maharaja", and grandmother Else is proud as the pope.

A barna ember terhe

Hassan Preisler vagyok. Többször szerepeltem különböző fórumokon, ahol az egyenlő bánásmód, sokféleség, befogadás és integráció volt a téma. Tulajdonképpen színész vagyok, de néha felveszem a konferencia-zakómat, rendes cipőt húzok, leigazítom a szakállamat és elmegyek előadást tartani a gyerekkoromról, vagy rövid filmklippeket mutatok más színesbőrűekről, akik szintén kisebbrendűnek érzik magukat, esetleg panel-beszélgetéseken ülök más színesbőrűekkel, akik, akárcsak jómagam, jó fizetséget kapnak azért, hogy elmeséljék, hogy érzik magukat színesként a fehérek világában. Üldögélünk tanácstermekben, színházakban, mozikban, könyvtárakban. Bárhol lehet konferenciát tartani, ahol van egy nagyobb terem. Ahogy a Blackwater megfejte a háborús kasszákat, az integrációs ipar harcosai is szabadon száguldozhatnak az utcákon és lőhetnek polgári személyekre az ügy érdekében. Velem szemben őszülő vagy kopaszodó politikusok, főnökök, producerek, igazgatók és tanácsadók ülnek, drága, keménygalléros ingben, és még ülve is egy fejjel magasabbak nálam, aki állok. De a szájuk sarka kiszáradt, kezük feszülten szorongatja a vékonyka műanyag vizespoharat, ahogy a szájukhoz emelik, a mosolygó önkéntesek pedig tüstént újra feltöltik vízzel a poharat. A magas urak aggódnak a vizsgálóbizottság miatt, engem tanúként hívtak be, és legyünk bár Nürnbergben, Johannesburgban vagy Hágában, felpattanunk, amint a hatalmas integrációs monstrum hosszú, fekete talárjában, fehér gallérban és parókával a fején bevonul a terembe, majd szemünk láttára nevet változtat, és mosolyogva változik át befogadás-monstrummá, kiszólítanak a pulthoz, és már nem külföldi munkás vagyok, hanem vendégmunkás, és nem bevándorló, hanem „új dán", a hátterem nem kisebbségi, hanem interkulturális, és már nem vagyok első, második, harmadik, negyedik vagy ötödik generációs bevándorló, és a magas urak engedik, hogy bekössem a szemüket, megforgassam a tárat és meghúzzam a ravaszt a halántékukon. „Fegyverezze fel magát sok-sok türelemmel" - mondják, és hogy „emlékezzen, múltkor is egy fekete nőre bíztuk az időjárás-jelentést", mondják kopasz fejükkel, szemüvegükkel és szakállukkal, és egyikük magához húz, a markában vagyok, és hirtelen azt sem tudom, melyik lábamra álljak, mert a szaga olyan, mint Mogens nagyapámé, de közben arra a vörös egyenruhás tisztre hasonlít, akit a történelemkönyvben láttam, amint Delhiben épp valamelyik ősömet mészárolja le egy Gatling kézifegyverrel, miközben indiai ősöm urdu nyelven azt kiáltja, „Viva la Revolución", mert ő akar az úr lenni a saját házában, aztán a magas úr elenged, és én azt se tudom, köpjek-e vagy nyeljek.

Az én Mayemet szilveszterkor ismertem meg egy reklámcég buliján. Mads és Andreas, az ikrek hívták meg, engem pedig Gőzöm Sincs Kicsoda, mögöttem nők vonultak madáralakzatban, én hasítottam a szelet az élen, mindezt szmokingban, feldobva, mert már jó ideje

nem hallgatok Hassanra, pedig lenne mit mesélnie, mert Yalda Beirutban lelépett legjobb flamenco-kosztümjében, Hassan pedig üres teremnek játszott Aarhusban, két csillagot kapott a kritikustól az újságban, és Mogens nagypapa Koppenhágától északra elesett a klotyóban, mert csomó volt az agyában, erre feltöltötték kortizonnal, fehér inget és nadrágot húztak rá a legfelső emeleten, ahonnan csodálatos kilátás nyílt az országútra és Mogens nagypapa elveszítette az egyéniségét, kimutatott az ablakon, és azt mondta anyámnak: „ezek a hobbitok állandóan itt száguldoznak", és Mogens nagypapa lassan kornyadozott az ágyon, a szeme egyre mélyebbre esett a szemgödrébe, a bőre a koponyája körül felgyűrődött, és Mogens nagypapa hamarosan egy könnyű „ah"-hal kilehelte a lelkét, a gyászszertartás az Utzon templomban volt Bagsværdben, és a nagyszakállú pap megengedte, hogy felolvassam a beszédemet, amit Mogens nagypapához és tündérszép Birthéjéhez írtam, akivel akkor találkozott, amikor Else nagymama már teljesen begubózott, felálltam és előre mentem a templomhajóban, széthajtogattam a papíromat és nekitámaszkodtam a koporsónak, mert annyira reszketett a lábam.

Néhány év múlva a tündérszép Birthe meghalt a Fælledgården kórházban, nem vitt magával mást, csak férfiak emlékét, kapzsi és nagyvonalú férfiakét, a legkapzsibbat úgy hívták, hogy bam-bambam, a legnagyvonalúbb neve valahogy úgy hangzott, hogy bambum-bambum-bambum-bambum, és ahogy ott ülök egyszer Birthénél és Mogens nagypapa fényképeit nézegetjük és teát iszunk aprósüteménnyel, Birthe így fordul hozzám:„ki is vagy te tulajdonképpen?", „Hassan vagyok", felelem, és arra gondolok, „nem most vagyok itt először", aztán bemegyek Else nagymamához az idősotthonba Møllegårdenben, és Else nagymama azt kérdi:„ki is vagy te tulajdonképpen?", „Hassan vagyok", felelem. Rosszul vagyok, ha meg kell látogatni Else nagymamát, de a bűntudatom segítségével ma sikerült rávenni magam, kisvonattal kimegyek Lyngbybe, aztán busszal a tóig, ott kiszállok, kinyitom az esernyőmet, elmegyek egy cserkészkunyhó és egy rádióadó mellett, és amikor odaérek, illatmentes mosópor és ízetlen, zacskós krumplipüré bűze csapja meg az orrom egy ajtón keresztül, mely szárazon nyikorog, amikor félretolom, s elindulok a folyosón a vörös téglaborítású falakon fakeretben lógó, virágos foltvarrásos kézimunkák között, a fényes linóleumon, közeledek a kávézóhoz, már messziről látom, egy pillanatra megállok, mert Else nagymama ma fönt van, és épp fogadóórát tart udvartartása számára, Else nagymama épp távoli vidékekre utazik, és viszi magával a többieket is, vörösre festi a szobát, és már ő Karen Blixen és Emma Goldman és Asta Nielsen, előre lépek, és már benn is vagyok a történetében „itt jön az unokaöcsém, Hassan" - mondja, „Indiából jött, maharadzsa", - és Else nagymama olyan büszkén trónol, akár a pápa.

Kertész Judit fordítása

Patrycja Pustkowiak

"Night animals" is about a young woman, Warsaw and the night. After dusk the City reveals its darker side. Tamara Mortus, the fallen but proud woman, equally fascinating and repulsive, embarks on a journey through the night along a blazing trail of shopping malls, nightclubs and casinos. On this path she meets other ecstasy hungry desperadoes to share in her debauchery. She wants to taste everything - alcohol, drugs, pornography - to reach the euphoric heights of the City. But soon she'll discover that everything she wanted to play with will start to play with her, and her night of desire will take a murderous turn.

Patrycja Pustkowiak (1981) is a Polish journalist and writer. In 2013 she was a finalist of The International Short Story Festival in Wrocław.

Az *Éjszakai állatok* főszereplői egy fiatal lány, Varsó és az éjszaka. Alkonyatkor a Város új arcát tárja elénk; az utcákra kimerészkednek az állatok, a lecsúszott, ámde büszke, vonzó, egyúttal visszataszító Tamara Mortus pedig plazák, klubok és kaszinók ösvényét követve indul útjára az éjszakába. Magához hasonló, kétségbeesetten extázisra szomjazó alakokkal hozza össze a sors. Mindent kipróbálna: alkoholt, drogot, pornót; a cél: eljutni a tapasztalás végső határáig. Egy ponton azonban minden visszájára fordul, kicsúszik a lány irányítása alól: a féktelen party rémálomba, a kiruccanás gyilkosságba torkollik.

Patrycja Pustkowiak (1981) krakkói születésű szociológus, író, újságíró, Varsóban él. Eddig többek között a „Bluszcz", „Chimera", „Lampa", Wprost, „Polityka" és a „Twórczość" c. lengyel lapokban publikált.

Nocne zwierzęta

Im bardziej Tamara zagłębiała się w czarną, tłustą pastę własnych myśli, tym bardziej brzydziła się siebie samej i swojego ciała. Jej genitalia – mokry, ciemny tunel donikąd, sprawiający sekretną frajdę tym, którzy zapłacą za bilet – były jak ścieżka strachu w wesołym miasteczku. W młodości mówiono jej, że od uprawiania seksu należy się powstrzymywać, bo to niezbyt po katolicku, a później wręcz przeciwnie: bierzecie i jedzcie z tego wszyscy, z tego ciała, w które jest obleczona. To właśnie seks jest w modzie, nowa religia, która zawiedzie ją do sanktuarium najwyższych uciech. Ten festiwal sprzecznych głosów sprawiał, że z normalnego człowieka oprawionego w skórę i światopogląd zamieniała się w pacjenta na stole lekarza-eksperymentatora, była oplątana milionem nieprzystających do siebie kabelków, sączących w nią płyny nawzajem znoszące swoje działanie. Była chora, jej krew była siedliskiem trucizny, wszystko, co potrafiła z siebie wydobyć, to jakiś logarytm rozpaczy i bezgłośnego błagania o pomoc, którego – z uwagi na niską zawartość słowa mówionego w milczeniu – nikt nie potrafił odczytać. Czasem zdawało jej się, że w nocy świeci z bólu. Jej skóra wysyła na zewnątrz komunikat, tworząc napisy ze świecących jak neony, niebieskich żył. Ale wkoło i tak była pustka, tylko pokój rozbłyskał na chwilę nieprzyjemnym, niebieskim światłem – jak na OIOM-ie albo w hospicjum. O, porzućcie wszelką nadzieję, wy, którzy...

Rezygnacja z seksu była więc jakimś wyzwoleniem. Choć wygrała tę bitwę z ciałem, nie wygrała innej – o głód. Ciało domagało się pożywienia, a ona – bez względu na zmęczenie, czy kaca (chyba że był to kac głodowy, podczas którego nie chce się jeść) – musiała je karmić, ciało było jej nigdy nienarodzonym, utrudniającym życie dzieckiem. Tak i teraz: ciało wymierza jej cios pięścią, domagając się posiłku. Tymczasem w lodówce Tamary niepodzielnie królują światło i dwie butelki żołądkowej gorzkiej, które musiała chyba kupić jakoś w drodze do domu, przecież wczoraj ich tutaj nie było. Tak czy siak, podobno można zdecydować się na antydepresyjną terapię światłem, Tamara czytała o tym w pewnym piśmie ezoterycznym – choć nie bardzo wie, jak to się robi.

Próbuje najprostszej – staje przy lodówce, otwiera na oścież usta, ten lufcik, przez który niechciane życie może już zacząć powoli ulatywać, czeka, aż światło wsączy się w nią i ją wypełni. Gdy o tym myśli, ma refleksje natury religijnej – wypełnić się światłem, czy nie jest to synonim zjednoczenia się z Bogiem? Bóg jest światłością, Bóg jest miłością – słyszała podobne opowieści przez lata uczęszczania na katechezę, Bóg jest wszystkim, czego nie ma – mogłaby dopowiedzieć po latach. I ten Bóg mieszkający tymczasowo w lodówce wcale nie chce wypełnić Tamary, nie chce zejść z białych, nieco odrapanych półek, poza tym jest zimno – jasność miała oślepiać i ogrzewać, a ta tu kpi sobie z prób nawrócenia, nie chce wejść w ciało, funduje mu tylko dobrze znany chłód i upokorzenie.

Z pewnością przyjemniejsze rzeczy fundowała mi wódka – myśli Tamara, patrząc na grzecznie stojące w rogu lodówki butelki z rudym napojem. Ale chwilowo nie może sobie pozwolić na tę przyjaźń, nawet upadłe pijaki, jak ona, muszą czasem zrobić sobie przerwę i coś zjeść. A łapie ją właśnie kacowy głód, głód najgorszego sortu, kiedy to ma się ochotę jeść ostre zupy. Oczyma duszy swojej widzi talerz parującej, tajskiej potrawy, idealny miks słodkich, kwaśnych i ostrych przypraw. Odrobina śliny spływa na jej wyschnięty język,

ale co robić? Gdyby miała choćby kostkę rosołową i jedno zagrzebane gdzieś pod kanapą rafaello, mogłaby zrobić sobie tajską zupę własnego autorstwa. Jak na złość, nie ma tych składników, nie ma nic, jedyne, co może zrobić, to zupę żołądkową gorzką, a na taką chwilowo nie ma ochoty.

Jak dobrze, że mieszka w wielkim mieście, do tego mieście, które jest stolicą, a w stolicach jest wszystko, również bogata oferta gastronomiczna, z której nie skorzystać byłoby grzechem. Wystarczy jeden telefon i za godzinę wymarzona tajska zupa ląduje w jej domu, pokonawszy dystans kilkunastu ulic, splątanych jak serpentyny, przyprószonych kurzem, po którym ślizgają się buty przypadkowych przechodniów, łapy psów i wszystko, co się do nich przyczepi, od kurzu po drobnoustroje.

Z zupą na kolanach włącza sobie telewizor. Wciąga ją amerykański program poświęcony problemowi rozkładu ludzkiego ciała po śmierci. Tamara wsuwa do buzi łyżkę pysznej tajskiej zupy, a lektor prezentuje do kamery ludzką głowę w różnych stadiach pośmiertnego rozkładu; najpierw jest całkiem normalna, następnie pojawiają się na niej robaki, zresztą nie jednego gatunku, a paru, czego można się domyślić po ich kolorach, w końcu tkanka mięsna znika i zostaje biała, przyzwoita kość, taka, jaką można zobaczyć w horrorach albo w *Hamlecie*.

Następnie w programie rozpoczyna się część poświęcona pozbywaniu się tego, co miało tak mało szczęścia w życiu, że aż umarło – cóż, wszystkim się zdarza. Można na przykład takie coś pochować w trumnie, ceny tej wahają się między X a Y, jednak czas realizacji zamówienia jest krótki, drewno wysokiej jakości, a satysfakcja gwarantowana. Kto nie lubi towarzystwa podziemnych robaków lub niemiłe mu są procesy gnilne, może zdecydować inaczej – lepiej jednak zrobić to za życia, później może być za późno. Nowoczesna kremacja przeprowadzana jest w piecu kremacyjnym, przynajmniej dwukomorowym, którego konstrukcja umożliwia bezpośrednią obserwację przez osoby bliskie wprowadzenia zwłok do pieca, co wśród niektórych może budzić niemiłe skojarzenia; pora wyzwolić się z lepkich macek własnej pamięci i wybrać drogę postępu. Piec może być opalany olejem opałowym lub gazem, proces spalania nadzoruje komputer, zatem odbywa się on w pełni automatycznie. Prochy po spaleniu, przed umieszczeniem ich w urnie, są rozdrabniane w odrębnym urządzeniu. A później już urna w rękę i do domu, całość nie kosztuje aż tak dużo, pora pomyśleć o tej miłej alternatywie dla tradycyjnego pogrzebu – świat jest usłużny i merda do nas ogonem, co i rusz przynosząc w pysku kolejne dobre pomysły.

Night Animals

The deeper Tamara sank into the greasy, black paste of her own thoughts, the more she became disgusted by herself and by her own body. Her genitals – a dark, wet tunnel leading nowhere, giving a secret thrill to those who buy a ticket – were like a haunted house at an amusement park. When she was young she was told that one should refrain from having sex because it wasn't very Catholic, and later the exact opposite: Take and eat, all of you, of this body in which she was enclothed. It was sex that was now fashionable, a new religion that would lead her to a shrine of the greatest raptures. This festival of contradictory

voices caused her to transform from a normal person bound in skin and worldview into a patient spread out on the operating table of an experimental doctor, tangled up in a million incongruous cables through which liquids were seeping into her, cancelling out each other's effects. She was ill, her blood was full of poison, all that she was able to utter was some kind of logarithm of despair and a soundless plea for help which – owing to the low content of the spoken word in silence – nobody was able to decipher. Sometimes it seemed to her that at night she was glowing with pain. Her skin sent a message, creating letters with the blue neon glow of her veins. But there was emptiness all around her, and the room only flashed momentarily with an unpleasant, bluish light – like in an Intensive Care Unit or a hospice. Oh, abandon all hope, ye who...

Resigning from sex was, therefore, some kind of liberation. But although she had won this battle against her body, there was another she wasn't able to win – against hunger. Her body demanded nourishment, and she – no matter how exhausted or hungover she was (unless it was a starvation hangover, during which one has no desire to eat) – had to feed it, her body was her unborn child making her life difficult. And once again: her body dealt her a rough blow, demanding a meal. Meanwhile, in Tamara's refrigerator the light and two bottles of vodka reigned supreme. She must have bought the bottles of vodka on the way home, since they hadn't been there the day before. Anyway, apparently it was possible to do light therapy to cure depression, Tamara had read about it in some New Age magazine – though she didn't really know how it was done.

She tried it the easiest way – standing by the refrigerator, she opened up her mouth, that casement window through which her unwanted life could slowly begin to leak out, and waited until the light seeped into her and filled her up completely. When she thought about this, she had reflections of a religious nature – to fill oneself with light, isn't this synonymous with becoming one with God? God is eternal light, God is love – she had heard similar stories during years of attending catechism classes, God is everything that isn't there – she could add, many years later. But this God residing temporarily in the refrigerator did not want to enter her at all, did not want to descend from the white, slightly scratched-up shelves, and besides it's cold – luminosity was supposed to dazzle and give warmth, but this one here mocked all efforts to convert, it didn't want to enter the body, it only treated it to well-known chill and humiliation.

Vodka has definitely treated me to much nicer things, thought Tamara, looking at the bottle of golden-red liquid that was standing politely in the corner of the fridge. But for a moment she couldn't allow herself some of that friendship, even total drunkards, like her, sometimes have to take a break and eat something. A hangover-hunger had just grabbed her, a hunger of the worst kind, when one craves spicy soup. In her mind's eye she saw a steaming Thai dish, an ideal mix of sweet, sour and hot spices. A bit of saliva dripped onto her parched tongue, but what to do? If only she had a broth cube and one of those rafaello sweets that were buried under the sofa, she could prepare some Thai soup for herself of her own creation. As if to spite her, these ingredients were missing, there was nothing, the only thing she could make was vodka soup, but she wasn't in the mood for that kind just then.

How lucky it was that she lived in a big city, not only that but a capital city, in capital cities you can find everything, including rich gastronomical offerings, which would be a sin not to make use of. It only takes one phone call and an hour later the Thai soup of her dreams lands in her home, covering a distance of a dozen or so serpentine, tangled-up

streets covered in a thin layer of dust, along which slide the shoes of random passersby, dogs' paws and everything that sticks to them, from dust to microorganisms.

With a bowl of soup balanced on her knees, she turned the TV on. She got sucked into an American program devoted to the problem of the decay of the human body after death. Tamara slipped into her mouth a spoonful of tasty Thai soup while the program's host presented to the camera a human head in various stages of posthumous decomposition; first it's completely normal, next worms appear on it, in fact not only one kind, but several different kinds, judging from their colours, and in the end the flesh disappears and only clean, white bone remains, the kind you can see in horror films or *Hamlet*.

Next came a section of the program devoted to getting rid of what had so little luck in life as to actually die – well, it happens to everyone. It was possible, for example, to bury such a thing in a coffin, prices range between X and Y, you don't have to wait long to receive your order, wood of the finest quality, satisfaction guaranteed. Those who don't like the company of underground worms or find the processes of putrefaction unpleasant can decide otherwise – better during one's lifetime, later it could be too late. These days cremation is carried out in a cremation oven with at least two chambers, the construction of which allows the next of kin to directly observe the corpse being placed into the oven, which among some may arouse unpleasant associations; time to free oneself from the sticky tentacles of one's memory and choose a road towards progress. The oven can be fuelled by oil or gas, the burning process is supervised by a computer, so it is completely automatic. After burning, the ashes are crumbled in a separate machine into a fine powder before they're put into an urn. And later the urn is given to you to take home, the whole thing doesn't cost much, it's time to consider this nice alternative to a traditional funeral – the world is helpful and wags its tail at us, often bringing good new ideas to us in its muzzle.

Translated by Scotia Gilroy
(by courtesy of the Polish Book Institute)

Éjszakai állatok

Minél mélyebbre merült Tamara saját gondolatai fekete, zsíros suvickjában, annál jobban undorodott a testétől és saját magától. A genitáliája – az a sehová sem vezető nedves, sötét alagút, amely titkos örömökkel szolgál mindazoknak, akik megfizetik rá a jegyet – olyan volt, akár a kísértetösvény a vidámparkban. Fiatalkorában azt mondták neki, hogy a szextől tartózkodni kell, mivel nem illik túlságosan katolikushoz, később viszont épp ellenkezőleg: vegyétek és egyetek ebből mindnyájan, ebből a testből, amibe fel vala öltözve. Épphogy a szex jött divatba, az új vallás, amely a legfőbb örömök szentélyébe vezeti. Az ellentmondásos hangok eme fesztiválja oda vezetett, hogy bőrbe és világnézetbe kötött, normális emberből pácienssé vált egy orvos-experimentátor asztalán, akit milliónyi egymáshoz nem illő kábel fon át, melyek egymás hatását kölcsönösen felszámoló nedveket csepegtetnek belé. Beteg volt, a vérében pedig méreg fészkelt; mindaz, amit csak képes volt kisajtolni magából, a kétségbeesés és a segítségért való hangtalan rimánkodás valamiféle logaritmusa volt, amelyet – tekintettel az elhangzott szavak alacsony arányára a hallgatás-

ban – senki sem volt képes felfejteni. Időnként úgy tűnt a számára, hogy éjszakánként süt belőle a fájdalom; a bőre neonként világító kék ereiből alkotva feliratokat küld üzenetet a külvilágnak. De körös-körül úgysem volt semmi, csak a szoba ragyogott fel egy pillanatra kellemetlen, kék fénnyel – mint valami ITO-n vagy hospice otthonban. Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel...

Így hát a szexről való lemondás egyfajta felszabadulást jelentett. Bár ezt a csatát megnyerte a testével szemben, elveszített egy másikat – az éhségért folyót. A test táplálékot követelt, ő pedig – tekintet nélkül a fáradtságra vagy a másnaposságra (kivéve talán, ha koplalós másnapja volt, amikor az embernek nem akaródzik enni) – kénytelen volt táplálni azt; a teste volt a soha meg nem született, életét megnehezítő gyermeke. Ahogyan most is: a teste ököllel támad, táplálékot követel. Mindeközben Tamara hűtőszekrényében osztatlanul uralkodik a fény és két üveg gyomorkeserű, amiket talán úton hazafelé vehetett valahogy, hiszen tegnap még nem voltak itt. Így vagy úgy, állítólag antidepresszáns fényterápiának is alávetheti magát az ember, Tamara egy bizonyos ezoterikus lapban olvasott erről – bár nem igazán tudja, hogyan is zajlik.

A legegyszerűbbet próbálja ki – áll a hűtő előtt, szélesre tátja a száját, ezt a szellőzőlyukat, amelyen keresztül a nem kívánt élet máris elkezdhet lassan tovaszállni, vár, míg a fény átitatja és eltölti. Amikor erre gondol, vallásos természetű reflexiója támad – fénynyel megtelni talán nem az Istennel való egyesülés szinonimája lenne? Isten világosság, Isten szeretet – ilyesmi történeteket hallgatott hittanra járva évekig. Isten minden, ami nincs – tehetné hozzá évekkel később. És ez az átmenetileg a hűtőszekrényben lakozó Isten egyáltalán nem szeretné megtölteni Tamarát, nem szeretne alászállni a némiképp karcos, fehér polcokról, különben is, hideg van – a világosságnak el kellett volna őt vakítania és átmelegíteni, ez meg itt gúnyolódik a megtérési kísérletein, nem akar a testébe szállni, csak a jól ismert hidegre és megszégyenülésre hívja.

Ennél biztosan kellemesebb dolgokra hívott a vodka – gondolja magában Tamara az illedelmesen a hűtő sarkában álldogáló, rőt itallal töltött üvegekre nézve. De pillanatnyilag nem merítkezhet meg ebben a barátságban, még az olyan züllött piásoknak is, mint ő, muszáj néha szünetet tartani és enni valamit. E percben pedig épp rátör a másnapos éhség, az a legrosszabb fajta éhség, amikor az embernek csípős levest enni támad kedve. Lelki szemei előtt látja a tálnyi gőzölgő, thai fogást, az édes, savanyú és csípős fűszerek ideális keverékét. Kevéske nyár csordul kiszáradt nyelvére, de mit lehet tenni? Ha legalább egy leveskockája lenne, meg egy valahová a kanapé alá beásott rafaellója, csinálhatna belőle thai levest a saját receptje szerint. De csak azért is hiányoznak a hozzávalók, semmi sincs, az egyetlen, amit főzhetne, a gyomorkeserű-leves, amihez e pillanatban nincs kedve.

Milyen jó is, hogy nagyvárosban él, ráadásul olyan városban, ami főváros, a fővárosokban pedig minden van, többek között gazdag gasztronómiai paletta is, melyet bűn lenne nem kihasználni. Elég egyetlen telefon, és egy órával később az eszményi thai leves ott landol az otthonában, legyűrve tizenegynéhány, szerpentinként egymásba gabalyodó, porral behintett utca távlatát, melyeken az épp arra járók cipői és kutyák tappancsai csúszkálnak mindazzal együtt, ami hozzájuk tapad, a portól a mikrobákig.

A levessel a térdén bekapcsolja a tévét. Amerikai műsor ragadja magával, melyet az emberi test halált követő bomlása problémájának szenteltek. Tamara a szájába csúsztat egy kanál ízletes thai levest, a narrátor pedig a halál utáni bomlás különböző stádiumaiban található emberi fejet mutat be a kamerának. Először egészen normálisan fest, aztán megje-

lennek rajta a férgek, egyébiránt nem egyetlen, hanem jó pár faj képviselői, a színükről ki is találhatná az ember, végül aztán az izomszövet eltűnik és csak a tisztes, fehér csont marad, az a fajta, amit horrorfilmekben vagy a *Hamletban* láthat az ember.

A műsorban ezután az a rész veszi kezdetét, melyet a mindattól való megszabadulásnak szenteltek, aminek oly kevés szerencséje volt az életben, hogy meg is halt – mit lehet tenni, mindenkivel előfordul. Az ilyesvalamit példának okáért koporsóban is el lehet temetni, ennek a költségei ez és ez között mozognak, mindazonáltal a megrendelés teljesítési ideje rövid, a faanyag kiváló minőségű, az elégedettség garantált. Aki nem szereti a földmélyi férgek társaságát, vagy aki számára a rothadási folyamatok nem kedvesek, másképp is határozhat – érdemes azonban ezt még életében megtennie, később esetleg túlságosan késő lehet. A korszerű kremáció legalább két kamrával felszerelt hamvasztókemencében történik, melynek szerkezete lehetővé teszi a hozzátartozók számára a test kemencébe tolásának közvetlen megfigyelését, mely egyesek körében kellemetlen képzettársításokhoz vezethet; ideje megszabadulnunk emlékezetünk ragacsos csápjaitól és a fejlődés útjára lépni. A kemence fűtőolajjal vagy gázzal fűthető, a hamvasztási folyamatot számítógép felügyeli, ennélfogva teljességgel automatikus módon történik. A hamvakat, mielőtt a hamvasztást követően urnába helyeznék, külön berendezéssel őrlik meg. Aztán már csak urnát a kézbe és irány haza, nem is kerül olyan sokba az egész, ideje fontolóra venni a hagyományos temetésnek ezt a kedves alternatíváját – a világ szolgálatkész és a farkát csóválja nekünk, minduntalan újabb remek ötletekkel a pofájában bukkanva fel.

Szathmáry-Kellermann Viktória fordítása

Pauliina Rauhala

A religious revivalist movement is the framework for this novel. A young couple, Vilja and Aleksi, dream of a brood of children. Nine years and four children later Vilja feels that all joy and strength has drained away from her life. Living the reality of their religion's ban on family planning, the couple is hit hard by the fact that Vilja is expecting twins. This is too much for her. The ethical ground of parenthood, the good and bad sides of a religious community and the myths and expectations surrounding motherhood are the main themes.

Pauliina Rauhala (b. 1977) lives in the northern city of Oulu with her husband and three sons and works as Finnish teacher. *A Heavenly Song* was chosen for the best book of Finnish fiction of the year 2013 by book bloggers.

Egy fiatal pár, Vilja és Aleksi egy fészekalja gyereket szeretne. 9 évvel később, 4 gyerekkel Vilja már úgy érzi, hogy kifogyott belőle minden erő és életöröm. Mivel a vallásuk tilt minden születésszabályozást, súlyosan érinti őket a hír, hogy Vilja megint gyereket vár, mégpedig ikreket. Ez már túl sok neki, összeomlik a fáradtságtól és a szorongástól. A gyerekvállalás erkölcsi alapjai, egy vallási közösséghez tartozás előnyei és hátrányai, az anyaságot övező mítoszok és elvárások állnak a könyv középpontjában.

Pauliina Rauhala (1977) az észak-finnországi Oulu városában tanult, ott él férjével és három fiával, finn nyelvet és irodalmat tanít egy ottani iskolában. *Égi dal* c. első regénye több díjat nyert, a könyves bloggerek az elmúlt év legjobb finn regényének választották.

Taivaslaulu

Tämä on tavallinen hyvä arkiaamu. Keitän höyryttämättömistä luomuhiutaleista vahvaa kaurapuuroa ja asettelen pöy- tään lautaset ja kiisselikulhon. Kurapuuroa, tulkaa kaikki lapset syömään kurapuuroa, Otso huutaa hilpeänä, ja r-kirjain sorisee omalla paikallaan kurkun ja kitalaen välissä. Kaadan laseihin punaista maitoa. Leikkaan meriläisen leipomon kovakuorisesta limpusta pitkiä ohuita siivuja ja levitän päälle oikeaa voita ja oltermannia. Onnellisen perusaamun lujaa leipää. Nostan keittiön ikkunan sälekaihtimet ylös ja näen auringon heräävän metsän reunassa kuusenhavupatjalla ja avaavan silmät violetinpunaisen peiton alla. Se lupaa, että aamu on tavallinen ja hyvä. Sen on oltava.

Lapset visertävät aamuvirkkuina kysymyksiään, talitiaiset ja keltasirkut: Äiti, miten kalat pärjää talvella jään alla? Paleleeko niitä? Äiti, miksi Jumala on luonu paarmat ja ampiaiset? Miksi se laitto niille piikit? Harakkaäiti raakkuu kärsimättömänä vastauksiaan: hyvin, ei ja en tiedä, nyt hiljaa ja syödään.

Uskovaisen naisen toilettilaukusta löytyy aina raskaustestipuikkoja. Niitä ei haeta apteekista yksitellen, vaan ostetaan säästöpakkauksina viisi kahdellakympillä. Koska minulla on harmittavan epäsäännöllinen kuukautiskierto, teen raskaustestin melkein joka kuussa paitsi silloin kun emme rakastele tai tiedän jo olevani raskaana. Elämäni ennustamiseen ei tarvita viittä euroa minuutti plus paikallisverkkomaksu, ei korttipakkaa, horoskooppia eikä planeettojen asentojen tarkkailua. Testipuikon ikkuna on kristallipallo, josta katson kohtaloni. Yksi viiva ja vapaus. Ainakin kuukauden mittainen. Kaksi viivaa ja vankeus. Hyvä Jumala, anna sen olla yksi viiva.

Äidin täytyy oppia nopeaksi. Olen poissa minuutin, mutta Lumikukka itkee jo oven takana, Otso rynkyttää kahvaa ja muut huutelevat keittiöstä. Äiti, miksi sulla on ovi lukossa? Äiti, miksi sää oot niin kauan vessassa? Äiti, sää et vastannu mulle! Äiti, sattuuko kaloille, ku niiltä irrotetaan pää? Äiti, kuoleeko kamelit Syyrian sodassa? Äiti, jos Suomeen syttyy sota, pitääkö sitte mennä ulos ja huitoa kaikkia terävällä kepillä?

Ensin syön ja vasta sitten katson testin. Sen jossa ei ole edes mitään katsottavaa, ei mitään, sillä oli vain yksi väsyneen illan epätoivoinen ihojen ikävä, mutta siinä onneksi epätodennäköinen ajoitus, mahdoton ajoitus. Kukaan ei tule raskaaksi niin varhaisessa vaiheessa kiertoa, ei kukaan. Minun kehoni oikuttelee taas kerran, jarruttaa ja hidastelee kuin kiukkuinen lapsi juuri silloin kun äiti on kiireinen ja kärsimätön. Teen testin vain varalta, jottei tarvitse huolehtia. Jotten turhaan murehdi asioita, joita ei ole. Katson sen, näen yhden viivan ja heitän puikon sekajätteeseen, siivoan aamiaisen pois pöydästä, levitän vapauden energisoimana kaikki askartelutarvikkeet keittiönpöydälle enkä harmistu sotkusta, en pöydän reunaan ilmestyvistä sateenkaaren väriviiruista enkä lattialle leijailevista paperisuikalehiutaleista.

Me emme ole askarrelleet moneen kuukauteen. Testin katsomisen jälkeen rakennamme puutikuista hirsitaloja, tyhjistä vessapaperirullista kiikareita ja kaukoputkia, liimaamme pumpulista pulleahäntäisiä pupuja, painamme käden kuvia pahville ja lähetämme kortit ystäville, teemme kartongista korinpohjapunontaa, ja vielä tupsuja, niitäkin me askartelemme, kieritämme pahvirinkuloiden ympärille paksusti lankaa, leikkaamme reunat auki

ja sidomme lujilla solmuilla langanpäät yhteen ja jokainen saa oman värikkään tupsun. Sitten lähdemme ulos, jokaisella pipossaan uusi tupsu, tupsut tanssivat kimmeltävässä aamuauringossa, lapset tanssivat tupsujen alla, juoksemme hippaa ja keinumme valkoisiin pilviin asti, leikimme taivaan kultajalkalammasten kanssa ja ajamme niitä takaa, kunnes on aika lähteä kotiin lämmittämään liha- keittoa.

Aamiainen ei maistu. Puuron rakeiset hiutaleet takertuvat kurkkuun, kahvi on liian väkevää ja muki tärisee kädessä, limppu on sitkeämpää kuin ennen ja hampaat väsyvät. Äiti, tuliko Jeesukselle isot haavat käteen, ku se ristiinnaulittiin? Montako senttiä? Äiti, miten Jeesus pysy ristissä pelkillä nauloilla? Eikö käsien nahkat revenny? Viisi minuuttia on jo kulunut, kohta kymmenen. On aika.

Äiti käväisee vielä nopsasti vessassa ja tulee ihan kohta takaisin. Syökää nätisti.

Testi odottaa peilikaapin hyllyllä. Painan silmät tiukasti kiinni, puserran kädet yhteen ja hengitän palleaan asti. Huokaan rukouksen, äänettömän ja sanattoman, mutta se kaikuu kaakeleissa kuin hukkuvan huuto. Sitten on katsottava.

Äiti, missä sää oot?

Äiti, mikset sää jo tuu? Maito kaatu ja Lumikukka on noussu seisomaan syöttötuolissa.

Äiti, itkekkö sää? Onko sulla pää kipeänä?

Äiti, sun täytyy mennä pötköttämään sohvalle ja ottaa panadoli. Mää annan, aikuisten iso tabletti, mustaherukanmakunen, viissataa grammaa. Äiti, mistä päänsärky tulee? Onko siellä pään sisällä haava tai mustelma?

A Heavenly Song

This is a good, ordinary weekday morning. I make tasty porridge from unsteamed organic oatmeal and I put plates and a bowl of jellied fruit on the table. Mud porridge, come on children, have some mud porridge, Otso yells happily and the 'r'-sound rolls in its own place between his throat and his palate. I pour full-cream milk into glasses. I cut long, thin slices off a crusty loaf and spread real butter and cheese on top. Solid nourishment for a happy family morning. I draw up the blinds of the kitchen windows and I see the sun waking up on a bed of spruce branches, I see it arise from under a purple quilt. It augurs a good, ordinary morning. It has to.

The children pipe up their questions, morning-fresh, my blue-tits and yellow-hammers: Mum, how do fish manage under ice in winter? Are they cold? Mum, why has God created horse-flies and wasps? Why did he give them stings? I croak my answers impatiently, magpie-like: very well, no and I don't know, be quiet and eat up.

A devout woman's toiletry bag always contains pregnancy test sticks. She does not buy them singly at a pharmacist's but in packs of five for twenty Euros. Because my periods are annoyingly irregular, I do a pregnancy test almost every month except when we have not made love or I already know I am pregnant. I can predict my future without making a phone call costing five Euros per minute on top of the standard rate, without a horoscope or observing the position of the planets. The window of the test stick is a crystal ball that tells me my future. One line means freedom - at least for another month. Two lines equals imprisonment. Dear God, please let it be one line.

I eat before I check the test result. There should be nothing to check, it was just a desperate union of two bodies on a tired night - luckily the timing is unlikely, the timing is impossible. No one gets pregnant so early in the menstrual cycle, no one. My body is throwing tantrums yet again, it slams on the brakes, slows down like an angry child just when its Mother is in a hurry and impatient. I do the test in case, so that I do not have to worry, so that I will not agonise over things that do not exist. I look at the stick, see one line and throw it into the refuse bin. I clear the breakfast table, and, energised by a sense of freedom, I scatter all the craft materials on the table, and do not get annoyed by the mess or the smudges of colour or the bits of paper floating onto the floor.

We have not made anything together for months. After I have checked the test result, we build log cabins out of match sticks, telescopes out of toilet rolls. We build bunnies with bulky bobtails out of cotton wool and glue, we apply hand prints on cardboard and send the cards to friends, we weave cardboard into baskets. We also make bobbles: we sew thick layers of wool round carton circles, cut the edges open and tie the yarn ends together with tight knots - everyone gets their colourful bobble. Then we go out; everyone has a new bobble in their hats; the bobbles dance in the bright sunshine, the children dance under their bobbles. We play tag, and swing as far as the white clouds, we play with the heavenly sheep with their golden legs and chase them until it is time to go home and heat the stew.

I do not feel like breakfast. The coarse flakes of the porridge stick in my throat, the coffee is too strong and the mug trembles in my hand, the loaf is chewier than before and my

teeth are tired. Mum, did Jesus get big wounds in his hands when he was crucified? How many centimetres? Mum, how did Jesus stay up on the cross with the help of just nails? Didn't the skin of his hands tear? Five minutes has passed, soon ten. It's time.

Mum will just pop into the loo once more and be back soon. Eat nicely.

The test awaits on a shelf of the bathroom cabinet. I shut my eyes tight, press my hands together and take a deep breath. I whisper a prayer, soundless and wordless, but it echoes among the ceramic tiles like a drowning woman's scream. Then I have to look.

Mum, where are you?

Mum, why aren't you coming? The milk's all over the table and Lumikukka is standing in the high chair.

Mum, are you crying? Have you got a headache?

Mum, you've got to lie down on the sofa and take a painkiller. I'll give it to you, a big grown-up pill, blackcurrant flavour, 500 grams. Mum, where does headache come from? Is there a wound or a bruise inside the head?

Translated by Fleur Jeremiah

(This sample translation has been translated with the financial assistance of FILI – Finnish Literature Exchange.)

Égi dal

Ez egy átlagos hétköznap reggel. Előfőzetlen biopehelyből készítek jó erős zabkását, kiteszem az asztalra a tányérokat és a gyümölcsszószos tálat. Szabkása, gyertek gyerekek szabkását enni - kiáltja Otso vidáman, és az sz-betű ott sziszeg a nyelve és a fogai között. Zsíros tejet öntök a poharakba. A kis családi pékség keményhéjú cipójából hosszú, vékony szeleteket vágok, megkenem igazi vajjal és puha sajtot teszek rá. Boldog reggel tartalmas kenyere. Felhúzom a konyhaablakon a redőnyt és látom, hogy a nap felébred az erdőszélen, a fenyves tűlevéltmatracán bukkan elő lilásvörös takarója alól. Ez szokványos, jó reggelt ígér. Annak kell lennie.

A gyerekek reggeli frissességgel csicsergik kérdéseiket, cinkék és sármányok: Anyu, hogy érzik magukat a halak télen a jég alatt? Fáznak? Anyu, az Isten mért teremtette a bögölyöket és a darazsakat? Mért rakott nekik fullánkot? A szarkamama türelmetlenül csörgi a válaszait: jól, nem és nem tudom, most csend legyen, evés.

A hivő nő neszeszerében mindig van terhességi teszt. Nem egyesével veszik a patikában, hanem nagy kiszerelésben, ötöt egy huszasért. Mivel bosszantóan szabálytalan a ciklusom, szinte minden hónapban megcsinálom a tesztet, kivéve ha nem szeretkezünk, vagy ha már tudom, hogy terhes vagyok. Jövőm megjósolásához nincs szükség percenként öt euró plusz kapcsolási díjra, kártyákra, horoszkópra, sem a planéták állásának tanulmányozására. A teszt kijelzője a kristálygömb, ezen nézem meg a sorsomat. Egy csík és szabadság. Legalábbis egy hónapnyi. Két csík és rabság. Édes Istenem, add, hogy egy csík legyen.

Az anyának meg kell tanulnia, hogy gyors legyen. Egy perce vagyok kint, de Lumikukka már az ajtó mögött sír, Otso a kilincset rángatja, a többiek meg a konyhából kiabálnak. Anyu, mért zártad be az ajtót? Anyu, mért vagy ilyen sokáig a vécén? Anyu, nem válaszoltál! Anyu, fáj a halaknak, ha levágják a fejüket? Anyu, meghalnak a tevék a szíriai háborúban? Anyu, ha Finnországban kitör a háború, akkor ki kell menni és mindenkit éles bottal csapkodni?

Először eszem és csak utána nézem meg a tesztet. Nincs is mit nézni rajta, hiszen csak egy fáradt este elkeseredett összeölelkezése volt, és az időzítés szerencsére valószínűtlen, lehetetlen időzítés. Senki nem esik teherbe a ciklus ilyen korai szakaszában, senki. Ismét csak a testem szeszélyeskedik, fékez és lassít, mint a hisztis gyerek, amikor az anyja siet és türelmetlen. Csak azért csinálom meg a tesztet, hogy ne kelljen aggódni. Hogy ne rágódjak olyasmin, ami nincs. Megnézem, látok egy csíkot és kidobom a kazettát a szemétbe, elrámolom a reggelit az asztalról, és a szabadság energiáival feltöltődve szétterítem a konyhaasztalon az összes barkácskelléket, nem törődve a rendetlenséggel, az asztal szélén megjelenő szivárványszínű vonalakkal és a padlón szállingózó papírfecnikkel.

Már több hónapja nem barkácsoltunk. A teszt megnézése után fapálcikákból gerendaházakat fogunk építeni, vécépapír gurgigákból kukkert és távcsövet, vattából bolyhos farkú nyuszikat ragasztunk, kartonra kézlenyomatokat festünk, s a képeslapokat elküldjük a barátoknak, kartonpapírt fonunk kosárfonási technikával, és még bojtokat is csinálunk, a gurigákat jó vastagon körbetekerjük fonallal, felvágjuk a széleket, a fonalvégeket erős csomókkal összekötjük, és mindegyikre teszünk egy szines bojtot. Aztán kimegyünk, mindenki sapkáján új bojt, a bojtok táncolnak a szikrázó napfelkelte sugaraiban, a gyerekek

táncolnak a bojtok alatt, fogócskázunk és hintázunk, fel a fehér felhőkig, az ég aranylábú bárányaival játszunk, kergetjük őket, amíg el nem jön az idő, hogy hazainduljunk megmelegíteni a húslevest.

A reggeli nem ízlik. A kása szemcsés pelyhei a torkomon ragadnak, a kávé túl erős és a bögre remeg a kezemben, a cipó keményebb a szokásosnál, belefárad a fogam. Anyu, nagy sebek lettek Jézus kezén, amikor keresztre feszítették? Hány centisek? Anyu, hogy tud fent maradni a kereszten Jézus, mikor csak szögek tartják? Nem nyúlik ki a bőr a kezén? Már öt perc eltelt, mindjárt tíz. Itt az idő.

Anyu kiszalad még gyorsan a vécére és rögtön jön vissza. Egyetek szépen.

A teszt a tükrösszekrény polcán vár. Erősen behunyom a szemem, összeszorítom a kezemet és mélyen beszívom a levegőt, egészen a rekeszizomig. Elsuttogok egy imát, hangtalanul és szavak nélkül, de visszaverődik a csempéről, mint a fuldokló kiáltása. Aztán meg kell nézni.

Anyu, hol vagy?

Anyu, mér nem jössz már? A tej kiborul, Lumikukka felállt az etetőszékben.

Anyu, te sírsz? Fáj a fejed?

Anyu, le kell dőlnöd a szófára és bvenni egy panadolt. Majd én adom, olyan nagyot, felnőttek tablettáját, feketeáfonya ízüt, ötszáz grammosat. Anyu, mitől van a fejfájás? Ott benn a fejben seb van vagy véralófutás?

Houtari Olga fordítása

Roderik Six

For months now, an infernal rain has been lashing the earth. From the rooftop of a hall of residence, four students watch as the city is slowly inundated. They are the last remaining residents; the others have long since fled. Survival has become a full-time occupation. As the young people fight boredom with sex, alcohol and the new synthetic drug Ultra, the unrelenting water keeps rising. When one of the students is fatally injured during a storm, their relationships come under pressure: was it a tragic accident or something else?

Set against the backdrop of an ecological disaster, Roderik Six deploys his razor-sharp style to deliver a chilling story about the resilience of man and his ruthless urge to survive.

Roderik Six (b. 1979) works as a literary critic for Flemish magazine *Focus Knack*. With *Vloed*, he has won the BronzenUil 2012, the prize for the best debut novel in the Dutch language.

Immár négy hónapja pokoli özönvíz árasztotta el a földet. Egy diákszálló tetejéről négy diák figyeli, ahogy a város lassan elmerül. Ők az utolsó lakosok, a többiek már rég elmenekültek. A túlélés válik a legfőbb foglalatossággá. Míg a fiatalok szexszel, szeszekkel és az Ultra nevű legújabb droggal igyekeznek elütni az időt, a víz szintje könyörtelenül emelkedik. Amikor egy vihar során a diákok egyike végzetesen megsérül, ez próbára teszi a viszonyukat: vajon tragikus véletlen volt ez, vagy valami más?

Roderik Six (1979) irodalomkritikus, a *Focus Knack* c. flamand folyóirat munkatársa. *Vloed* c. könyvével 2012-ben elnyerte a legjobb holland nyelvű első regénynek járó BronzenUil díjat.

Vloet

XV

Dit is het einde.

Ik sta aan de waterlijn en kijk naar de vlakke horizon. Naast me ligt de grote rode kajak met zijn neus half in het water. Het klotst hol tegen de harde plastic romp.

En het regent nog altijd. Het is een milde regen die schuin tegen me aanleunt, een regen die je kan zien kromtrekken in de lucht; een droevig gordijn, ten prooi aan een lusteloze wind. Druppels vallen in de twee mangaten van de rode kajak maar dat kan geen kwaad:ik moet hem straks gewoon iets hoger trekken en omkeren. Tussen beide openingen zit een handig compartiment dat je quasi waterdicht kunt afsluiten. Nu is het nog leeg.

De oever kan je geen oever noemen. Geen kiezels, riet of slijk, geen aanlegsteiger of trospaal, maar straatstenen. Iets verderop verdwijnt een zebrapad onder water, de laatste witte streep lijkt wel van golvend marmer, iets kostbaars uit een andere wereld.

Ergens tussen de horizon en mij steken de gotische torens boven het stalen wateroppervlak uit, vergeten, als gebak op een verlaten banket. De zwarte vogels zijn nergens te bespeuren maar dat betekent niets.

Achter me, ver achter me, ligt Torres. Koud, druipend van het vocht, glimmend alsof iemand het gebouw heeft ingesmeerd met slijm. Ik probeer er niet aan te denken.

Het gat is er ook nog. Nu ziet het er uit als een gekartelde koker, een doorgang van natte wol waarachter zich het vermoeden van licht bevindt; geen helgele stralenkrans, gewoon een grijzige put in het wolkendek, niets meer dan een ontstoken wonde die maar niet wil genezen.

Geen regenboog vandaag. Daarvoor is het licht niet fel genoeg. Gelukkig maar. De kleurenpracht begon me te irriteren. Het vrolijke gedoe was even misplaatst als een pauw op een mestvaalt.

[...]

De stad heeft de strijd opgegeven.

Gebouwen raken aangetast door de aanhoudende regen. Steeds vaker versperren grote brokstukken de trottoirs; het beton verkruimelt wanneer je er tegen stampt. Soms hoor je in de verte onweerachtig gerommel en gekraak, gevolgd door het gebulder van vallende stenen. Grijze stofwolken bollen op langs de gevels van de herenhuizen tot de regen het gruis neerslaat. Gebeurt het vlakbij, dan davert de grond onder je voeten. Tegenwoordig kun je maar beter in het midden van de straat lopen.

Dichter bij de waterrand verzakken de huizen. Langzaam verweken de fundamenten en de woningen beginnen scheef te trekken alsof iemand het gebinte als een dweil uitwringt. Onderhevig aan een bizarre hunkering hellen ze over naar het meer tot ze instorten en tenslotte door het water opgeslokt worden.

Overal woekert groen.

Uit riolen komen vreemde planten tevoorschijn met leerachtige bladeren die angstaanjagend groot worden – een mens zou er makkelijk in kunnen gaan liggen ware het niet

dat er vlijmscherpe doornen aan het uiteinde van elke nerf groeien. De planten bezetten probleemloos rotondes en pleinen.

Van bepaalde gevels zijn de bovenste façades helemaal bedekt met lang gras dat wuift in de wind. De verticale gazons lijken wel een wintervacht die de gebouwen lekker warm houden. Als het niet constant regende zou er 's ochtends ongetwijfeld dauw op glinsteren. In de namiddag zou je er bijen en vlinders over heen zien scheren. Maar nergens zijn bloemen te bespeuren.

Aan de onderste verdiepingen, waar het licht nóg schaarser is, kleven dikke trossen mos, harde knobbels die uit de keldergaten groeien en aan broccoli doen denken.

Andere planten lijken weer op armdikke guirlandes; een krioelen van taaie sprieten die om elkaar heen krullen en samenklitten tot een lange kaki worst. Ze liggen dwars over de straat uitgestrekt, verbinden huizen met elkaar via voordeuren, opengebarsten brievenbussen en gebroken ruiten; alsof er een nieuwe buizenstelsel is ontstaan, misschien zelfs een nieuw communicatienetwerk. Soms hebben ze een hele auto ingepalmd: ze glippen een portier binnen en vullen de wagen tot de nok. Een paar dagen later is het voertuig verdwenen. Een groen kluwen ter grootte van een garagebox en wat glassplinters op het wegdek is het enige wat overblijft.

Het is beter de planten met rust te laten. De groene sprieten zijn zo kleverig dat ze brandwondjes achterlaten wanneer je ze van je huid scheurt. Om over de jeuk die de donshaartjes veroorzaken maar te zwijgen. Als het eenmaal in je kleren zit, krab je je een ongeluk en meestal zit er niets anders op dan je kledij in de ton te verbranden en een nieuwe garderobe bijeen te roven.

De sikkelvormige angels aan de mansgrote bladeren lijken op de klauwen van prehistorische monsters. Hak je met een bijl in op de begroeiing, dan sijpelt er een dik beige goedje uit de stengels dat naar rotte eieren stinkt en je ogen doet tranen. De geur is niet te harden.

De straten zijn nu van hen. Ik moet lange omwegen maken om terug naar Torres terug te keren en ook daar moet ik in de binnentuin elke dag hetzelfde pad bewandelen om het enigszins vrij te houden. Het keukenzout dat ik in het begin rondstrooide heeft geen effect meer. Weggespoeld door de regen.

Nu ik terug omhoog klauter door het labyrint dat de planten geschapen hebben en dat elke dag van vorm verandert, denk ik terug aan de eerste keer dat ik deze weg bewandelde.

De rotonde is een plantsoen geworden. Alleen de witte vlaggenmasten priemen ongenaakbaar de hoogte in. Bovenaan is de stof al lang vergaan.

Dit is niemandsland.

Voor de uitgebrande supermarkt wordt de barricade van winkelkarretjes door de planten dankbaar gebruikt als klimrek. Op een oranje handvat met muntslot en een paar rubberen wieltjes na is er van het spaakwerk niets meer te merken.

Onderaan de muur van de broodjeszaak prijkt nog net zichtbaar de vettige handafdruk, bijna als een oude groet. Ik zwaai zachtjes terug.

Ik begin aan de laatste klim, het steilste stuk, de berg waar Torres op staat. De ramen van de huizen zijn dichtgetimmerd. Waar de deuren open staan, is niemand thuis.

We moeten ons geen illusies maken: weldra is de stad verdwenen, woud geworden, een jungle waarin wij niet thuishoren.

Wij zijn verbeurd verklaard, overbodige brokken vlees die hoogstens nog als humus zullen dienen.

Vanaf nu is het beter een boom te zijn.

Flood

XV

This is the end.

I am standing by the water's edge, peering at the flat horizon. Next to me lies the large red kayak, its nose half-submerged in the water. It splashes, hollow-sounding, against the hard, plastic hull.

And it is still raining. It is a gentle rain that leans into me, a rain you can actually see slanting in the sky. A dismal curtain, prey to a listless wind. Drops are falling into the two cockpits of the red kayak, but that is no problem. I will simply haul it up a bit later and turn it over. In between the two openings is a handy, practically watertight compartment. It is empty at the moment.

The bank is not exactly a bank. No pebbles, reeds or mud. No jetty or bollards, but paving stones. Nearby, a zebra crossing recedes into the water, its final white stripe like rippling marble, a treasure from another world.

Somewhere between the horizon and me, the gothic towers rise above the steely water surface, forsaken, like fancy cakes at an abandoned buffet. The jet-black birds are nowhere to be seen, but that does not mean a thing.

Behind me, far behind me, stands Torres. Cold, dripping with damp, glistening, as though someone had dipped the building in slime. I try not to think about it.

The gap is still there too. Right now it looks like a ridged tube, a passage of wet wool, revealing the merest suggestion of light. No bright yellow halo, just a greyish hole in the cloud cover, little more than an inflamed wound that refuses to heal.

No rainbow today. The light is not bright enough. Thank goodness. The wealth of colours was getting on my nerves. The cheery spectacle was just as inappropriate as a peacock on a dung-hill.

[...]

The city has given up the fight.

Its buildings are being eroded by the incessant rain. Increasingly, large pieces of debris obstruct the pavements; the concrete crumbles when you kick it. Occasionally, in the distance, you hear thunderous rumbling and creaking, followed by the roar of falling bricks. Clouds of grey dust billow beside the façades of the townhouses until the rain beats them down again. When it happens nearby, the ground shakes beneath your feet. These days it is better to walk down the middle of the road.

Closer to the water's edge, the houses are subsiding. The foundations are slowly softening and the walls are starting to warp, as if someone had taken hold of the frame and was wringing it like a cloth. Gripped by a bizarre hankering, the buildings list towards the lake until they collapse and get swallowed up by the water.

Plant life is teeming.

Strange plants are appearing out of sewers, sporting leathery leaves that grow to a terrifying size, big enough for a human to lie in were it not for the razor-sharp thorns at the end of each vein. Little stands in their way as the plants take over roundabouts and squares.

The upper parts of some façades are completely covered in tall grass that sways in the wind. The vertical lawns are not unlike a winter coat keeping the buildings nice and snug. If it were not for the constant rain, they would undoubtedly glisten with dew in the mornings. In the afternoon you would see bees and butterflies skimming across them. But flowers are nowhere to be seen.

The bottom floors, where the light is even dimmer, are covered in thick, sticky clusters of moss; hard knobs that grow out of the vents and remind me of broccoli.

Other plants look like garlands as thick as a man's arm; a jumble of tough spears coiling and twisting into a long khaki sausage. They stretch right across the street, linking houses through front doors, split letterboxes and broken windows, like a new system of piping, or even a new communications network. Sometimes they take possession of an entire car. After slipping through a door they fill it to bursting. A couple of days later the vehicle will have disappeared. A green tangle the size of a garage and some pieces of glass on the road are all that remain.

The plants are best left alone. The green spears are extremely sticky and leave your skin burning when you rip them off. Not to mention the itching caused by the downy hairs. Once they get into your clothes, you scratch yourself silly and there is usually nothing for it but to burn them in the barrel and plunder a new wardrobe.

The crescent-shaped stings on the man-sized leaves look like the claws of prehistoric monsters. Take an axe to the growth and a viscous beige substance will seep from the stems, smelling of rotten eggs and making your eyes water. The stench is unbearable.

The streets are theirs now. I am forced to make lengthy detours to get back to Torres and once there I have to walk the same path in the courtyard every day to keep it more or less passable. The table salt I sprinkled in the beginning has no effect. Washed away by the rain.

I clamber back up through the labyrinth that the plants have created and that changes shape from one day to the next.

The roundabout has turned into a public garden. Only the white flagpoles are unassailable as they jut into the sky. At the top, the fabric has long since rotted away.

This is no man's land.

In front of the gutted supermarket the plants are gratefully using the barricade of shopping trolleys as a climbing frame. The metalwork has all but disappeared, leaving just the odd orange handle with coin lock and a couple of rubber wheels.

Down the front of the sandwich bar I can just make out a greasy handprint, like a greeting from a bygone era. I give a small wave back.

I embark on the final ascent, the steepest section, the mountain where Torres is situated. The windows of the houses along the way have all been boarded up. Where the doors are open, nobody is home.

We must not harbour any illusions: soon this city will be gone, turned forest, a jungle where we do not belong. We have been rendered obsolete, redundant chunks of meat, which, at best, may serve as compost.

From now on it is better to be a tree.

Vízözön

Ez hát a vég.

Állok a parton és az alacsony látóhatárt bámulom. A nagy piros kajak orra félig vízben, a hullámok halkan loccsannak a műanyag hajótörzsnek.

És még mindig esik. Szelíd eső, rézsút nekem dől, szinte látni, ahogy meghajlik a levegőben, szomorú függöny, egykedvű szelek szabad prédája. Vízcseppek hullanak a piros kajak beülőjébe, de nem baj, elég ha majd egy kicsit feljebb húzom a csónakot és felfordítom. A két ülés közt van egy kis rekesz, gyakorlatilag vízhatlanul lehet zárni. Egyelőre még üres.

A part szinte nem is nevezhető partnak. Sehol egy kavics, nincs nádas vagy sár, sehol egy stég vagy hajócölöp, mindenhol csak utcakövek látszanak. Valamivel fentebb egy zebraátjáró a víz alatt, az utolsó fehér sáv hullámzó márványra hasonlít, mintha egy másik világból idekerült értékes dolog volna.

Köztem és a látóhatár közt gótikus tornyok magasodnak az acélszürke víztükör fölé, elfeledetten, mint bankett után otthagyott sütemények. A fekete madaraknak nyoma sincs, ám ez nem jelent semmit.

Mögöttem, messze mögöttem, áll a Torres. Hideg, csöpög róla a víz, úgy ragyog, mintha valaki síkos nyálkával kente volna be az épületet. Próbálom kiverni a fejemből ezt a gondolatot.

A hézag is megvan még. Most olyan, mint egy bordázott cső, vagy egy nedves gyapjúból készült átjáró, mögötte talán a fény ígérete, nem ragyogó sugárkoszorú, pusztán közönséges, szürke mélyedés a felhőtakarón, begyulladt seb, sehogy sem akar gyógyulni.

Ma nincsen szivárvány. Ahhoz túl gyenge a fény. Hál' Istennek. Alig tudtam már elviselni a ragyogó, vidám színpompát. Annyira volna helyénvaló, mint egy páva a trágyadombon.

(...)

A város feladta a harcot.

Az épületek megrongálódnak a szakadatlanul alázúduló esőtől. A járdákat egyre több helyen torlaszolja el kőtörmelék. Ha a betonba botlasz, szétmorzsolódik. Néha mennydörgésszerű moraj és recsegés hallatszik a távolban, amit zuhanó kövek robaja követ. Szürke porfelhő száll fel a lakóházak homlokzata előtt, aztán az eső leveri azt is. Ha a közelben történik, az egész föld megremeg a talpad alatt. Jobban teszi az ember, ha inkább az út közepén jár.

A víz menti házak megsüllyedtek. Az alapzatok szép lassan eláznak, az épületek olyan ferdén állnak, mintha valaki a gerendázatnál megragadta és kicsavart volna őket, mint egy felmosórongyot. A házak valamiféle természetellenes sóvárgásnak engedve hajolnak a víz fölé, amíg össze nem omlanak, és el nem nyeli őket a mély.

Mindenhol burjánzik a zöld.

A csatornanyílásokból különös növények bukkannak elő, bőrszerű, ijesztően nagy levelekkel – egy ember nyugodtan beléjük fekhetne, ha nem volnának ott az erezetből kinövő borotvaéles tüskék. A növények gondtalanul veszik birtokukba a körforgalmakat és a tereket.

Némelyik ház homlokzatának felső részét teljes egészében benőtte a fű, a hosszú fűszálak hullámzanak a szélben. Függőleges pázsit, olyan, mint egy téli bunda, jó melegen tartja az épü-

leteket. Ha nem esne folyamatosan az eső, reggelenként biztos harmatcseppek ragyognának mindenütt. Délutánonként méhek és pillangók röpködnének. Virágot azonban sehol sem látok.

Az alsóbb szintekre, ahol kevesebb a fény, vastag mohapárnák kapaszkodnak, a pinceablakokból feltörő erőteljes törzseken nőnek – olyanok, mint valami hatalmas brokkolik.

Más növények karvastagságú füzérekre hasonlítanak; nyúlós indák burjánzása, egymásba fonódnak, hosszú, keki színű gyökérré tapadnak össze. Az ajtókból, nyitott postaládákból és betört ablakokból nőnek ki, keresztül-kasul behálózzák az utcát, házakat kötnek össze. Mintha valami új csőrendszer vagy éppenséggel kommunikációs csatorna jött volna létre. Itt-ott egy egész autót bekebeleznek, bekúsznak az ajtaja alatt, és színültig megtöltik. Néhány nappal később a jármű el is tűnik, Garázs nagyságú zöld gubanc és pár üvegszilánk az útburkolaton, ez minden, ami marad belőle.

Jobb, ha békén hagyjuk a növényeket. A zöld indák annyira ragadnak, hogy valóságos égési sebeket hagynak rajtad, ha megpróbálod letépni őket magadról. A bolyhocskák okozta viszketésről nem is beszélve. Ha a pihék egyszer bejutnak a ruhád alá, halálra vakarod magad, és általában nincs más megoldás, mint elégetni a göncöket egy hordóban és új ruhatárat lopkodni össze magadnak.

Az ember nagyságú levelek sarló formájú horgai kőkorszaki szörnyek karmainak tűnnek. Ha belevágsz egy baltával a növényekbe, valami sűrű, krémszínű anyag szivárog a szárból, záptojás szagú, könnyezik tőle a szemed. Elviselhetetlen bűz.

Most az övék az utca. Nagy kerülőket kell tennem, ha vissza akarok térni Torres-be, minden nap ugyanazon az ösvényen kell átvágnom a kerten, hogy valamennyire járható maradjon. A sónak, amit kezdetben szórtam az ösvényekre, már rég semmi hatása. Elmosta az eső.

Most, miközben felfelé mászom a naponta változó növénylabirintuson keresztül, eszembe jut, milyen volt, amikor először tettem meg ezt az utat.

A körforgalom összefüggő növénytakaróvá változott. Csak a fehér zászlórudak merednek megközelíthetetlenül a magasba. Tetejükön a zászlók már réges-rég szétfoszlottak.

Ez itt a senki földje.

A kiégett áruház előtt a bevásárlókocsikból álló barikádot a növények mászókának használják. Egy narancssárga fogantyút, egy pénzkazettát és néhány gumikereket leszámítva semmit sem lehet látni a halomból.

A szendvicsüzlet falának alsó részén még alig láthatóan ott díszeleg a zsíros tenyérnyom, mint egy régi üdvözlés. Némán visszaintek.

Nekiveselkedem a hegy utolsó, legmeredekebb részének, amelyen Torres áll. A házak ablakait bedeszkázták. Ahol nyitva van az ajtó, ott biztosan nem lakik senki sem már.

Nincsenek illúzióink: a város hamarosan eltűnik, erdővé, dzsungellé változik, itt nekünk semmi keresnivalónk.

Lefoglalt áruk vagyunk, felesleges húsdarabok, legfeljebb csak humuszként szolgálhatunk.

Mostantól fogva jobb volna fának lenni.

Molnár Gabriella és Sápi Ágnes fordítása

Ondrej Štefánik

A Fingerless City is a contemporary urban novel and a crime fiction. The protagonist Edo anxiously protects his personal freedom and his so called well- being, regardless of the circumstances. His relationships break down because of his immaturity and inability to meet any kind of commitment. He can spend hours philosophizing in his armchair or chatting with his mafioso friend Pauli in their favorite Bratislava tavern. After a series of senseless murders he becomes one of the main suspects and decides to start his own investigation.

Ondrej Štefánik (b. 1978) is a Slovakian writer. He graduated from the Faculty of Philosophy at Comenius University in Bratislava. He published a collection of short stories *Pštrosí muž* in 2011. His first novel *A Fingerless City* was finalist in 2013 at the most *prestigious* Slovak literary prize Anasoft Litera.

Ondrej Štefánik könyve modern városi regény és detektívregény. Edo, a főhős féltve őrzi személyes szabadságát és jó közérzetét, tekintet nélkül a mindenkori körülményekre. Kapcsolatai tönkre mennek az éretlensége és a felelősségvállalásra való képtelensége miatt. Órákig képes elmélkedni a karosszékében ülve, vagy Pauli nevű maffiózó barátjával dumálni kedvenc pozsonyi kocsmájukban. Egy értelmetlen gyilkosságsorozat után ő válik az egyik fő gyanúsítottá, ezért úgy dönt, hogy ő maga is nyomozásba kezd.

Ondrej Štefánik (1978) szlovák író a pozsonyi egyetem bölcsészeti karán tanult. Egy elbeszéléskötettel debütált 2011-ben. *Ujjatlan város* c. első regénye bekerült a rangos Anasoft Litera díj jelöltjei közé 2013-ban.

Bezprsté mesto

Auto chvíľu labzovalo ulicami, kým konečne našli sídlo Elitného Klubu Ľavákov. Elitný Klub nesídlil v žiadnom zámku, ale na prízemí starého päťposchodového paneláku. Zvonček s nápisom Elitný Klub Ľavákov susedil so zvončekmi bežných obyvateľov. Na špinavom skle vchodových dverí paneláku visel vytlačený oznam. Nešlo o klasický oznam, ktorý upozorňuje na domovú schôdzu alebo na odpočet plynu.

Na papieri bol pod slovami OZNAM OBYVATEĽOM vytlačený Nietzcheho výrok.

OZNAM OBYVATEĽOM

S mučivým napätím, ktoré rastie každým desaťročím, smeruje celá európska kultúra ku katastrofe. Nepokojne, násilne, chvatom, ako rieka, ktorá túži vyústiť, ktorá sa nechce vrátiť k sebe, ktorá sa obáva vrátiť sa k sebe.

Brat Nietzsche

Alberta s Vlčicou oznam celkom pobavil. Peter nechápal. Edo zazvonil na zvonček. Peter sa predstavil ako Peter Sitárik, človek, ktorý tu má dohodnutú schôdzku. Ľaváci ich vpustili dnu. Dvere im otvoril asi štyridsaťročný chlapík v zelenej teplákovej kombinéze. Eda nikdy nenapadlo, že nejaký ľavák bude naňho pôsobiť tak exoticky. Pritom chlapík vyzeral celkom obyčajne, inžiniersky, vedúci stavby alebo niečo také.

„Dobrý deň. Pán Hrdumalakov je na záchode, máte ho počkať v zasadačke," oznámil im chlapík v teplákoch, ukázal prstom na koniec chodby, potom prekĺzol cez štvoricu von na schodisko a tresol za návštevou dvermi. Vyzeral, že si ide zabehať.

Edo skúmal dlhú chodbu. Bola príliš dlhá, takmer nemocnično. Zvláštne nato, že šlo o panelákový byt. Na stenách viseli zarámované fotky ľudí, zrejme známych ľavákov. Napríklad Obama, Hugo Chavez, Gandhi, Benjamin Netanyahu, Benjamin Franklin, J. F. Kennedy, kráľovna Alžbeta, Princ Charles, Rockefeller a ďalší. Na konci chodby boli drevené dvere, iné dvere tu neboli. Štvorica sa pohla po červenom koberci smerom k jediným dverám. Za nimi našli priestrannú obývačku s koženými sedadlami a masívnym stolom. Pri jednej stene parkoval na doraz natlačený menší kancelársky stolík s mekintošom plus veľká knižnica. Pri druhej stene bolo niečo, čo sa tvárilo ako malá kuchynka. Kancelária, zasadačka a kuchyňa v jednom. Nič viac. Eda zaujímalo, kam preboha šiel pán s nezapamätateľným menom na záchod. Pokiaľ si dobre všimol, celý elitný klub tvorila len jedna chodba bez dverí a táto miestnosť. Albert si sadol do kresla ako prvý. Ostatní ho nasledovali. Po chvíli ticha sa otvorili dvere a do izby vošiel šedivý pán, dosť nízky, strieborné fúzy a brada cisára.

„Zdravím, páni... pardon, samozrejme, vítam u nás aj krásnu dámu. Bohužiaľ, nemám príliš veľa času. O chvíľu mám stretnutie kvôli nášmu novému logu. Som nesmierne zvedavý, čo ten chlapec vymyslel," povedal prívetivým hlasom a postupne všetkým popodával drobnú ručičku. Tvár mal symetrickú, vyrezávanú do ostrých hrán ako drevená marioneta.

„Je to ľavák?" spýtal sa Albert. Peter sa na Alberta s odsúdením pozrel.

„Kto?" nerozumel Cisár.

„Ten, čo vám robí logo," ozrejmil mu Albert.

„Samozrejme," povedal Cisár a milo sa usmial.

„Prečo si myslíte, že sme v ohrození?“ opýtal sa pán. Pohľadom pátral po človeku, ktorý mu volal.

„Ten bratislavský vrah vraždí ľavákov. Myslím, že by ste mali o tom vedieť,“ povedal Peter.

„Skutočne? To som nevedel. Ďakujem za informáciu. A ak sa smiem opýtať, kto z vás mi volal?“ spýtal sa Cisár, pričom sa naďalej usmieval ako zázračný starček z rozprávky. Peter teda od neho očakával radikálnejšiu reakciu ako len milý úsmev.

„To som bol ja. Volám sa Peter Sitárik a píšem o tom vrahovi do novín, ale to so vám už hovoril do telefónu. Toto sú moji priatelia, pomáhajú mi,“ predstavil Peter trošku opozdene seba aj ostatných.

„Nedostali ste v poslednej dobe nejaké výhražné listy alebo telefonáty? Neobťažoval alebo neohrozoval vás niekto?“ pýtal sa Peter..

„Neprosíte si kávu alebo minerálku?“ spýtal sa Cisár namiesto odpovede. Štvorica odmietla.

„Nič také sme nezaznamenali, nikto sa nám...“ hovoril Cisár, Albert ho prerušil.

„Ja by som predsa len poprosil minerálku,“ povedal. Peter ho ubodal očami.

Cisár vstal, prešiel k malej chladničke a vytiahol pollitrovú minerálku v plastovej fľaši. Podal ju Albertovi, no ten ani nepoďakoval.

„Odkiaľ viete, že jeho obete boli ľaváci?“ zisťoval Cisár, len tak bájdvej, moc ho to netrápilo.

„Vieme,“ povedal Peter.

„Nemáte nejakých nepriateľov, niekoho, koho ste vylúčili z vášho klubu, niekoho, komu možno ležíte v žalúdku?“ pokračoval Peter.

„Skôr nemáme sponzorov,“ zavtipkoval Cisár.

„Prečo zabíja ľavákov?“ spýtala sa Vlčica.

„To môže mať viacero dôvodov,“ Cisár sa prestal usmievať.

„Napríklad?“ ozval sa Edo.

„Napríklad je to frustrovaný pravák,“ odpovedal za Cisára Albert a pokračoval.

„Môžem sa aj ja niečo opýtať?“ nevychovane ukázal prstom na Cisára, akoby ho chcel odbachnúť.

„Čo urobíme s pravákmi, keď sa dostaneme ku kormidlu? Pošleme ich do nejakých pracovných lágrov alebo nám budú leštiť boty?“ zadelil Albert. Všetci v miestnosti zbledli.

A Fingerless City

Peter stopped, with his lights trained on the No Parking sign. The trio got into his Toyota. Suspiciously, Peter threw a sideways look at Albert. As a journalist he was not pleased that their search team had picked up another member. Come to that, he wasn't thrilled with the She-wolf's presence either. The more people, the more problems. This was a serious matter, not an amusement for Edo's acquaintances. He started up the Toyota, and the engine squealed like a frightened pig. On the way Albert entered into debate with Peter. He presented his theory of ritual murders, of a conspiracy, and of a sect that worshipped Rubik cubes. Peter did not try to argue with him. He asked Albert what he thought of the fact that the psychopath was killing left-handers. Albert explained to him that the left hand is the devil's hand, which means that the Devil himself painted da Vinci's Annunciation;

Microsoft too had come into being by the devil's hand, and some people simply don't find devils to their liking. Edo merely listened in silence. The car meandered through the streets for a while before they found the premises of the Elite Club of Left-handers. The Elite Club resided not in a castle but on the ground floor of an old five-storey apartment block. A bell marked Elite Club of Left-handers sat in a row with the bells of ordinary residents. There was a printed notice on the dirty glass of the main entrance. It was not of the classic type, announcing a residents' meeting or an inspection of gas meters.

Under the words NOTICE TO RESIDENTS there was a printed quotation from Nietzsche.

NOTICE TO RESIDENTS
For some time now, our whole European culture has been moving as towards a catastrophe, with a tortured tension that is growing from decade to decade: restlessly, violently, headlong like a river that wants to reach the end, that no longer reflects, that is afraid to reflect.
Brother Nietzsche

Albert and the She-wolf found this highly amusing. Peter was uncomprehending. Edo rang the bell. Peter introduced himself as Peter Sitárik, someone who had arranged a meeting here. The left-handers let them in. The doors were opened by a man of about forty in a green tracksuit combination. Edo had never imagined that any left-hander would make such an exotic impression on him. And yet the fellow looked quite ordinary, like an engineer, or a building foreman, or something like that.

"Hallo. Mr. Hrdumalakov is in the toilet, you'll have to wait for him in the meeting room," the fellow in the tracksuit informed them, pointing to the end of the corridor, then he slid through the four of them out onto the steps, slamming the door behind him. He looked like he was running away.

Edo examined the long corridor. It was too long, almost hospital-style. Strange to find it in an apartment block. Framed photos of people, evidently famous left-handers, hung on the walls. For example, Obama, Hugo Chavez, Gandhi, Benjamin Netanyahu, Benjamin Franklin, J. F. Kennedy, Queen Elizabeth, Prince Charles, Rockefeller, and more. At the end of the corridor there was a wooden door - here there were no other doors. The quartet moved along the red carpet towards the solitary door. Beyond it they found a spacious living room with leather chairs and a massive table. Squeezed along the full length of one wall there was a smaller office table with a Mac and a large bookcase. By another wall there was something that looked like a small kitchen. Office, meeting room, and kitchen all in one. No more. Edo was wondering where in God's name the man with the name one couldn't remember had gone to the toilet. So far as he could make out, the entire elite club consisted just of one corridor without a door and this room. Albert was the first to sit down in an armchair. The others followed suit. After a while the door opened quietly and a grey-haired man entered the room, quite small, with the silver moustache and beard of the Emperor Franz Jozef.

"Good day, gentlemen... excuse me, naturally, I welcome the lovely lady also. Unfortunately I do not have very much time. In a while I have a meeting concerning our new logo. I'm curious to see what that fellow has come up with," he said in an affable voice, and successively offered all of them his little hand. He had a symmetrical face, carved into sharp angles like a wooden puppet.

"Is he a left-hander?" Albert asked. Peter looked at him with abhorrence.

"Who?" The Emperor did not understand.

"Whoever made your logo," Albert clarified.

"Naturally," the Emperor said, smiling pleasantly.

"Why do you think we're under threat?" he asked. He was looking around for the person who had called him.

"That Bratislava killer murders left-handers. I think you ought to know that," Peter said.

"Really? I didn't know that. Thank you for the information. And if I many enquire, which of you called me?" the Emperor asked, continuing to smile like a marvellous ancient from a fairytale. Peter had been expecting some more radical reaction from him than an amiable smile.

"I did. My name is Peter Sitárik and I write about that killer for the newspapers, but I mentioned that already when we spoke on the phone. These are my friends, they're helping me," Peter said, introducing himself and the others somewhat belatedly.

"Haven't you received any threatening letters or telephone calls lately? Hasn't anyone harassed or menaced you?" Peter asked.

"Wouldn't you like coffee or a mineral?" the Emperor asked, instead of replying.

The quartet declined.

"We haven't registered anything like that, no one has..." the Emperor said. Albert interrupted him. "I'd like a mineral water, after all," he said. Peter skewered him with his eyes. The Emperor rose, went to the small fridge and took out a half-litre plastic bottle of mineral water. He gave it to Albert, who didn't even thank him.

"How do you know that his victims were left-handers?" the Emperor enquired, just by the way, without any particular urgency.

"We know," Peter said.

"Don't you have any enemies, someone you expelled from your club, someone who might have a personal grudge against you?" Peter continued.

"It's more that we don't have sponsors," the Emperor joked.

"Why is he killing left-handers?" the She-wolf asked.

"That could have a number of reasons." The Emperor stopped smiling.

"For example?" Edo piped up.

"For example, that he's a frustrated right-hander," Albert replied on the Emperor's behalf, and continued, "May I also ask something?", aiming an ill-mannered finger at the Emperor, as if he wanted to shoot him.

"What are we going to do with the right-handers when we come to the helm? Will we send them to labour camps, or will we keep them to polish our boots?" Albert demanded. Everyone in the room turned pale.

Ujjatlan város

Péter lekapcsolt fényszórókkal állt a tilosban. Később hárman beültek a Toyotába. Péter, az újságíró rosszallóan Albertre pillantott. Az újságírónak nem volt ínyére, hogy a nyomozócsoportjuk újabb taggal bővült. Nem volt oda a Nőstényfarkas jelenlététől sem. Minél több ember, annál több probléma. Itt komoly dologról van szó, és nem valami hókuszpókusz

baromságról. Beindította a Toyotát, a motor felvisított, mint egy szopós malac. Útközben Albert szóba elegyedett Péterrel. A rituális gyilkosságokról hadovált, meg egy összeesküvés elméletről és egy szektáról, ahol mindenki a Rubik-kockának hódol. Péter nem akart vitatkozni. Megkérdezte Albertet, hogy mit gondol arról, hogy egy elmebeteg balkezeseket gyilkolgat. Albert elmagyarázta, hogy a balkéz az ördögtől való, ami azt jelenti, hogy Da Vinci Angyali üdvözletét is az ördög festette, meg hogy a Microsoft is az ördög keze által jött létre, és néhány ember egyszerűen nem szereti az ördögöt. Ede csendben maradt.

Többször körbeautózták a környező utcákat, míg végre megtalálták a Balkezesek Elit Klubjának a székhelyét. Az Elit Klub nem egy kastélyban honolt, hanem egy régi, ötemeletes panellakás alagsorában. A Balkezesek Elit Klubjának csengője olyan volt, mint a többi, semmi extra. A lépcsőház bejárati ajtajának piszkos üvegén egy hirdetés lógott. Nem egy klasszikus hirdetés, ami lakógyűlésre vagy gázóraleolvasásra hívta volna fel a figyelmet. A papírra a LAKOSSÁGI FELHÍVÁS szavak alatt Nietzsche gondolatai voltak kinyomtatva.

LAKOSSÁGI FELHÍVÁS

Egyre növekvő és egyre kínzóbb feszültséggel sodródik az egyetemes európai kultúra a katasztrófa felé. Zavargások, erőszak mindenütt, mint egy megáradt folyó, amely épp kitörni készül a medréből, s többé nem akar oda visszatérni, mert fél visszatérni.

Nietzsche testvér

Albert és a Nőstényfarkas jót szórakoztak a hirdetésen. Péter nem igazán értette, Ede pedig úgy gondolta, hogy inkább becsenget. Péter Szitárik Péterként mutatkozott be, hogy ő az, akinek itt előre megbeszélt találkozója van. Az ajtót egy zöld melegítőt viselő negyven év körüli férfi nyitotta ki. Ede soha nem gondolta volna, hogy egy balkezes ennyire egzotikusan fog hatni rá, holott a fickó teljesen normálisan nézett ki, mint egy mérnök vagy egy építésvezető, vagy ilyesmi.

„Jó napot. Hrdumalakov úr éppen vécézik, várják meg az ülésteremben," közölte velük a melegítős, és ujjával a folyosó végére mutatott, majd kibújt köztük, kilépett a folyosóra, és becsapta maga mögött az ajtót. Nyilván kocogni indult.

Ede a hosszú folyosót figyelte. Valamiért a kórházak nyomasztó folyosói jutottak eszébe. Különösen így, hogy egy panellakásról volt szó. A falakon bekeretezett portrék lógtak, nyilván híres balkezesek mind: Obama, Hugo Chavez, Gandhi, Benjamin Netanyahu, Benjamin Franklin, J. F. Kennedy, Erzsébet királynő, Charles herceg, Rockefeller meg hasonlók. A folyosó végén egy faajtó volt, más bejáratot nem találtak. Elindultak a piros szőnyegen az egyetlen ajtó felé. Az ajtó egy bőrfotelekkel és egy masszív asztallal berendezett tágas szobára nyílt. Az egyik falnál egy íróasztal állt, rajta egy drága McIntosh, a fal mellett könyvtár. A másik falnál volt valami, ami egy konyhapultra emlékeztetett. Tehát irodahelyiség, ülésterem és konyha egyben. Semmi több. Edét az érdekelte, hogy hova a fenébe mehetett vécére az a furcsa nevű ember. Ha jól látta, az egész elitklubot egyetlen ajtónélküli folyosó alkotta, plusz ez a helyiség. Elsőként Albert ült le a fotelba, majd a többiek is követték. Némi szünet után kinyílott az ajtó, és egy ősz hajú, ezüst bajuszt és a császárokéra emlékeztető szakállat viselő, viszonylag alacsony emberke lépett be a szobába.

„Köszöntöm az urakat... elnézést, természetesen a bájos hölgyet is üdvözlőm minálunk. Sajnos kevés időm van. Rövidesen találkozóm lesz egy illetővel, aki az új logónkat tervezi. Nagyon kíváncsi vagyok, hogy mit talált ki az a srác" mondta nyájasan, és sorban min-

denkinek odanyújtotta apró kezecskéjét. Szimmetrikus és szögletes volt az arca, mint egy marionett bábunak.

„Ő is balos?" kérdezte Albert. Péter rosszallóan pillantott rá.

„Kicsoda?" kérdezte a Császár.

„Aki a logójukat készíti."

„Természetesen" mondta a Császár, és elmosolyodott.

„Miért gondolják azt, hogy veszélyben vagyunk?" kérdezte, miközben az illetékes személyt kereste a tekintetével.

„Az a pozsonyi gyilkos balkezesekre vadászik. Azt hiszem, erről tudniuk kéne" szólalt meg Péter.

„Valóban? Ezt nem tudtam. Köszönöm az információt. S ha szabad tudnom, melyikükkel telefonáltam?" kérdezte a Császár, miközben végig úgy mosolygott, mint egy mesebeli apóka.

„Én voltam az. A nevem Szitárik Péter, erről a sorozatgyilkosról írok cikket, de mindezt már elmondtam Önnek a telefonba. Ezek itt a barátaim, segítenek nekem", mutatkozott be Péter, és mutatta be kicsit megkésve a többieket is.

„Kaptak az utóbbi időben fenyegető leveleket vagy telefonhívásokat? Nem zaklatta vagy fenyegette Önöket valaki?" kérdezte Péter.

„Kérnek kávét, vagy ásványvizet?" kérdezte a Császár kerülve a válaszadást.

„Semmi ilyet nem tapasztaltunk, sem én, sem..." folytatta volna a Császár, de Albert félbeszakította.

„Én kérnék ásványvizet", mondta némi hányavetiséggel, mire Péter legszívesebben átdöfte volna a tekintetével. A Császár felállt, átballagott a konyhapulthoz, és egy kis hűtőszekrényből kiemelt egy félliteres műanyag ásványvizes flakont. Átnyújtotta Albertnek, aki köszönet nélkül elvette.

„Honnan tudják, hogy az áldozatok balkezesek voltak?" kérdezte a Császár mintegy mellékesen, úgy tűnt, különösebben nem érdekli a dolog.

„Tudjuk", mondta Péter.

„Nincsenek ellenségeik, mondjuk valaki, akit korábban kizártak a klubból, akinek a bögyében lehetnének?" folytatta Péter.

„Szponzoraink nincsenek", nevetett a Császár.

„Mért éppen a balkezeseket gyilkolja meg?" kérdezte a Nőstényfarkas.

„Ennek több oka is lehet", mondta a Császár, és már nem nevetett.

„Például?" kérdezte Ede.

„Például egy frusztrált jobbkezes is lehet az illető", válaszolta a Császár helyett Albert, majd így folytatta. „Kérdezhetnék én is valamit?" ujjával pimaszul a Császárra célzott, mintha le akarná puffantani. „Mit fogunk kezdeni a jobbkezesekkel, ha végre átvesszük az irányítást? Munkatáborokba küldjük őket, vagy a cipőinket fogják tisztogatni?"

Mindenki elsápadt a helyiségben.

György Norbert fordítása

Tomáš Zmeškal's debut novel, "A Love Letter in Cuneiform Script", is both a history and a love story, which touches on moral issues, myths and science fiction. This family saga might also be seen as a collage or a mosaic. The main plot is set in Czechoslovakia between the 1940s and the 1990s and its narrative concerns the tragic stories of one family. This is a work with a thoughtfully considered structure. Several chapters contain stories from other eras and other lands – these fantasies point to the finality and uniqueness of every human life.

Tomáš Zmeškal (b.1966 in Prague) works as a writer, translator and a secondary-school teacher of English literature. For this debut novel, he was awarded the Josef Škvorecký Award and the European Union Prize for Literature.

1915. november 24-én a cseh nyelvész Hrozný professzor bemutatta a világnak a hettita nyelv megfejtését – és éppen ezen a napon született meg Josef Cerný. Az életét követve egyben megismerjük térségünk 20. századi történetét: börtön, kínzás, árulás, erőszak, sértődés, megbocsátás... A történelmi családregény Csehszlovákiából indul és a mai Csehországba vezet, mozaikszerűen épül fel, más időszakok és távoli helyek tűnnek fel, megismerjük Josef és Kveta szerelmét, házasságát, ott állunk lányuk esküvőjén, és végül az a bizonyos, ékírással írott szerelmeslevél is megtalálja az olvasóját.

A kongói apától és cseh anyától származó prágai Tomáš Zmeškal (1966) író, műfordító és angoltanár. Regénye elnyerte a rangos cseh Josef Škvorecký-díjat és az Európai Unió irodalmi díját. Magyarul is megjelent a Typotex kiadónál.

Milostný dopis klínovým písmem

Letadlo, kterým přiletěl, bylo ruské výroby, bylo staré, skřípalo v něm a Jiří měl pocit, že nýty, které držely jednotlivé pláty trupu pohromadě, zažívají zcela jistě únavu materiálu. Když přelétli státní hranice, kapitán řekl, že přelétli státní hranice, když se blížili ku Praze, letuška je upozornila na to, že na pravé straně letadla míjejí Karlštejn. Jiří se s omluvným úsměvem podíval na svého souseda a natáhl se přes něj k okénku. Hrad z výšky vypadal ještě fotogeničtěji, než jak ho znal z pohlednic. Rychle si připomněl, co se píše v bedekrech: postaven na úschovu korunovačních klenotů třináct set čtyřicet osm a Karel Čtvrtý nejdůležitější český král, pomlčka, císař. Češi mu říkají otec vlasti, což je něco mezi výrazem úcty a titulem. Působivé.

Pak se letadlo dostalo do vzdušných proudů a začalo sebou házet, až Jiří zalitoval, že si dal v letadle oběd, místo aby si objednal českými cestujícími preferované pivo nebo jiný druh alkoholu. Letadlo přistálo. Poprchávalo. Na přistávací plochu přijel autobus a odvezl cestující do odbavovací budovy. Chvíli čekali. Potom se odněkud objevil úředník letecké společnosti a otevřel dveře, kterými měli projít, a řekl jim, že si mají připravit pasy. Všechno řekl česky a anglicky. V angličtině udělal dvě chyby, ale přízvuk měl lepší, než měl francouzský úředník v Paříži, kde byl Jiří naposledy, a na rozdíl od něj se tento i snažil, aby mu bylo rozumět. Dobré znamení, pomyslel si Jiří. Ve vedlejší místnosti byly dvě skleněné kukaně, v kterých seděli policisté. Cestující se postavili do dvou front a po jednom předkládali na pult policistovi pasy. Policista měl tmavězelenou uniformu s červenými výložkami. Neusmíval se. Tvářil se přísně, vážně, pohřebně. Když došlo na Jiřího, předložil mu svůj český pas, v kterém však měl napsáno, že se narodil v Londýně. Ta zmínka způsobila, že si policista pas podrobně prolistoval, potěžkal ho v ruce a pak se podíval na Jiřího. Jiří se na něj povzbudivě usmál. Na letišti v Paříži se všichni usmívali, v Římě i v Düsseldorfu, i v Izraeli se lidé na sebe usmívali, ne však v Praze. Tady se policista neusmíval. Jiří měl z jeho vzezření pocit, že je něco v nepořádku, a proto, aby ho neurazil, se usmívat přestal. Policista se po prolistování pasu znovu vrátil na stranu, kde byly osobní informace. „Narozen v Londýně," řekl policista. Jiří snaživě nakrčil čelo, protože mu nebylo jasné, zda je to otázka nebo konstatování.

„Hmmm," řekl policista. Uchopil razítko a s nezměněným výrazem ho do Jiřího pasu vtiskl. Jiřímu začalo docházet, že se tento policista na tomto letišti nikdy na nikoho neusměje. Válečná uniforma mu k tomu zřetelně nedávala příliš možností. Její lesní zeleň ho spoutávala i tady na příměstském letišti. Vypadalo to, jako by se odněkud ze zákopů měl vynořit větvemi zamaskovaný obrněný transportér, policista by do něj lehce naskočil a společně by uháněli po startovací ploše něco určitě velmi důležitého bránit. Teď pohrdavě pohodil na pult Jiřího pas a zavolal: „Tdddáálšššíííí!!!" To nebyl nijak povzbudivý začátek, usoudil Jiří, jsou to sice už více než dva roky, co proběhla sametová revoluce, ale zřejmě to na letišti ještě nevěděli. Ale co, jsem poprvé ve východní Evropě, a tak si nesmím stěžovat. V duchu se ale rychle opravil. Nesmím říkat východní Evropa, i máma s tátou na to vždycky byli citliví. Musím se naučit říkat Evropa střední. Tak je to! Evropa střední! Střední Evropa!

Když našel svůj kufr a tašku, vyšel ven do haly. Tam stálo zhruba třicet lidí, kteří očekávali cestující z letadla z Londýna, z nich asi pět drželo různě velké cedule.

Jeho jméno tam nebylo. Paní Květa asi ještě nepřijela, usoudil Jiří, rozhlédl se kolem a šel si vyměnit peníze.

Potom si koupil plechovku coca-coly, sedl si s plechovkou na lavici, otevřel ji a napil se. Po dalších deseti minutách se hlouček čekajících lidí rozptýlil. Asi šedesátiletá žena s prošedivělými vlasy k němu přistoupila a zeptala se ho: „Nejste náhodou pan Jiří?" Jiří si ji prohlédl, měla tříčtvrteční kabát s kožešinovým límcem, který by v Anglii svého nositele nemilosrdně vyřadil ze společnosti v rámci boje proti zabíjení zvířat, a tak Jiří konejšivě doufal, že je umělý.

„Jsem Jiří, Jiří Nováček," řekl Jiří.

„Já jsem Květa Černá a myslím, že jsem vaše teta," říkala Květa a vyslovovala každé slovo přehnaně pečlivě, aby jí cizinec rozuměl.

„Dobrý den," řekl Jiří.

„Dobrý den," řekla žena, která se sklonila, aby mu sevřela dlaň. Když svým pohledem zmapoval kožešinový límec, provedl rekognoskaci kožešinových lemů rukávů jejího kabátu, sevřel jí ruku a zběžně pohlédl do jejích očí, uvědomil si, že takové oči ještě nikdy neviděl.

Smaragdy jsou prý zelené, řekl si v duchu, nebyl si ale jistý, protože žádné smaragdy v životě nespatřil. Zatím mu paní Květa ukázala cestu a on ji s kufrem a taškou následoval.

Love Letter in Cuneiform

The plane was of Russian make, old and creaky, and Jiří had the distinct feeling that the rivets holding together the sheets of the fuselage were experiencing material fatigue. When they flew over the border, the captain announced that they had flown over the border. As they made the approach to Prague, the flight attendant pointed out Karlštejn Castle on the right-hand side of the plane. Jiří gave his neighbor an apologetic smile and leaned across him to look out the window. From this height, it looked even more photogenic than on the postcards. A passage from the tourist guides suddenly came to mind: established in 1348 as a place of safekeeping for the crown jewels by Charles IV, King of Bohemia dash Holy Roman Emperor, known to the Czechs as *otec vlasti*, father of the nation, which was something between a title and a sign of respect. Impressive.

As the plane entered turbulence it began to shake and buck. Jiří regretted having eaten lunch instead of following the example of the Czech passengers and ordering beer or some other alcohol. The plane landed. It was drizzling rain. A bus drove across the runway to pick them up, and carried them to the terminal. They waited until a representative of the airline appeared, opened a door, and told them to have their passports ready. He said everything twice, in Czech and English. He made two mistakes in English, but his accent was better than the one of the airline representative in Paris, where Jiří had been on his last trip, and unlike his French counterpart, at least the Czech man was trying to make himself understood. Jiří took it as a good sign.

In the room next door were two glass booths with policemen sitting inside them. The passengers formed two lines and approached the booths one at a time, laying their passports down on the counter. The policemen's uniforms were dark green with red shoulder-

boards. No smiles. They looked strict, serious, funereal. Jiří's turn came and he handed the policeman his Czech passport. Of course it was written there that he had been born in London, so the officer carefully inspected every page, weighing it in his hand, then looked up at Jiří. Jiří gave him an encouraging smile. At the airport in Paris, everyone smiled. In Rome, Düsseldorf, even Israel, they smiled. Not in Prague. In fact the look on the policeman's face gave Jiří the feeling that he had done something wrong, so he stopped smiling in case the officer considered it an insult. After thumbing through the passport one last time, the policeman turned to the page with the personal information. "Born in London," he said. Jiří wrinkled his brow to indicate he didn't understand if it was a question or a statement. "Hmmm," the officer said. He picked up his rubber stamp and applied it to Jiří's passport with no change in expression. It dawned on Jiří that this man, in this airport, never smiled at anyone. Clearly his uniform didn't give him much opportunity. Its forest green was too much of a constraint. It was like he was waiting for an armored transport carrier to surface from a trench camouflaged in branches, so he could hop in and go barreling down the runway to defend some national interest. He tossed Jiří's passport onto the counter with contempt and called out: "Neeeeext!"

It wasn't a very encouraging beginning, Jiří thought. It had been over two years since the Velvet Revolution, but apparently the news hadn't reached the airport yet. But so what. This is my first time in Eastern Europe, I can't complain, Jiří thought, then quickly corrected himself. I mustn't say "Eastern." Mum and dad were always a bit touchy when it came to that. "Central" is better. Yes, that's it. Central! Central Europe!

He picked up his suitcase and duffel bag from baggage claim and walked out into the main hall. A crowd of about thirty people stood waiting for passengers from the London flight, five or so holding signs. None of them had his name on it. Květa probably hadn't arrived yet, Jiří thought. He scanned the hall one more time and went to change some money. He bought a can of Coca-Cola, sat on a bench, opened it, and took a sip. After ten minutes or so, the cluster of people waiting had dispersed. A gray-haired woman of about sixty stepped up to him: "Are you Jiří by any chance?"

Jiří looked her up and down. She had on a three-quarter-length coat with a fur collar that in England would have had its owner ostracized from society for cruelty to animals. Jiří tried to reassure himself it was fake.

"Yes. Yes, I am. Jiří Nováček," he said.

"I'm Květa Černá. I think I'm your aunt." She went out of her way to pronounce every word carefully. He was a foreigner, after all.

"*Dobrý den*," said Jiří.

"*Dobrý den*," said Květa, bending over to shake his hand. A reconnaissance of the cuffs on her sleeves revealed that they were fur as well. Glancing into her eyes as he shook her hand, he realized he had never seen eyes like hers before. Emeralds are green, aren't they? Jiří thought. Having never actually seen an emerald before, he couldn't be sure.

Květa gestured toward the door, and he followed her out with his bags.

Translated by Alex Zucker
(by courtesy of the Yale University Press)

Az ékírásos szerelmeslevél

A repülőgép, amellyel érkezett, orosz gyártmány volt, régi darab, nyikorgott, és Jiřínek az volt az érzése, hogy a cérnának, amely az egyes fedéltakaró darabokat tartotta össze, bizonyára már régen lejárt a szavatossági ideje. Amikor átrepültek a határ felett, a kapitány bejelentette a nagy eseményt. Amikor Prágához közeledtek, a légi utaskísérő felhívta a figyelmüket, hogy a jobb szárny alatt Karlštejn várát láthatják. Jiří, bocsánatkérő mosollyal az arcán, áthajolt a szomszédján és kinézett az ablakon. A vár még fotogénebbnek tűnt felülről, mint ahogy a levelezőlapokról ismerte. Gyorsan felidézte, mit írnak róla az útikönyvekben: 1348, a koronázási ékszerek tárolására épült, IV. Károly, a legfontosabb cseh király kettőspont császár. A csehek a haza atyjának hívták, amely kifejezés valahol a tiszteletadás és a cím között értendő. Igazán lenyűgöző! Aztán a repülőgép légörvénybe került, és dobálni kezdett, Jiří már-már megbánta, hogy megebédelt a fedélzeten, ahelyett, hogy csupán ivott volna, például a cseh utasok által preferált sört vagy egyéb szeszesitalt. A repülőgép landolt. Eső csepergett. A kifutópályára kijött egy autóbusz, és az érkezéshez szállította az utasokat. Egy kicsit várniuk kellett, aztán valahonnan előbukkant egy reptéri tiszt, kinyitotta az ajtót, amelyen majd át kell haladniuk, és felszólította őket, hogy készítsék elő az útleveleiket. Mindent elmondott csehül és angolul is. Az angolban két hibát ejtett, de a kiejtése jobb volt, mint a francia hivatalnoknak Párizsban, ahol Jiří legutóbb megfordult, és vele ellentétben, ez az itteni még igyekezett is, hogy érteni lehessen. *»Jó jel«* – gondolta Jiří. A szomszéd helyiségben két üvegablak mögött rendőrök álltak. Az utasok két sorba rendeződtek, és útleveleiket egyesével átnyújtották nekik. A rendőrök sötétzöld uniformist viseltek piros hajtókákkal. Amikor Jiří került sorra, átnyújtotta a cseh útlevelét, amelyben az állt, hogy Londonban született. Ez a bejegyzés azt eredményezte, hogy a rendőr alaposan áttanulmányozta az útlevelet, méregette a kezében, aztán Jiříre nézett. Jiří bátorítóan rámosolygott. A párizsi reptéren mindenki mosolygott, Prágában azonban senki. A rendőr sem mosolygott. Jiří arra következtetett a viselkedéséből, hogy valami nincs rendben, és ezért, nehogy felbőszítse, abbahagyta a mosolygást. A rendőr, miután alaposan átlapozta az útlevelet, visszatért ahhoz a laphoz, ahol a személyes adatok voltak feltüntetve.

– Londonban született – mondta a rendőr.

Jiří igyekezetében összevonta a szemöldökét, mert nem volt teljesen egyértelmű, hogy ez most kérdés vagy megállapítás.

– Hmmm – mondta a rendőr – Megfogta a pecsétet, és változatlan arckifejezéssel Jiří útlevelére nyomta. Jiřínek kezdett világossá válni, hogy ez a rendőr ezen a repülőtéren, soha senkire nem mosolyog. A háborús egyenruha nyilván nem adott neki erre lehetőséget. A terepszíne még itt, a városi repülőtéren is gúzsba kötötte. Olyan volt, mintha csak azt várná, hogy egy lövészárokból előbukkanjon egy ágakkal maszkírozott, felfegyverkezett transzporter, amelybe a rendőr csak könnyedén beleugrana, és aztán együtt robognának valaki nagyon fontos személy megmentésére. Most büszkén a pultra dobta Jiří útlevelét, és elkiáltotta magát:

– Következő!!!

Hát ez nem valami lelkesítő kezdet, gondolta Jiří, már több mint két éve, hogy megvolt a bársonyos forradalom, de ez a hír a repülőtérre valószínűleg még nem jutott el. *»Ugyan*

már, először vagyok Kelet-Európában, úgyhogy csak semmi panaszkodás.« De lélekben már gyorsan helyesbített is. *»Nem szabad Kelet-Európát mondani, erre anya és apa is mindig nagyon érzékenyek voltak. Meg kell tanulnom, hogy Közép-Európának nevezzem. Igen. Közép-Európa. Közép-Európa!«*

Amikor megtalálta a bőröndjét és a táskáját, kiment a várócsarnokba. Ott körülbelül harminc ember várakozott, akik a londoni járattal érkező utasokat várták, közülük körülbelül öten nagy táblát is tartottak a kezükben. Az ő neve egyiken sem volt rajta. *»Květa asszony valószínűleg nem jött ki elém«*, gondolta Jiří, szétnézett és elment pénzt váltani. Aztán vett egy fémdobozos Coca-Colát, leült a padra, kinyitotta, és inni kezdte. További tíz perc múlva a várakozók köre szétoszlott. Egy körülbelül hatvanéves, ősz hajú asszony lépett oda hozzá és megkérdezte:

– Ön véletlenül nem Jiří úr?

Jiří végigmérte az asszonyt. Háromnegyedes kabátot viselt, szőrmegallérral, amely Angliában, az állatok védelmére indított harc miatt, viselőjét kegyetlenül kiközösítette volna a társadalomból, ezért Jiří jóhiszeműen igyekezett azt feltételezni, hogy csak műszőrme.

– Jiří vagyok. Jiří Novák – mutatkozott be Jiří.

– Květa Černá, azt hiszem, a nagynénje vagyok – mondta Květa, és minden szót különös gonddal formált, hogy a külföldi rokon megértse.

– Dobrý den – mondta Jiří.

– Dobrý den – válaszolta Květa, és lehajolt, hogy megszoríthassa a kezét. A fiú árgus tekintettel végigpásztázta a szőrmegallért és a szőrmekézelőt a kabáton, majd futólag az asszony szemébe nézett, és rájött, hogy ilyen szemeket még soha életében nem látott. *»Állítólag a smaragd ilyen zöld«* – gondolta magában, de nem volt biztos benne, mivel még soha nem látott smaragdot. Közben Květa mutatta az utat, ő pedig a bőrönddel és a táskával a kezében követte.

Csoma Borbála fordítása

In cooperation of:

Nederlands Letterenfonds
dutch foundation for literature

Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands

WITH THE SUPPORT OF
THE FLEMISH GOVERNMENT

DÁN
NAGYKÖVETSÉG

Robert Bosch Stiftung

NORVÉG NAGYKÖVETSÉG

osztrák kulturális fórum bud

swiss arts council
prohelvetia

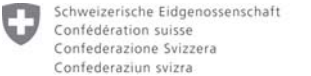

Svájci Nagykövetség Magyarországon

BUDAPESTE

VELEPOSLANIŠTVO REPUBLIKE SLOVENIJE
SZLOVÉN KÖZTÁRSASÁG NAGYKÖVETSÉGE

A Bolgár Országos
Önkormányzat

REPUBLIC OF CYPRUS
MINISTRY
OF EDUCATION AND CULTURE
CULTURAL SERVICES